

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΜΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2016-2017

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*«ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΣΕ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΑΙ
ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ»*

ΑΜ:1216Μ057

Φοιτήτρια: **Σταυρούλα Ζία**

Επιβλέπων: Καθηγητής **Ευάγγελος Ραυτόπουλος**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
1. ΘΕΣΜΙΚΟ – ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε.	12
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
1.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	13
1.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ.	18
1.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	22
1.5 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ RRR(3R) ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ	25
2. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	30
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	30
2.2 Η ΑΤΖΕΝΤΑ 2030 ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ	30
2.3 ΟΙ 17 ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (SDGs)	36
2.4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ 11 ΚΑΙ 12	38
2.4.1 ΣΤΟΧΟΣ 11 ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	38
2.4.2 ΣΤΟΧΟΣ 12 ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	40
2.5 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	42
2.6 ΒΙΩΣΙΜΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	44
2.7 ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ	48
2.8 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ (SCP/RAC)	51
2.9 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	52
3. ΘΕΣΜΙΚΟ – ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	55
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	55
3.2 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	55
3.3 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	62
3.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΑ ΡΕΥΜΑ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	70
3.4.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	70
3.4.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	72
3.5 Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	75
3.5.1. ΑΣΤΙΚΑ ΣΤΕΡΕΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ	77
3.5.2 ΑΝΑΚΥΚΛΗΣΗ/ΑΝΑΚΤΗΣΗ	78
3.5.3 ΔΙΑΘΕΣΗ	78
3.6 ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ (ΑΗΗΕ) ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	79
3.7 ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΦΟΡΗΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΤΗΛΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΩΝ (ΑΦΗΣ&Σ)	79
3.8 ΙΛΥΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ	79
3.9 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ	80
3.10 ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ, ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΚΟΙΝΟΥ Κ.Α.Π.	80
3.11 ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΕΛΑΙΑ	80

3.12 ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	81
3.13 ΟΧΗΜΑΤΑ ΤΕΛΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ	81
3.14 ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	81
3.15 ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	81
3.16 ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ	82
3.17 ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΕΚΣΚΑΦΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΩΝ	82
3.17.1 <i>ΜΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΑΕΚΚ</i>	82
3.17.2 <i>ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΑΕΚΚ ΠΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΥΝ ΑΜΙΑΝΤΟ</i>	83
3.18 ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ	83
3.19 ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΔΑ	83
3.19.1 <i>Α. ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ</i>	84
3.19.2 <i>Β. ΛΟΙΠΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ</i>	87
<u>4. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ - Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ</u>	89
4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	89
4.2 ΠΡΟΦΙΛ ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ	90
4.2.1 <i>ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ</i>	90
4.2.2 <i>ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ -ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ</i>	91
4.2.3 <i>ΣΗΜΕΙΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ(Α.Σ.Α.)</i>	93
4.2.4 <i>ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ- ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΚΤΙΡΙΑ</i>	93
4.2.5 <i>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΩΝ ΠΟΣΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗΣ Α.Σ.Α./ ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</i>	94
4.2.6 <i>ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</i>	94
4.3 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (Ο.Τ.Α.), ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ	95
4.3.1 <i>ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΣΔΑ, ΕΣΔΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ</i>	96
4.3.2 <i>ΠΡΑΣΙΝΑ ΣΗΜΕΙΑ</i>	97
4.4 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΤΣΔΑ) ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ	98
4.4.1 <i>ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ</i>	100
4.5 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	101
4.5.1 <i>ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΥΠΟΕΡΓΩΝ</i>	103
4.6 ΣΥΝΑΨΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	104
4.6.1 <i>ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ (ΜΠΛΕ ΚΑΛΟΙ)</i>	104
4.6.2 <i>ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΕΛΑΙΩΝ (Α.Λ.Ε.) ΚΑΙ ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ</i>	105
4.6.3 <i>ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΧΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ (ΟΤΚΖ)</i>	105
4.6.4 <i>SCRAP ΜΕΤΑΛΛΩΝ</i>	106
4.6.5 <i>ΦΟΡΗΤΕΣ ΜΠΑΤΑΡΙΕΣ</i>	106
4.6.6 <i>ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ – ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ</i>	107
4.6.7 <i>ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ –ΑΝΑΓΚΕΣ- ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ</i>	107
4.7 [2018] ΈΤΟΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ ΓΛΥΦΑΔΑΣ	108
4.8 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ – ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ – ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ	111
<u>5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</u>	112
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1</u>	116

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

IUCN	International Union for Conservation of Nature and Natural Resources
Map	Mediterranean Action Plan
MDGs	Millennium Development Goals
MEDU	Micro Enterprise Development Units
OWG	Open Working Group
RRR	Reduce/Reuse/Recycle
SWOT	Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats
SCP/RAC	Sustainable Consumption and Production /Regional Activity Centre
SDGs	Sustainable Development Goals
UNEP	United Nations Environment Programme
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
WCED	World Commission on Environment and Development
WWF	World Wildlife Fund
ΑΗΗΕ	Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού
Α.Ε.Δ.Α.	Αποκεντρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Απορριμμάτων
Α.Λ.Ε.	Απόβλητα Λιπαντικών Ελαίων
Α.Σ.Α.	Αστικά Στερεά Απόβλητα
ΑΦΗΣ&Σ	Απόβλητα Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών και Συσσωρευτών
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔσΠ	Διαλογή στην Πηγή
ΕΔΣΝΑ	Ειδικός Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Α.Α	Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης
ΕΕΛ	Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων
Ε.Κ.Α	Ευρωπαϊκός Κατάλογος Αποβλήτων
ΕΜΑΚ	Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης
ΕΣΔΑ	Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
ΕΣΔΕΑΥΜ	Ειδικό Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων
Ε.Ο.ΑΝ.	Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης

Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π	Εθνικός Οργανισμός Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων
ΖΕΔΑ	Ζώνη Ειδικής Διαχείρισης Αποβλήτων
ΚΕΔΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος
ΚΔΑΥ	Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών
ΚΠΑ	Κεντρικό Πράσινο Σημείο
Κ.Α.Ε.ΔΙ.Σ.Π.	Κέντρου Ανακύκλωσης, Εκπαίδευσης, Διαλογής στην Πηγή
ΚΟΙΝΣΕΠ	Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΚΖ	Οχήματα στο Τέλος του Κύκλου Ζωής
ΠΣ	Πράσινα Σημεία
ΠΑΠ	Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΣΕΔ	Σημεία Εναλλακτικής Διαχείρισης
ΣΕΔ ΕΝ.ΔΙ.Α.Λ.Ε. Α.Ε.	Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων
ΣΣΕΔ	Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσσωρευτών
ΣΜΑ	Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων
ΤΣΔΑ	Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων
ΥΠΑΠΕΝ	Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας
ΥΠΕΣΔΑΝ	Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης
Υ.ΠΕ.Κ.Α	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΦοΔΣΑ	Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΧΔΒΑ	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Βιομηχανικών αποβλήτων
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
ΧΥΤΕΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Επικίνδυνων Αποβλήτων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον Καθηγητή του Πάντειου Πανεπιστημίου στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και επιβλέποντα Καθηγητή μου, Κο Ευάγγελο Ραυτόπουλο για τη σημαντική βοήθεια που μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας καθώς και κατά τη διάρκεια του κύκλου Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος. Η συνεχής συνεισφορά του με συμβουλές και διορθώσεις αλλά και η παιδαγωγική αντίληψη που έχει σχετικά με την Εκπαίδευση αποτέλεσαν σημαντικό εφόδιο για την εκπαίδευσή μου και πολύτιμη βοήθεια για την εκπόνηση της εργασίας.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον Ερευνητή Δρ. Σωκράτη Ζάχο για τη σημαντική συμβολή του στην εκπόνηση της εργασίας μου, τόσο για το χρόνο που διέθεσε όσο και για τις πληροφορίες που μου παρείχε, προκειμένου να παρουσιάσω το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η προτεινόμενη διπλωματική εργασία αποσκοπεί στην αποτύπωση και χαρτογράφηση του θεσμικού πλαισίου και των πολιτικών που αναπτύσσονται αναφορικά με τη διαχείριση των απορριμμάτων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο αλλά και την εφαρμογή τους σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ο ορισμός του όρου «απόβλητα» σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2008/98¹ νοείται «..κάθε ουσία ή αντικείμενο το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει». Η έννοια της διαχείρισης των απορριμμάτων συνίσταται στη συλλογή, μεταφορά και διάθεση των απορριμμάτων, λυμάτων και άλλων προϊόντων αποβλήτων. Πιο αναλυτικά, η διαχείριση αποβλήτων περιλαμβάνει μια σειρά από ενέργειες και διαδικασίες για την ορθή διαχείριση των υλικών αποβλήτων που αποτελείται από αρκετά στάδια. Δηλαδή από τη συλλογή, τη μεταφορά, την προσωρινή αποθήκευση, τη μεταφόρτωση σε ειδικές εγκαταστάσεις, μέχρι την αξιοποίηση και τη διάθεσή τους με σκοπό τη συμμόρφωση με τους κώδικες υγείας και τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς.²

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, σε πολλά κράτη της Ευρώπης ξεκίνησε η συστηματική μελέτη της έννοιας της διαχείρισης αποβλήτων επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στη μείωση της παραγωγής απορριμμάτων και στη συνέχεια στη λήψη μέτρων με σκοπό τη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία και ορθή περιβαλλοντικά διάθεσή τους. Καθώς η έννοια «στερεά απόβλητα» περιλαμβάνει μια μεγάλη γκάμα από απορρίμματα που προέρχονται από τα νοικοκυριά, από τις βιομηχανικές, εμπορικές και θεσμικές μονάδες (συμπεριλαμβανομένων των νοσοκομείων), από τα απόβλητα της αγοράς, από τα απόβλητα των αυλών των οικιών και τέλος τα διάφορα απορρίμματα του δρόμου, αυτό πρακτικά σημαίνει ότι όλοι οι προαναφερόμενοι φορείς παραγωγής των απορριμμάτων στην ουσία έχουν την ευθύνη για το ποσοστό αποβλήτων που παράγουν. Ως εκ τούτου η δημιουργία ενός ρυθμιστικού πλαισίου το οποίο να ανταποκρίνεται στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και η διαρκής

---

¹ Βλ. Οδηγία [2008/98/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 312/3, άρθρο 3 Ορισμοί, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0098>

² Παναγιωτακόπουλος Δ.Χ., «Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων», εκδόσεις ΖΥΓΟΣ, Θεσσαλονίκη, 2002, σσ. 6-10, 12-84

εξέλιξή του, ακολουθώντας την ανάπτυξη της τεχνολογίας, βρίσκεται στον πυρήνα των πολιτικών, προγραμμάτων και στρατηγικού σχεδιασμού σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.³

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση, αξιολόγηση και κωδικοποίηση των βασικών πτυχών και διαστάσεων της διαχείρισης των απορριμμάτων. Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η παρουσίαση του θεσμικού και νομικού πλαισίου διαχείρισης των αποβλήτων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρουσιάζοντας τις στρατηγικές και πολιτικές που έπαιξαν κυρίαρχο ρόλο προκειμένου να διαμορφωθεί το Εθνικό πλαίσιο νομοθετικής ρύθμισης για τη διαχείριση των απορριμμάτων. Στο τέλος του πρώτου κεφαλαίου γίνεται αναφορά για τις βασικές αρχές διαχείρισης απορριμμάτων, Reduce Reuse Recycle (RRR).

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην Agenda 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διαχείριση των απορριμμάτων, περιγράφοντας συνοπτικά τους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs) ενώ αναλύεται περαιτέρω η ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων μέσω του Στόχου 11 που αφορά τις Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες και του Στόχου 12 σχετικά με την Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή. Στη συνέχεια του κεφαλαίου παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη σε Περιφερειακό επίπεδο καθώς και τα βιώσιμα εργαλεία κατανάλωσης και παραγωγής. Επιπρόσθετα γίνεται αναφορά για τις διεργασίες στην περιοχή της Μεσογείου μέσω του περιφερειακού Κέντρου Δραστηριοτήτων για την Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP/RAC). Τέλος παρουσιάζονται οι εξελίξεις στον τομέα της Βιώσιμης Κατανάλωσης και Παραγωγής.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεσμικό και νομικό πλαίσιο διαχείρισης των αποβλήτων στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά για το ισχύον θεσμικό πλαίσιο μέσα από την ελληνική νομοθεσία σχετικά με τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και τις πολιτικές που εφαρμόζονται ανά κατηγορία αποβλήτων. Περαιτέρω αποτυπώνεται η υφιστάμενη κατάσταση της διαχείρισης των αποβλήτων με την καταγραφή των προβλημάτων/εμποδίων στην αποτελεσματική εφαρμογή των

---

³ Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο,(2000) «Σχεδιασμός έργων υποδομής και προστασία περιβάλλοντος», τόμος Β, Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων- Ειδικά έργα-Ασφάλεια, Πάτρα, 2000, σσ. 18-24

πολιτικών διαχείρισης των απορριμμάτων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο ενώ στο τέλος αναφέρονται οι φορείς υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ).

Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζονται οι πολιτικές διαχείρισης των απορριμμάτων σε τοπικό επίπεδο και συγκεκριμένα η περίπτωση του Δήμου Γλυφάδας. Γίνεται ανάλυση του προφίλ του Δήμου με στοιχεία που αφορούν τον πληθυσμό της, το χωροταξικό σχεδιασμό και τα σημεία που σχετίζονται με την παραγωγή Αστικών Στερεών Αποβλήτων(Α.Σ.Α.). Επίσης αναφέρεται η υφιστάμενη κατάσταση παραγόμενων ποσοτήτων και σύνθεσης Α.Σ.Α. με ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία καθώς και τα σημεία υποδομών διαχείρισης των αποβλήτων δηλ. χώροι και κτίρια. Στη συνέχεια αναλύονται οι υποχρεώσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), για την ανακύκλωση⁴ των δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας και οι στόχοι ΠΕΣΔΑ, ΕΣΔΑ και Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων καθώς και τα πράσινα Σημεία κάνοντας αναφορά και σε δεδομένα που αφορούν το Δήμο Γλυφάδας. Περαιτέρω παρουσιάζεται η εφαρμογή των Τοπικών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (ΤΣΔΑ) των Δήμων, οι πηγές Χρηματοδότησης και η Υλοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων από το Δήμο Γλυφάδας. Παράλληλα γίνεται αναφορά σε μια σειρά Συμβάσεων του Δήμου με αρμόδιους φορείς για τη Διαχείριση Αποβλήτων, ενώ αναλύονται τα προβλήματα, οι ανάγκες και οι δυνατότητες του Δήμου σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των ΑΣΑ. Στη συνέχεια του κεφαλαίου γίνεται αναφορά για την πρόθεση από το Δήμο ανακήρυξης του έτους 2018 ως Έτος Ανακύκλωσης για το Δήμο Γλυφάδας, ενώ καταλήγουμε την ανάλυση μας

---

⁴ Ραντόπουλος, Ε., *ΤΟ ΝΕΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ, ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ, ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ, Μεθοδολογία και Προβληματική στη Χρήση της Μεταφραστικής Γλώσσας: Η Περίπτωση του Συστήματος της Σύμβασης της Βαρκελώνης, Ι.Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ, V. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ: ΠΟΣΟ ΟΡΘΑ ΑΠΟΔΙΔΕΤΑΙ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ ΩΣ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ*;, Η Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2015, σ.25-26, Ορισμός: «Ανακύκλωση» και όχι «Ανακύκλωση» ...ενώ η πρωταρχική σημασία της λέξης *ανακύκλωση* είναι η «διαρκής ανανέωση (αέρα, νερού κλπ.) σε κλειστό χώρο», η πρωταρχική σημασία της λέξης *ανακύκλωση* είναι « η επιστροφή στο σημείο αφετηρίας μετά από κυκλική πορεία» που συνεκδοχικά σημαίνει τη «μετατροπή χρησιμοποιημένης ύλης (κυρίως σκουπιδιών) σε υλικό κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί» Η λέξη *ανακύκλωση* παράγεται από το ανακυκλώ,-ώ όπου το σημασιολογικό βάρος πέφτει στην «επιστροφή, στην επάνοδο στην αφετηρία, στην επανάληψη» (ανακυκλώ= επανέρχομαι, επιστρέφω, επαναλαμβάνομαι), ενώ η λέξη *ανακύκλωση* παράγεται από το ανακυκλώω-ώ, όπου το βάρος βρίσκεται στη σημασία του «κύκλου» (ανακυκλώω=περικυκλώνω). Άλλωστε είναι αξιοσημείωτο ότι στο Γλωσσάριο της European Environment Agency, ο όρος *recycling* αποδίδεται στα ελληνικά ως ανακύκλωση. Είναι επομένως ατυχής η απόδοση του όρου ως ανακύκλωση στον Ν.2203/1994 που κυρώνει τη Σύμβαση της Βασιλείας, 1989, (Παράρτημα IV), κάτι που διορθώνεται στη μεταφορά του αντίστοιχου Παραρτήματος στο Πλαίσιο του πρωτοκόλλου για τα Επικίνδυνα Απόβλητα (Παράρτημα III) της παρούσας έκδοσης, όπου ο όρος αποδίδεται ορθά ως ανακύκλωση.»

για το Δήμο με προτάσεις πρόληψης – επαναχρησιμοποίησης – ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης και Συμμετοχής του Κοινού.

Τέλος στο τελευταίο μέρος της εργασίας αποτυπώνονται συμπερασματικά σχόλια και μια κριτική αποτύπωση των διαπιστώσεων και ευρημάτων της παρούσας εργασίας.

1. ΘΕΣΜΙΚΟ – ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

1.1 Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) με τη θέσπιση μιας σειράς Οδηγιών καλεί τα κράτη μέλη της στην κατάρτιση ενός θεσμικού πλαισίου και στη λήψη μιας σειράς μέτρων που θα στοχεύουν στην ορθολογική περιβαλλοντικά διαχείριση των απορριμμάτων. Το 1973 παρουσιάζεται το Πρώτο Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον και έτσι σηματοδοτείται η αρχή μιας πολιτικής για τη προστασία του περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακολούθησαν άλλα τέσσερα πενταετή προγράμματα που ενίσχυαν το γεγονός ότι δεν μπορεί να υφίσταται οικονομική και κοινωνική πρόοδος, χωρίς να ληφθεί υπόψη ο περιβαλλοντικός παράγοντας, με στόχο την επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης.⁵

Με το Πρώτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (1973-76) σηματοδοτήθηκε η έναρξη μιας κοινής περιβαλλοντικής πολιτικής ενώ οριοθετήθηκαν και έντεκα γενικές αρχές, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της προφύλαξης, της αρχής ο «*ρουπαίνων πληρώνει*», καθώς επίσης και της αρχής του δικαιώματος των κρατών να υιοθετούν αυστηρότερα μέτρα σε εθνικό επίπεδο. Το Δεύτερο Πρόγραμμα Δράσης αποτέλεσε τη συνέχιση του Πρώτου Προγράμματος με τη διαφορά ότι δόθηκε περισσότερο έμφαση στον έλεγχο της ρύπανσης του περιβάλλοντος παρά στην προφύλαξη. Με το Τρίτο Πρόγραμμα Δράσης επιδιώχθηκε να καθοριστεί μια πιο σαφής πολιτική κατεύθυνση προκειμένου να υπάρξει μία ολοκληρωμένη προσέγγιση σχετικά με την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στις κοινοτικές πολιτικές. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στο Τέταρτο Πρόγραμμα Δράσης συμπεριλαμβάνονται σε διάφορους τομείς όπως είναι ο αέρας, το νερό, οι ηχητικές οχλήσεις κλπ, οικονομικά μέτρα όπως η επιβολή προστίμων και περιβαλλοντικών τελών. Το καθοριστικό σημείο όμως σχετικά με τις πολιτικές προστασίας του Περιβάλλοντος από την Ε.Ε. προήλθε μέσω του Πέμπτου Προγράμματος καθώς εισήχθη όχι μόνο η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αλλά και η εστίαση στην πηγή της ρύπανσης. Στο Έκτο Πρόγραμμα Δράσης που εν μέρει είναι προέκταση σε βάθος χρόνου των δράσεων του Πέμπτου

---

⁵ Lodge J., *The EUROPEAN COMMUNITY and the CHALLENGE of the FUTURE*, σελ.179, διαθέσιμο στο <http://www.lse.ac.uk/researchAndexpertise/Experts/K.featherstone%40lse.ac.uk>

Προγράμματος είναι εμφανής μια πιο ενεργητική διάθεση για αποφάσεις από την πλευρά της Ένωσης αλλά και για την συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων εμπλεκόμενων φορέων (stakeholders) με παράλληλη αφύπνιση και χρησιμοποίησή τους με τέτοιο τρόπο προς συμφέρον του περιβάλλοντος.⁶

Ωστόσο, οι αρχικές Οδηγίες δεν απέδωσαν τα επιθυμητά αποτελέσματα, κυρίως διότι δεν λάμβαναν υπόψη τις περιβαλλοντικές παραμέτρους εκπομπών αέριων ρύπων για τους διάφορους τρόπους διαχείρισης των απορριμμάτων, με αποτέλεσμα την εμφάνιση προβλημάτων ρύπανσης κυρίως από αποτεφρωτές ή από ΧΥΤΑ.⁷ Η Ευρωπαϊκή Ένωση όμως συνέχισε το έργο της και προσπάθησε να καλύψει τα όποια κενά υπήρχαν με κατάρτιση προγραμμάτων και πολιτικών για την περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση απορριμμάτων, με στόχο την προστασία της υγείας των ανθρώπων και του περιβάλλοντος αντίστοιχα.⁸

1.2 Ευρωπαϊκή πολιτική και στρατηγική για την διαχείριση των αποβλήτων

Η πολιτική της Ε.Ε για τα απόβλητα στηρίζεται σε μια έννοια που είναι γνωστή «ως ιεράρχηση των αποβλήτων», με βάση την οποία οι διάφορες εναλλακτικές επιλογές διαχείρισης των αποβλήτων χαρακτηρίζονται από «βέλτιστες» ή ως «χειρίστες» από περιβαλλοντικής σκοπιάς. Περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες για τη συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση, αξιοποίηση και διάθεση των αποβλήτων καθώς και την εποπτεία για την σωστή διεξαγωγή των παραπάνω εργασιών. Από τον ορισμό αυτόν της διαχείρισης προκύπτει η επιτακτική ανάγκη για δημιουργία σχεδίων ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων τα οποία περιλαμβάνουν το βέλτιστο συνδυασμό

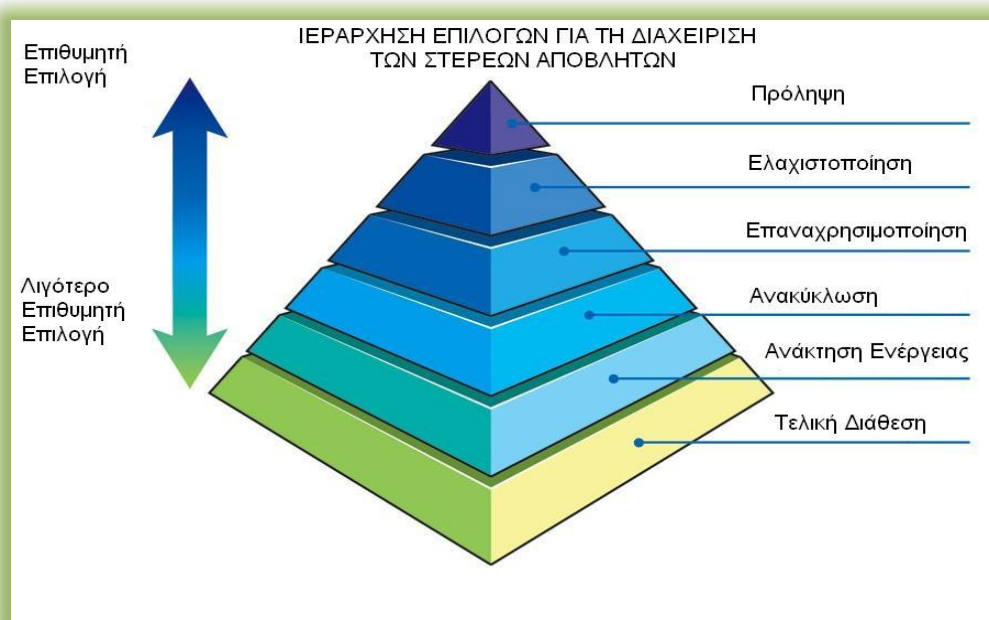
⁶ Μούσης Ν., *Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτική*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήσης 2001, σ.338

⁷ Παναγόπουλος Θ., *Δίκαιο Περιβάλλοντος*, Οι διαστάσεις της προστασίας του περιβάλλοντος στην κοινοτική έννομη τάξη, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα, 2001, σσ. 199-200

⁸ European Commission, Environment, Waste, Policy and Strategy, Review of the Thematic Strategy on the prevention and recycling of waste, Last updated: 08/06/2016, διαθέσιμο στο <http://ec.europa.eu/environment/waste/strategy.htm>

μεθόδων διαχείρισής τους, ώστε το τελικό σύστημα να είναι περιβαλλοντικά αποδεκτό, οικονομικά εφικτό και κοινωνικά αποδεκτό.⁹

Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταρτίσει τους βασικούς άξονες για την πολιτική της βιώσιμης διαχείρισης των αστικών απορριμμάτων, ιεραρχώντας τις επιλογές για τη διαχείριση όπως φαίνεται στο διάγραμμα 1, σύμφωνα με το οποίο τα βασικά στάδια είναι η πρόληψη και ελαχιστοποίηση της δημιουργίας αποβλήτων, η επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση, η ανάκτηση ενέργειας από αυτά και τέλος η τελική διάθεσή τους (Οδηγία 75/442/ΕΟΚ).¹⁰

Διάγραμμα 1. Ιεράρχηση επιλογών για την διαχείριση των απορριμμάτων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (πηγή ΕΣΔΑ)

⁹ Press release MEMO 05-496, Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με τη «θεματική στρατηγική για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και για την ανακύκλωσή τους», Βρυξέλλες, 21/12/2005, διαθέσιμο στο [europa.eu/rapid/press-release MEMO-05-496_el.pdf](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-05-496_el.pdf)

¹⁰ Βλ. Οδηγία [75/442 ΕΟΚ](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31975L0442) του Συμβουλίου της 15^{ης} Ιουλίου 1975 «Περί των Στερεών Αποβλήτων», Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L194 της 25/07/1975, σελ. 39-41, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31975L0442>

Η βασική αρχή που προωθείται μέσω των πολιτικών της Ε.Ε. για τη βιώσιμη διαχείριση των στερεών αποβλήτων είναι η αρχή της πρόληψης και μείωσης της παραγωγής των απορριμμάτων, η οποία αποτελεί την ιδανικότερη μέθοδο για τη βιώσιμη διαχείριση και κατέχει την πρώτη θέση στην ιεράρχηση των επιλογών. Η αρχή αυτή βασίζεται στην εκτίμηση του κύκλου ζωής των προϊόντων και εφαρμόζεται μέσω της θεσμοθέτησης τεχνικών προτύπων, των περιορισμών χρήσης συγκεκριμένων ουσιών αλλά και μέσω οικολογικών ελέγχων. Περαιτέρω με την αρχή της επαναχρησιμοποίησης, ο κατασκευαστής/παραγωγός έχει την ευθύνη για τον περιορισμό της δημιουργίας αποβλήτων, κυρίως μέσω της χρήσης κατάλληλων υλικών κατά την παραγωγική διαδικασία ώστε να μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν ή να ανακτηθούν υλικά από τα τελικά προϊόντα.¹¹

Η αρχή της ανακύκλωσης, αποτελεί ένα από τα βασικότερα στάδια στη βιώσιμη διαχείριση κυρίως όσον αφορά στη μείωση του όγκου των ποσοτήτων που θα οδηγηθούν στην τελική διάθεση των απορριμμάτων, αφού αυτός μειώνεται από την ανάκτηση των υλικών μέσω της ανακύκλωσης. Τα δύο βασικά σημεία για την επιτυχία της ανακύκλωσης είναι ο διαχωρισμός των υλικών στην πηγή όσον αφορά στην επικείμενη ανάκτηση και η δημιουργία αγορών για τα ανακτημένα προϊόντα όσον αφορά στην οικονομική βιωσιμότητα της ανακύκλωσης. Η αρχή της ανακύκλωσης συμπληρώνεται με την αρχή της ανάκτησης ενέργειας, στις περιπτώσεις εκείνες όπου λόγω τεχνικών περιορισμών δεν είναι δυνατή η ανάκτηση υλικών, αλλά είναι δυνατή η ανάκτηση ενέργειας στα απορρίμματα τα οποία έχουν σημαντικό θερμικό περιεχόμενο. Με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», ο παραγωγός και κάτοχος των αποβλήτων οφείλει να τα διαχειρίζεται με τρόπο που να εξασφαλίζει την προστασία του περιβάλλοντος και την ανθρώπινη υγεία. Το κόστος της διαχείρισης βαρύνει τους κατόχους/παραγωγούς των απορριμμάτων όπως ορίζεται στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 2008/98¹². Η αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζημιών θα πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στην πηγή παραγωγής των αποβλήτων βάσει της αρχής της αποκατάστασης στην πηγή ενώ με την αρχή της εγγύτητας, η διάθεση των απορριμμάτων πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν πλησιέστερα προς την πηγή παραγωγής τους, και η οποία ουσιαστικά απορρέει από την αρχή της αποκατάστασης των

---

¹¹ Σκορδύλης Αδ., «Η Εναλλακτική Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων», Η κοινωνία της ανακύκλωσης – Παρόν και προοπτικές στην Ελλάδα, ΤΕΕ, 25 Ιουνίου 2008, Αθήνα, 2008, σελ.1

¹² Βλ. Οδηγία [2008/98/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 312/3, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0098>

περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην πηγή. Σημαντική θεωρείται και η αρχή της ευθύνης όλων των εμπλεκόμενων μερών στη διαχείριση των προϊόντων, όπως είναι οι προμηθευτές υλικών, οι παραγωγοί, οι εισαγωγείς, οι έμποροι, οι διανομείς, οι δημόσιες αρχές και οι ΟΤΑ.¹³ Ενώ παράλληλα δίνεται έμφαση και στην αρχή της δημοσιότητας προς τους χρήστες και καταναλωτές και στην αρχή της μη διάκρισης των προϊόντων.¹⁴ Ωστόσο, η παραπάνω ιεράρχηση για τη διαχείριση των αποβλήτων δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως απόλυτος κανόνας, δεδομένου ιδίως ότι διαφορετικές μέθοδοι επεξεργασίας των αποβλήτων μπορεί να έχουν διαφορετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Συνεπώς αν κάποια εναλλακτική επιλογή διαχείρισης αποβλήτων, που βρίσκεται κανονικά σε χαμηλότερη θέση της ιεράρχησης, προκαλεί λιγότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε κάποια συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει και να εφαρμόζεται.¹⁵

Στις 21 Δεκεμβρίου του 2005, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε μια νέα στρατηγική για την πρόληψη της παραγωγής των αποβλήτων και την ανακύκλωση. Η στρατηγική είχε ως σκοπό τη μετατροπή της Ευρώπης σε μια κοινωνία ανακύκλωσης, στην οποία θα δινόταν η δυνατότητα αποφυγής της δημιουργίας αποβλήτων ενώ ταυτόχρονα τα απόβλητα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως πόροι.¹⁶ Ως πρώτο βήμα, η Επιτροπή πρότεινε την αναθεώρηση της Οδηγίας – Πλαίσιο (75/442) της 25.7.1975¹⁷ για τα απόβλητα (είχε αρχικά κωδικοποιηθεί μέσω της Οδηγίας 2006/12)¹⁸, έτσι ώστε να καθοριστούν πρότυπα ανακύκλωσης και να συμπεριληφθεί η υποχρέωση των κρατών-μελών στην κατάρτιση εθνικών προγραμμάτων πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων. Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού, η στρατηγική έθεσε κατευθύνσεις και περιέλαβε συγκεκριμένα μέτρα, που

---

¹³ Shinn M., “Waste”, in Scheuer S. (ed.) *EU Environmental Policy Handbook – A Critical Analysis of EU Environmental Legislation: Making it accessible to environmentalists and decision makers*, Brussels: EEB (European Environmental Bureau), 2005, σσ. 77

¹⁴ Τερζής Ε., *Οδηγός για το περιβάλλον-Διαχείριση Απορριμμάτων*, Αθήνα: WWF Ελλάς, 2009, σσ. 23-24

¹⁵ Press release MEMO, Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με τη «θεματική στρατηγική για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και για την ανακύκλωσή τους», Βρυξέλλες, 21-12-2005, διαθέσιμο στο europa.eu/rapid/press-release_MEMO-05-496_el.pdf

¹⁶ Βλ. [COM \(2005\)666](#), Ανακοίνωση της Επιτροπής της 21.12.2005, προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των Περιφερειών με θέμα: Ένα βήμα μπροστά για την αειφόρο χρήση των πόρων - Θεματική Στρατηγική για την πρόληψη της δημιουργίας και την ανακύκλωση των αποβλήτων {SEC(2005) 1681} {SEC(2005) 1682}, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52005DC0666>

¹⁷ Βλ. Οδηγία [75/442/EOK](#) του Συμβουλίου, περί των στερεών αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 194 της 25.7.1975, σ. 39, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0012>

¹⁸ Βλ. Οδηγία [2006/12/εκ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2006 περί των στερεών αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 114/9 της 5/04/2006, διαθέσιμο στο http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0012#ntr4-L_2006114EL.01000901-E0004

μεταξύ άλλων απέβλεπαν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αποβλήτων η οποία όμως θα αφορούσε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των πόρων. Επίσης προωθώντας τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων η Ε.Ε. απαίτησε από τα κράτη μέλη της την εκπόνηση υποχρεωτικών εθνικών προγραμμάτων μείωσης παραγωγής αποβλήτων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα διάρκειας τριών ετών από την έναρξη ισχύος της αναθεωρημένης Οδηγίας-Πλαίσιο. Επιπλέον προκειμένου να ενισχυθούν και να βελτιωθούν οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την ανακύκλωση προτείνεται η θέσπιση περιβαλλοντικών προτύπων προσδιορίζοντας υπό ποιους όρους ορισμένα προς ανακύκλωση απόβλητα δε θα θεωρούνταν πλέον απόβλητα, αλλά υψηλής ποιότητας δευτερογενή υλικά. Τα παραπάνω δύναται να εφαρμοσθούν και στα βιοαποδομήσιμα απόβλητα. Η συγκεκριμένη κατεύθυνση προσδοκούσε στη δραστική ενίσχυση του εμπορίου δευτερογενών προϊόντων επεξεργασίας των στερεών αποβλήτων, δίνοντας μεγαλύτερα περιθώρια βιωσιμότητας στην ανακύκλωση και ανάκτηση υλικών. Παράλληλα, με την επιβολή οικονομικών μέτρων από τα κράτη μέλη, όπως επιβολή τελών για την υγειονομική ταφή, θα μπορούσαν να προωθηθούν άλλοι τρόποι διαχείρισης των αποβλήτων ενθαρρύνοντας με αυτό τον τρόπο τους πολίτες να συμμετάσχουν σε προγράμματα ανακύκλωσης.¹⁹

Τέλος σημαντικό στοιχείο για την πρόληψη της παραγωγής των αποβλήτων και την ανακύκλωσή τους αποτέλεσε η προσπάθεια εκσυγχρονισμού και απλοποίησης της νομοθεσίας για τα απόβλητα με αποσαφήνιση των ορισμών, βελτίωση της εφαρμογής των νομοθετικών πράξεων, εξορθολογισμό των διατάξεων και συγχώνευση στο κείμενο της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα απόβλητα ολόκληρης της Οδηγίας (91/689)²⁰ για τα επικίνδυνα απόβλητα και μέρος της Οδηγίας (75/439)²¹ για τα χρησιμοποιημένα ορυκτέλαια. Στην Οδηγία αυτή αποσαφηνίστηκε επίσης ότι για τις βιομηχανίες που χρησιμοποιούν απόβλητα δεν χρειάζονται δύο ξεχωριστές άδειες, μία με βάση την νομοθεσία για τα απόβλητα και μία με βάση την οδηγία για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης.

---

¹⁹ Παναγιωτακόπουλος Δ.Χ., *Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων*, εκδόσεις ΖΥΓΟΣ, Θεσσαλονίκη, 2002, σσ. 113

²⁰ Βλ. Οδηγία [91/689/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 για τα επικίνδυνα απόβλητα, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 377 της 31/12/1991, σ.20-27, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31991L0689>

²¹ Βλ. Οδηγία [75/439/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 16ης Ιουνίου 1975 περί διαθέσεως των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 194 της 25/07/1975, σ.23-25, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31975L0439>

1.3 Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για τη Διαχείριση των απορριμμάτων.

Η Ε.Ε. μέσα από ένα σύνολο νομοθετημάτων (Οδηγίες, Κανονισμοί και Αποφάσεις), υιοθετεί συγκεκριμένους στόχους σχετικά με τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, τους οποίους τα κράτη μέλη μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, υποχρεώνονται να υιοθετήσουν εντός συγκεκριμένων χρονικών πλαισίων. Η Οδηγία 75/442/ΕΟΚ²² «περί των στερεών αποβλήτων», η οποία αποτέλεσε και την πρώτη Οδηγία – Πλαίσιο για τα στερεά απόβλητα. Η Οδηγία αυτή ορίζει τις έννοιες των στερεών αποβλήτων καθώς και τις μεθόδους διαχείρισης των απορριμμάτων, την επεξεργασία και ανακύκλωση αυτών, τη σωστή μεταφορά τους ώστε να διασφαλίζεται η υγεία των ανθρώπων. Επίσης στοχεύει στην σύσταση αρμόδιων φορέων με λήψη απαραίτητων μέτρων για την διαχείριση των απορριμμάτων, την αδειοδότηση καθώς και τον έλεγχο επιχειρήσεων που ασχολούνται με την διαχείριση και τέλος την κατάρτιση σχεδίων και στρατηγικών διαχείρισης με την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η Οδηγία, έχει επανειλημμένα τροποποιηθεί, ωστόσο έχει αποτελέσει τη θεμέλιο λίθο για τη δημιουργία μιας γενικότερης ευρωπαϊκής πολιτικής για τα απόβλητα.

Η Οδηγία 91/156/ΕΟΚ²³ για τη τροποποίηση της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ «περί των στερεών αποβλήτων» αποτελεί συμπλήρωμα στην προηγούμενη οδηγία και σκοπεύει στην αποτελεσματικότερη διαχείριση και αξιοποίηση των αποβλήτων για την παραγωγή πρώτων υλών από υλικά ανακύκλωσης και αχρησιμοποίητα προϊόντα και την χρησιμοποίηση των αποβλήτων ως πηγή ενέργειας. Επίσης με την οδηγία αυτή δημιουργήθηκαν κατηγορίες των ουσιών που προέρχονται από τα απόβλητα καθώς καθορίστηκαν και οι τρόποι εργασίας και διάθεσης των απορριμμάτων. Με βάση την προσπάθεια για κοινή στρατηγική στο θέμα της διαχείρισης των αποβλήτων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε τον Ευρωπαϊκό Κατάλογο Αποβλήτων (Ε.Κ.Α.) με την Απόφαση 2000/532/ΕΚ²⁴, που αφορά την κατανομή των αποβλήτων σε διάφορες

---

²² Βλ. Οδηγία [75/442/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου, περί των στερεών αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 194 της 25.7.1975, σ. 39, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0012>

²³ Βλ. Οδηγία [91/156/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1991 για την τροποποίηση της Οδηγίας 75/442/ΕΟΚ περί των στερεών αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 078 της 26/03/1991 σ.32-37 διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0156:EL:HTML>

²⁴ Βλ. [2000/532/ΕΚ](#): Απόφαση της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 2000, για αντικατάσταση της απόφασης 94/3/ΕΚ για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχείο α) της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της

κατηγορίες ανάλογα με την προέλευση τους και επισήμανση αυτών που εντάσσονται στα επικίνδυνα απόβλητα σύμφωνα με την οδηγία 67/548/ΕΟΚ²⁵ «για την ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικίνδυνων ουσιών». Ο Ε.Κ.Α. αναθεωρείται ανά τακτά διαστήματα και εφόσον είναι απαραίτητο, ανασκευάζεται σύμφωνα με τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως έγινε με την 2014/955/ΕΕ²⁶ Απόφαση της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2014, για την τροποποίηση της απόφασης 2000/532/ΕΚ όσον αφορά τον κατάλογο των αποβλήτων σύμφωνα με την οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Οι διαδικασίες αδειοδότησης για την διάθεση και ανάκτηση των απορριμμάτων μπορούσαν να επιτελεστούν βάσει της Οδηγίας 2006/12/ΕΚ²⁷ «περί των στερεών αποβλήτων», η οποία είχε ως βασικό σκοπό την κωδικοποίηση της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ. Με τη νέα Οδηγία - Πλαίσιο 2008/98/ΕΚ²⁸ «για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών», αντικαταστάθηκε η Οδηγία 2006/12/ΕΚ και καταργήθηκαν οι Οδηγίες 75/439/ΕΟΚ για τα χρησιμοποιημένα ορυκτέλαια και 91/689/ΕΟΚ για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων. Η νέα Οδηγία έχει ως στόχο να ευαισθητοποιήσει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής κοινότητας να αλλάξουν οπτική στον τρόπο που διαχειρίζονται τα απορρίμματα και να ευαισθητοποιηθούν στο θέμα της ανακύκλωσης με στόχο την αύξηση της ανακύκλωσης των οικιακών αποβλήτων κατά 50% ως το 2020 και της αξιοποίησης των αποβλήτων από κατασκευές και κατεδαφίσεις κατά 70% ως το 2020. Η νέα Οδηγία περιέχει διατάξεις που υποδεικνύουν την πρόληψη ως την καλύτερη λύση

απόφασης 94/904/ΕΚ του Συμβουλίου για την κατάρτιση καταλόγου επικίνδυνων αποβλήτων κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παράγραφος 4 της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τα επικίνδυνα απόβλητα [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2000) 1147], Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 226 της 06/09/2000 σ. 03–24, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32000D0532>

²⁵ Βλ. Οδηγία [67/548/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1967 περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν στην ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικίνδυνων ουσιών, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. 196 της 16/08/1967 σ.01-98, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31967L0548>

²⁶ Βλ. [2014/955/ΕΕ](#): Απόφαση της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2014 , για την τροποποίηση της Απόφασης 2000/532/ΕΚ όσον αφορά τον κατάλογο των αποβλήτων σύμφωνα με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 370/44, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:32014D0955>

²⁷ Βλ. Οδηγία [2006/12/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5.4.2006, περί των στερεών αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 114, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0012>

²⁸ Βλ. Οδηγία [2008/98/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 312/3, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0098>

στο θέμα της ορθής περιβαλλοντικά διαχείρισης απορριμμάτων. Επιπλέον, θεσπίζει την ιεράρχηση για την πολιτική διαχείρισης των απορριμμάτων η οποία είναι: α) πρόληψη β) προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση γ) ανακύκλωση δ) άλλου είδους ανάκτηση και ε) διάθεση.

Επιπρόσθετα, έχουν εκδοθεί Οδηγίες και Αποφάσεις για επιμέρους θέματα που έχουν σχέση με τη διαχείριση των απορριμμάτων όπως η Οδηγία 1999/31/ΕΚ²⁹ «περί υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων», η οποία έχει ως στόχο την πρόληψη και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων που δημιουργούνται από τη διάθεση των αποβλήτων στο περιβάλλον. Για την επιλογή του κατάλληλου χώρου διάθεσης των αποβλήτων, έχει δημοσιευτεί η Απόφαση 2003/33/ΕΚ³⁰, βάσει της οποίας καθορίζονται τόσο τα κριτήρια όσο και οι διαδικασίες αποδοχής των αποβλήτων στους κατάλληλους χώρους. Ενώ η Οδηγία 2000/76/ΕΚ ΕΟΚ³¹ «για την αποτέφρωση των αποβλήτων» στοχεύει στην πρόληψη και τον περιορισμό των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την αποτέφρωση και τη συνδυασμένη αποτέφρωση αποβλήτων, καθώς και των κινδύνων που απορρέουν για την ανθρώπινη υγεία. Επίσης, η Οδηγία 89/369/ΕΟΚ³² «σχετικά με την πρόληψη της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τις νέες εγκαταστάσεις καύσης απορριμμάτων» αποσκοπεί στην πρόληψη ή τον περιορισμό, όπου είναι εφικτό, των αρνητικών επιδράσεων της αποτέφρωσης και της συναποτέφρωσης αποβλήτων στο περιβάλλον, ειδικότερα δε, της ρύπανσης δια των εκπομπών στον ατμοσφαιρικό αέρα, το έδαφος και τα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα, καθώς και των συνακόλουθων κινδύνων για την υγεία του ανθρώπου. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται με την επιβολή αυστηρών συνθηκών λειτουργίας και τεχνικών απαιτήσεων και τη θέσπιση οριακών τιμών εκπομπών για τις

---

²⁹ Βλ. Οδηγία [1999/31/ΕΚ](#) του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 1999 περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 182 της 16/07/1999 σ. 01-19, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31999L0031>

³⁰ Βλ. [2003/33/ΕΚ](#): Απόφαση του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2002, για τον καθορισμό κριτηρίων και διαδικασιών αποδοχής των αποβλήτων στους χώρους υγειονομικής ταφής σύμφωνα με το άρθρο 16 και το παράρτημα II της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 011 της 16/01/2003 σ.27-49, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32003D0033>

³¹ Βλ. Οδηγία [2000/76/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 4ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την αποτέφρωση των αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 332 της 28.12.2000, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A128072>

³² Βλ. Οδηγία [89/369/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την πρόληψη της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τις νέες εγκαταστάσεις καύσης αστικών απορριμμάτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 163 της 14/06/1989, σ.32-36, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:31989L0369>

μονάδες αποτέφρωσης και συναποτέφρωσης αποβλήτων εντός της Κοινότητας, καθώς επίσης με την τήρηση των απαιτήσεων της Οδηγίας 75/442/ΕΟΚ.

Βάσει της τελευταίας αναφερόμενης Οδηγίας, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, άσκησε Προσφυγή στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της Δημοκρατίας της Αυστρίας³³ καθώς η τελευταία παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία 89/369 του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την πρόληψη της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τις νέες εγκαταστάσεις καύσης αστικών απορριμμάτων καθώς και από την Οδηγία 89/429³⁴ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 σχετικά με τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τις (υπάρχουσες) εγκαταστάσεις καύσης αστικών απορριμμάτων, καθόσον δεν ενσωματώθηκαν στο αυστριακό δίκαιο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1995.

Επίσης, έχουν εκδοθεί Οδηγίες, Αποφάσεις και Κανονισμοί που σχετίζονται με τα επικίνδυνα απόβλητα όπως η Οδηγία 91/689, ενώ με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1013/2006³⁵ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις μεταφορές αποβλήτων, ενσωματώνεται στο δίκαιο της ΕΕ η αναθεωρημένη απόφαση του ΟΟΣΑ του 2011 για τον έλεγχο των διασυνοριακών μεταφορών αποβλήτων προοριζόμενων για εργασίες αξιοποίησης (δηλαδή, όταν ένα απόβλητο γίνεται αντικείμενο επεξεργασίας προκειμένου να ανακτηθεί ένα χρησιμοποιήσιμο προϊόν ή όταν μετατρέπεται σε καύσιμο καθώς και το πιο σημαντικό ενσωματώνονται οι διατάξεις της Σύμβασης της Βασιλείας³⁶. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στη χρήση καθαρών μεθόδων παραγωγής, ενώ για το εμπόριο και τη μεταφορά αποβλήτων απαιτείται η συναίνεση τόσο του κράτους διέλευσης όσο και του κράτους εισαγωγής, καλύπτοντας όμως μόνο τα οικιακά και επικίνδυνα απόβλητα και εξαιρώντας τα

³³ Προσφυγή της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ενόπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της Δημοκρατίας της Αυστρίας, που ασκήθηκε στις 26 Απριλίου 2002, (Υπόθεση C-155/02), διαθέσιμο στο <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30db5de98fb6878a43c1a490d2654268f189.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuKch50?text=&docid=53546&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&art=1&cid=24333>

³⁴ Βλ. Οδηγία 89/429/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 σχετικά με τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τις νέες εγκαταστάσεις καύσης αστικών απορριμμάτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 203 της 15/07/1989, σ. 50–54 διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31989L0429>

³⁵ Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 190/1, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1013>

³⁶ Βλ. [Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal](http://www.basel.int/TheConvention/Overview/History/Documents/tabid/3407/Default.aspx#) was adopted on 22 March 1989 and entered into force on the ninetieth day after the date of deposit of the twentieth instrument of ratification, acceptance, formal confirmation, approval or accession by a country to the Convention, 5 May 1992, διαθέσιμο στο <http://www.basel.int/TheConvention/Overview/History/Documents/tabid/3407/Default.aspx#>

ραδιενεργά. Τέλος υπάρχουν μια σειρά Οδηγιών σχετικά με τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασιών, για οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους, για ηλεκτρικές στήλες και συσσωρευτές για ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, χρησιμοποιούμενα ορυκτέλαια κ.α.³⁷

1.4 Προγράμματα Δράσης της Ε.Ε για το περιβάλλον

Η συμβολή των ευρωπαϊκών προγραμμάτων δράσης στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλους τους τομείς των ευρωπαϊκών πολιτικών, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική. Τα 6 συνολικά Προγράμματα Δράσης κατευθύνουν τη χάραξη της περιβαλλοντικής πολιτικής, αποτελώντας πλαίσια μακροπρόθεσμης στρατηγικής πολιτικής και περιβαλλοντικού προσανατολισμού, ξεκινώντας αρχικά με στόχο τη διαχείριση των πιο σημαντικών προβλημάτων και εν συνεχεία προχωρούν σε μια περισσότερο ολιστική αντιμετώπιση του θέματος, με τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων να έχει καίρια θέση από την αρχή και στη συνέχεια να αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστός κλάδος της περιβαλλοντικής πολιτικής.³⁸

Στο Πρώτο ΠΔΠ (πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον) (1973-76) 20 Δεκεμβρίου 1973, τέθηκαν βασικοί στόχοι όπως η πρόληψη και ο περιορισμός των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας και η ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων. Επίσης, έγινε ειδική αναφορά τόσο στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων όσο και στον έλεγχο των εκπεμπόμενων ρύπων.³⁹ Στις 13 Ιουνίου του 1977 ακολούθησε το Δεύτερο ΠΔΠ με χρονική διάρκεια έως το 1981, όπου ουσιαστικά συμπληρώθηκε το εύρος των ζητημάτων του πρώτου και συντάχθηκαν οι Οδηγίες-πλαίσιο για τα νερά και τα απόβλητα, ενώ οι στόχοι του Τρίτου, διάρκειας (1982-86) και του Τέταρτου (1987-1992) ΠΔΠ σχετικά με τα απόβλητα ήταν ο έλεγχος και περιορισμός των εκπεμπόμενων ρύπων, η μείωση της παραγωγής αποβλήτων και η αποδοτικότερη χρήση των φυσικών πόρων με αποτέλεσμα ουσιαστικά με το Τέταρτο ΠΔΠ να ξεκινήσει η περισσότερο

³⁷ Τερζής Ε., *Οδηγός για το περιβάλλον-Διαχείριση Απορριμμάτων*, Αθήνα, WWF Ελλάς, 2009, σ.20-24.

³⁸ Βλ. [COM\(2012\) 710](#), Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 6.6.2013 με θέμα Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020: “Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. C 161/77, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52013AE0296>

³⁹ European Environment Agency, *Celebrating Europe and its Environment, 1970s, First UN Environment Action Programme (1973-76)*, διαθέσιμο στο <https://www.eea.europa.eu/environmental-time-line/1970s>

ολιστική προσέγγιση του κλάδου των αποβλήτων.⁴⁰ Με το Πέμπτο ΠΔΠ (1993-2000)⁴¹ εκδόθηκαν νεότερες Οδηγίες-πλαίσιο και ορίστηκαν οι βασικές αρχές για τη διαχείριση των αποβλήτων. Στα τέλη της δεκαετίας του 90 επίσης εκδόθηκαν νέες Οδηγίες-πλαίσιο σχετικά με τις εγκαταστάσεις καύσης και την υγειονομική ταφή⁴², την εμπορία των εκπομπών CO₂, ορίζοντας επίσης τα ανώτατα όρια εκπομπών καθώς ποσοτικούς αλλά και ποιοτικούς στόχους για τα κράτη-μέλη. Το τελευταίο αποτέλεσε επακόλουθο της υπογραφής της Σύμβασης – Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC) στη Διάσκεψη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (1992)⁴³ η οποία υιοθετείται από τα Ηνωμένα Έθνη προβλέποντας ότι τα συμβαλλόμενα κράτη-μέλη πρέπει να θεσπίσουν εθνικά προγράμματα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Επίσης το 1997 υπογράφεται το Πρωτόκολλο του Κιότο, η πιο σημαντική μέχρι σήμερα διεθνής συμφωνία για την κλιματική αλλαγή. Λόγω μιας ιδιαίτερα σύνθετης διαδικασίας επικύρωσης, το πρωτόκολλο τίθεται σε εφαρμογή το 2005. Το Πρωτόκολλο του Κιότο (1998)⁴⁴ προβλέπει μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου από τις ανεπτυγμένες χώρες κατά 5% την περίοδο 2008- 2012 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Μια σημαντική καινοτομία του Πρωτοκόλλου ήταν η θέσπιση της εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων. Ο μηχανισμός αυτός επιτρέπει την αγοροπωλησία δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Η Ε.Ε. και όλα τα κράτη μέλη της κύρωσαν το Πρωτόκολλο του Κιότο στις 31 Μαΐου 2002.⁴⁵ Οι βασικές προτεραιότητες του Έκτου ΠΔΠ⁴⁶ (2001-2010) διαμόρφωσαν στόχους

---

⁴⁰ ICT train, The ICT train project is funded by the European Commission, History of the Environmental EU Legislation, BSP 2007/142-722, “Business Support Programme for Bulgaria, Romania, Croatia and Turkey” *History of the Environmental EU Legislation EU Environmental Legislation 2.VII.2008* Warsaw, Poland, διαθέσιμο στο <http://www.hiz.hr/icttrain/en/trainings/01/01.html>

⁴¹ Official Journal of the European Communities No C 138/5, TOWARDS SUSTAINABILITY, A European Community programme of policy and action in relation to the environment and sustainable development, 17/05/1993

⁴² Βλ. Οδηγία [1999/31/EK](#) του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 1999 περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 182 της 16/07/1999 σ. 01-19, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31999L0031>

⁴³ United Nations Framework [Convention on Climate Change](#), 1992, διαθέσιμο στο http://unfccc.int/key_documents/the_convention/items/2853.php

⁴⁴ [KYOTO PROTOCOL](#) TO THE UNITED NATIONS FRAMEWORK CONVENTION ON CLIMATE CHANGE, 1998, διαθέσιμο στο http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php

⁴⁵ Βλ. Press release [MEMO 03-154](#), Kyoto protocol, What is the Kyoto Protocol, Βρυξέλλες, 23 July 2003, διαθέσιμο στο http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-03-154_en.htm?locale=en

⁴⁶ Βλ. [1600/2002/EK](#) Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2002, για τη θέσπιση του Έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 242 της 10/09/2002, σ.01-15, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32002D1600>

οι οποίοι καθορίζονταν περισσότερο σε πλαίσια θεματικών πολιτικών, δίνοντας έμφαση με δύο θεματικές στρατηγικές στην πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων και τη χρήση της ανακύκλωσης, τη μείωση των εκπομπών των αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και στη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων.

Στις 23 Νοεμβρίου του 2013 θεσπίζεται το Έβδομο ΠΔΠ⁴⁷ «*Ενημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας*» για την περίοδο 2014-2020, το οποίο στηρίζεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020»⁴⁸ και στη σύνοδο κορυφής του Rio+20 (United Nations Conference on Sustainable Development (UNCSD, 2012)⁴⁹ και θέτει 9 στόχους προτεραιότητας. Το 7ο ΠΔΠ αποβλέπει «στη μετατροπή της ΕΕ σε μια πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων». Σχετικά με το θέμα των απορριμμάτων, στοχεύει στην πτώση των ποσοτήτων παραγωγής τους, την πραγματική σταδιακή εξάλειψη της υγειονομικής ταφής, τον περιορισμό της ανάκτησης ενέργειας στα μη ανακύκλωσης υλικά και τη χρήση των υλικών ανακύκλωσης ως μείζονος πηγής πρώτων υλών. Επίσης, στοχεύει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% ως το 2020 σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 και κατά 80-95% ως το 2050, σύμφωνα με τον οδικό χάρτη για τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών ως το 2050, στα πλαίσια της παγκόσμιας προσπάθειας για την αποτροπή της υπερθέρμανσης του πλανήτη.

Τέλος στο Παρίσι, στις 12 Δεκεμβρίου 2015 υπογράφηκε η Συμφωνία των Παρισίων, η οποία αποτελεί μια παγκόσμια συμφωνία για την κλιματική αλλαγή, καλύπτοντας και το σημαντικό ρόλο που πρόκειται να διαδραματίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την επιτυχία της. Στη Συμφωνία περιλαμβάνεται ένα σχέδιο δράσης για τη συγκράτηση από τις κυβερνήσεις της αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη αρκετά κάτω από τους 2°C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο τον περιορισμό στον 1,5°C. Η Συμφωνία περιλαμβάνει επίσης την υποβολή

⁴⁷ Βλ. [1386/2013/EE](#) Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 2013 σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020 «*Ενημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας*», Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 354/171 της 28.12.2013, σ.01-15, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32013D1386>

⁴⁸ Βλ. [COM\(2010\) 2020](#), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 3.3.2010 με θέμα ΕΥΡΩΠΗ 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:52010DC2020>

⁴⁹ United Nations Conference on Sustainable Development, The Future We Want - Outcome document, General Assembly, 11.11.2012, A/RES/66/288, διαθέσιμο στο <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20/futurewewant>

από τις κυβερνήσεις ολοκληρωμένων εθνικών σχεδίων κλιματικής δράσης με στόχο τη μείωση των εκπομπών τους, τη γνωστοποίηση ανά 5ετία των συνεισφορών τους με σκοπό τον καθορισμό πιο φιλόδοξων στόχων και την εξασφάλιση της διαφάνειας και εποπτείας. Η Ε.Ε. μαζί με άλλες ανεπτυγμένες χώρες θα εξακολουθήσουν να παρέχουν χρηματοδότηση μέτρων αντιμετώπισης της αλλαγής του κλίματος, προκειμένου να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες τόσο να μειώσουν τις εκπομπές όσο και να θωρακιστούν έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.⁵⁰

1.5 Οι βασικές αρχές RRR(3R) διαχείρισης απορριμμάτων

Οι τρεις αρχές της Μείωσης (Reduce), Επαναχρησιμοποίησης (Reuse) και Ανακύκλωσης (Recycle), γνωστές και ως «RRR» (βλ, Εικόνα 3), αποτελούν μαζί με την ανάκτηση ενέργειας και την τελική διάθεση (απόρριψη), τις πέντε βασικές αρχές στην ιεραρχία διαχείρισης των απορριμμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.⁵¹

Οι αρχές «RRR» είναι εξαιρετικά σημαντικές και ήταν οι βασικές αρχές που δομήθηκε εξ αρχής η διαχείριση των απορριμμάτων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Στη συνέχεια προστέθηκαν οι έννοιες της ανάκτησης ενέργειας από απορρίμματα συσκευασίας ή λύματα, που πολλές φορές είναι οικονομικά πιο αποτελεσματική μέθοδος σε σχέση με την ανακύκλωση, καθώς και της τελικής διάθεσης του προϊόντος σε κατάλληλους χώρους επεξεργασίας και τελικής αποκομιδής με σκοπό την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των απορριφθέντων απορριμμάτων.⁵²

Αν αναλογιστούμε περισσότερο τις 3 αυτές αρχές συμπεραίνουμε ότι δεν είναι δυνατόν να σταματήσει εντελώς η παραγωγή αποβλήτων σε παγκόσμια κλίμακα, αλλά σίγουρα μπορεί να γίνει σημαντική προσπάθεια για τη δραστική μείωσή τους και σε κάτι τέτοιο μπορούν να συμβάλλουν όλοι ανεξαιρέτως. Αρχικά η κατανόηση και η σωστή χρήση των τριών «RRR» θα οδηγήσει στην εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων σε παγκόσμια κλίμακα. Επιπροσθέτως θα οδηγήσει στη μείωση σε σημαντικό επίπεδο της ρύπανσης παγκοσμίως καθώς και της ανάγκης για υγειονομική

---

⁵⁰ PARIS AGREEMENT, UNITED NATIONS 2015, United Nations Climate Change, The Paris Agreement, Paris Agreement: essential elements, διαθέσιμο στο http://unfccc.int/paris_agreement/items/9485.php

⁵¹ Rethink Reduse Reuse Recycle, Τι είναι το RRR Οι αρχές της Μείωσης (Reduce), Επαναχρησιμοποίησης (Reuse) και Ανακύκλωσης (Recycle) γνωστές και ως «RRR», διαθέσιμο στο <http://rethink.com.cy/el/rrr/ti-einai-to-rrr>

⁵² Ο.π.

ταφή. Σε αυτό θα πρέπει να συνυπολογιστεί και η δραστική μείωση της ποσότητας αποβλήτων που απομακρύνονται από τους πολίτες σε καθημερινό επίπεδο. Τέλος, οι παραπάνω αυτές βασικές αρχές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την εξοικονόμηση οικονομικών πόρων αλλά και εδαφικών εκτάσεων, τα οποία χρησιμοποιούνται για τη διάθεση των αποβλήτων στους χώρους υγειονομικής ταφής.⁵³

Στο σημείο αυτό θα αναφερθούμε σε κάποια παραδείγματα για τη κατανόηση και τη σημασία των τριών «RRR», όπως παράδειγμα της αρχής της μείωσης (reduce) είναι η χρήση και των δύο πλευρών των φύλλων Α4, με αποτέλεσμα να περιορίζεται σημαντικά ο αριθμός των φύλλων που πρέπει να αγοραστούν, που με τη σειρά του οδηγεί στη ποσοτική μείωση του αριθμού των δέντρων που πρέπει να κοπούν για την κατασκευή του χαρτιού. Επίσης ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για την αρχή της επαναχρησιμοποίησης (reuse) είναι η χρήση παλιών δίσκων CD ή DVD ως σουβέρ για ποτήρια ή για προστασία στα χτυπήματα ανεμογεννητριών ή ακόμη η επαναχρησιμοποίηση των τσαντών μεταφοράς για να μην αγοραστούν καινούριες. Τέλος, βασικά παραδείγματα ανακύκλωσης (recycle) είναι η χρησιμοποίηση του κάδου απορριμμάτων για την επαναφορά νέων προϊόντων και τη χρήση τους ξανά, καθώς και η δωρεά ή η πώληση βιβλίων που χρησιμοποιήθηκαν ελάχιστες φορές και πλέον δεν χρησιμοποιούνται. (βλ. Εικόνες 1 και 2).⁵⁴

---

⁵³ JustScience, [Science Articles](http://www.justscience.in/articles/introduction-to-the-3-rs/2017/06/26), INTRODUCTION TO THE 3 R'S, by [justscience](http://www.justscience.in/articles/introduction-to-the-3-rs/2017/06/26), 26 Jun, 2017, διαθέσιμο στο <http://www.justscience.in/articles/introduction-to-the-3-rs/2017/06/26>

⁵⁴ Ο.π.

Εικόνα 1 : Οι αρχές 3R⁵⁵

Εικόνα 2 : Οι αρχές 3R⁵⁶

---

⁵⁵ JustScience, [Science Articles](http://www.justscience.in/articles/introduction-to-the-3-rs/2017/06/26), INTRODUCTION TO THE 3 R'S, by [justscience](http://www.justscience.in/articles/introduction-to-the-3-rs/2017/06/26), 26 Jun, 2017, διαθέσιμο στο <http://www.justscience.in/articles/introduction-to-the-3-rs/2017/06/26>

Στο σημείο αυτό θα αναλύσουμε λίγο παραπάνω τις τρεις παραπάνω αυτές αρχές:

Μείωση (Reduce)

Η αρχή της μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων είναι σε γενικές γραμμές η βέλτιστη και η πιο οικονομική επιλογή μεταξύ όλων των μεθόδων διαχείρισης απορριμμάτων. Στην ουσία το καλύτερο απόβλητο είναι αυτό που δεν παράχθηκε ποτέ. Όπως αναλύθηκε και σε προηγούμενα κεφάλαια τις τελευταίες δεκαετίες γίνεται μια συνεχιζόμενη προσπάθεια με στόχο τη μείωση στην παραγωγή των αποβλήτων, γεγονός που επηρεάζει όλο και εντονότερα τις πολιτικές για τη διαχείριση των απορριμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατ' επέκταση όλων των κρατών-μελών της. Οι σημαντικότεροι τρόποι μείωσης της παραγωγής των αποβλήτων είναι ο οικολογικός σχεδιασμός των προϊόντων καθώς και η εκπαίδευση των καταναλωτών για μια πιο υπεύθυνη καταναλωτική δράση. Επομένως θα πρέπει να μπει στη συνείδηση του καταναλωτή να αγοράζει πιο έξυπνα και στοχευμένα τα προϊόντα που πραγματικά χρειάζεται, αλλά και να επιλέγει προϊόντα που έχουν δημιουργηθεί από υλικά ανακύκλωσης ή υλικών που γίνεται πιο εύκολα η ανακύκλωσή τους ή που διαθέτουν λιγότερη συσκευασία ή έστω να είναι πιο ανθεκτικά.⁵⁷

Επαναχρησιμοποίηση (Reuse)

Η χρήση ενός υλικού ή αντικειμένου ξανά για τον αρχικό του σκοπό αλλά και για παρόμοιο σκοπό για τον οποίο έχει δημιουργηθεί, χωρίς να αλλοιώνεται σημαντικά η φυσική μορφή του, ορίζεται ως επαναχρησιμοποίηση. Με την επαναχρησιμοποίηση καταναλώνουμε λιγότερους πόρους σε σχέση με την ανακύκλωση και για αυτό θεωρείται ως η πλέον ενδεδειγμένη λύση για τη διαχείριση των

---

⁵⁶VOICES OF YOUTH, Reduce, reuse, Recycle, Posted 2 years ago, Lightwell, Facilitator, Researcher and Poet. Law Student at the University of South Africa, διαθέσιμο στο <http://www.voicesofyouth.org/en/posts/reduce--reuse--recycle>

⁵⁷ JustScience, [Science Articles](#), INTRODUCTION TO THE 3 R'S, by [justscience](#), 26 Jun, 2017, διαθέσιμο στο <http://www.justscience.in/articles/introduction-to-the-3-rs/2017/06/26>

απορριμμάτων και συνήθως προτιμάται από την ανακύκλωση. Παραδείγματα επαναχρησιμοποίησης είναι η χρήση μιας τσάντας, μιας γυάλινης ή πλαστικής συσκευασίας περισσότερες από μια φορές, η επισκευή ηλεκτρονικού εξοπλισμού αλλά και η επιδιόρθωση ρούχων, παπουτσιών και επίπλων. Με τον τρόπο αυτό ,μπορούν να δημιουργηθούν νέοι τρόποι χρήσης των απορριμμάτων, ώστε να αποφευχθεί η ρίψη τους στους κάδους απορριμμάτων.⁵⁸

Ανακύκλωση (Recycle)

Με την ανακύκλωση γενικά τα απόβλητα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πρώτη ύλη για τη δημιουργία νέων προϊόντων, με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση πρώτων υλών αλλά και ενέργειας, διαδικασία η οποία είναι προτιμότερη σε σχέση με τη δημιουργία από το μηδέν των ίδιων ή παρεμφερών προϊόντων. Το μεγάλο πλεονέκτημα της ανακύκλωσης είναι η μετατροπή των προϊόντων σε δευτερογενείς πρώτες ύλες, οι οποίες σταδιακά αξιοποιούνται στην παραγωγή νέων προϊόντων αποφεύγοντας την σπατάλη πρωτογενών πρώτων υλών. Με τη χρησιμοποίηση ειδικών κάδων απορριμμάτων ανακύκλωσης στους οποίους εναποτίθενται συγκεκριμένα υλικά ανά κατηγορία, επιτυγχάνεται το επιθυμητό αποτέλεσμα για την επαναφορά νέων προϊόντων και την χρήση τους ξανά. (βλ. Εικόνα 3).⁵⁹

Εικόνα 3: Διάφοροι τύποι κάδων ανακύκλωσης

(Πηγή: Δήμος Μυκόνου: Ενημέρωση δημοτών για την σωστή χρήση των κάδων ανακύκλωσης διαθέσιμο στο <https://cyclades24.gr/2017/09/dimos-mykonou-enimerwsi-kadoi-anakyklwsi/>)

⁵⁸ Ο.π.

⁵⁹ Ο.π.

2. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

2.1 Εισαγωγή

Στο Κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά για τις εξελίξεις σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διαχείριση των απορριμμάτων σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο παρουσιάζοντας συνοπτικά τους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs) ενώ αναλύονται εκτενέστερα η ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων μέσω των Στόχων 11 και 12 που αφορούν τις Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες καθώς και την Υπεύθυνη κατανάλωση και Παραγωγή. Επίσης αναφέρονται τα στοιχεία που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη σε Περιφερειακό επίπεδο καθώς και τα βιώσιμα εργαλεία κατανάλωσης και παραγωγής. Δίνοντας έμφαση στις Μεσογειακές χώρες θα αναλύσουμε τα βιώσιμα εργαλεία κατανάλωσης και παραγωγής, Sustainable Consumption and Production (SCP) και θα αναφερθούμε στις δράσεις του Περιφερειακού Κέντρου Δραστηριοτήτων για την Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή, Regional Activity Centre (RAC). Τέλος παρουσιάζονται οι εξελίξεις στον τομέα της Βιώσιμης Κατανάλωσης και Παραγωγής.

2.2 Η ατζέντα 2030 για την βιώσιμη ανάπτυξη και η διαχείριση των απορριμμάτων

Η έννοια της «βιώσιμης ανάπτυξης», όπως τη γνωρίζουμε σήμερα εμφανίστηκε στην δεκαετία του 1980, ως απάντηση στις καταστροφικές επιπτώσεις της «οικονομικής ανάπτυξης» στην κοινωνία και το περιβάλλον. Αφορμή στάθηκε η δραστηριότητα για την προστασία του περιβάλλοντος. Ένα από τα πρώτα «ψήγματα» της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης μπορούν να βρεθούν στην Παγκόσμια Στρατηγική Διατήρησης (World Conservation Strategy) του 1980 που παρουσιάστηκε από κοινού από το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα του ΟΗΕ, το Παγκόσμιο Ταμείο Άγριας Ζωής (World Wildlife Fund-WWF) και τη Διεθνή Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources-IUCN). Συγκεκριμένα, η πρώτη αυτή διαπίστωση διατυπωνόταν ως εξής *«Για να είναι βιώσιμη η ανάπτυξη, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες, σε συνδυασμό με τους οικονομικούς κι αξιολογώντας παράλληλα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων εναλλακτικών δράσεων»*⁶⁰.

---

⁶⁰ UNEP/WWF/IUCNNF, «World Conservation Strategy», International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, Gland, 1980, διαθέσιμο στο www.iucn.org.

Ωστόσο, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης απέκτησε μια ευρύτερη αναγνώριση μόνο μετά από την Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission on Environment and Development - WCED) που δημοσίευσε το 1987 την έκθεση για το «Κοινό μας Μέλλον» που είναι γνωστή ως Έκθεση Brundtland (Διασφάλιση της Βιώσιμης Ανάπτυξης).⁶¹

Η έκθεση της WCED έδωσε στην έννοια την σπουδαιότητα που έχει σήμερα κι έθεσε το σημείο αναφοράς για όλες τις μελλοντικές συζητήσεις σχετικά με την βιώσιμη ανάπτυξη. Βασικό σημείο στάθηκε η αναγνώριση του γεγονότος ότι το μέλλον της ανθρωπότητας απειλείται. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση της WCED *«Η Γη είναι μία αλλά ο κόσμος δεν είναι. Όλοι εξαρτόμαστε από τη βιόσφαιρα. Κάθε κοινότητα, κάθε χώρα αγωνίζεται για την επιβίωση και την ευημερία δίνοντας λίγη σημασία για τις επιπτώσεις στους άλλους. Μερικοί καταναλώνουν τους πόρους της Γης με έναν ρυθμό που αφήνουν ελάχιστα για τις μελλοντικές γενιές. Κάποιοι άλλοι, πολύ περισσότεροι σε αριθμό καταναλώνουν πολύ λίγους πόρους και ζουν κάτω από συνθήκες πείνας, εξαθλίωσης, ασθενειών και μικρού προσδόκιμου ζωής»*.⁶²

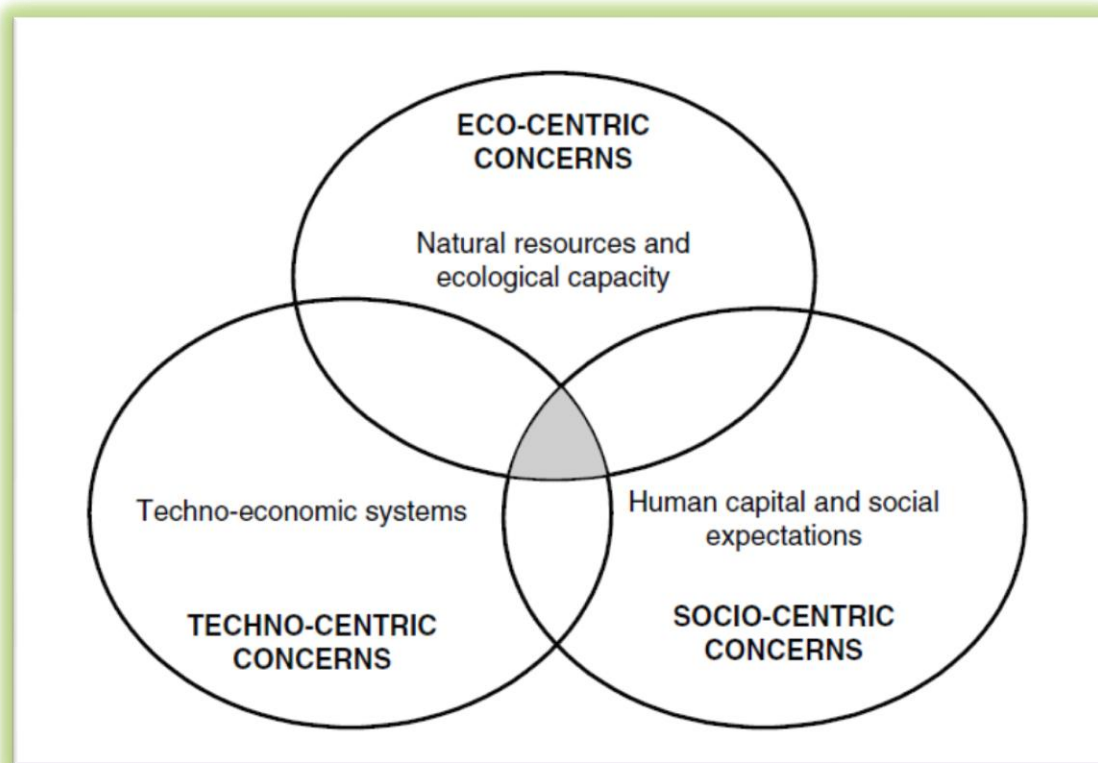
Ως μια αποτύπωση των τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελούν οι τρεις κύκλοι του διαγράμματος Venn (βλ. Εικόνα 4).⁶³

---

⁶¹ WCED, “Our common future. World Commission on Environment and Development”, Oxford University Press, Oxford, 1987

⁶² Mitchell, C. A., Carew, A. L. and Clift, R., «The Role of the Professional Engineer and Scientist in Sustainable Development», in Sustainable Development in Practice: Case Studies for Engineers and Scientists (eds A. Azapagic, S. Perdan and R. Clift), John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, UK. 2004. doi: 10.1002/0470014202.ch2

⁶³ Ο.π.

Εικόνα 4: Οι τρεις διαστάσεις της βιωσιμότητας⁶⁴

Στην παραπάνω εικόνα αποτυπώνονται οι «*Τεχνοκεντρικές ανησυχίες*» (Techno-centric concerns) που αντιπροσωπεύουν την ανθρώπινη εμπειρία και την εφευρετικότητα, οι «*Οικοκεντρικές ανησυχίες*» (Eco-centric concerns) που αντιπροσωπεύουν την ικανότητα του πλανήτη για να στηρίξει το ανθρώπινο είδος, τόσο σε υλικά και διαθέσιμους πόρους, όσο και σε πηγές ενέργειας. Αντιπροσωπεύουν επίσης την ικανότητα της γης να φιλοξενήσει τον άνθρωπο και τα απόβλητά του και τέλος οι «*Κοινωνικοκεντρικές ανησυχίες*» (Social-Centric Concerns) που αντιπροσωπεύουν τις ανθρώπινες προσδοκίες, τις φιλοδοξίες, καθώς και την ανάγκη των ανθρώπων να ζήσουν μια ικανοποιητική ζωή, που συνοψίζεται στη φράση «*Ποιότητα ζωής για όλους*» (quality of life for everyone). Η κεντρική περιοχή στο διάγραμμα στην οποία τα τρία σύνολα συναντιούνται, αποτελεί τον χώρο της βιωσιμότητας, όπου η τεχνολογία και η επιστήμη δεν μπορούν να εξελιχθούν και να αναπτυχθούν χωρίς τους περιβαλλοντικούς ή κοινωνικούς παράγοντες.⁶⁵

⁶⁴ Ο.π.

⁶⁵ Ο.π.

Το 1992 πραγματοποιείται η «Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη», που είναι γνωστή ως Συνάντηση Κορυφής για τη Γη, θέτοντας ως στόχο την επανεξέταση της οικονομικής ανάπτυξης και την εξεύρεση τρόπων προκειμένου να σταματήσει η καταστροφή των αναντικατάστατων φυσικών πόρων και της ρύπανσης του πλανήτη. Η Συνδιάσκεψη αποτέλεσε σταθμό για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής και της κοινωνικής διάστασης στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης, ενώ επετεύχθησαν σημαντικές πολυμερείς συμφωνίες σε κρίσιμα θέματα όπως η απεριοποίηση, η εκδάσωση και η κλιματική αλλαγή, παράλληλα οδήγησε και στη σύναψη της σύμβασης πλαισίου για την κλιματική αλλαγή, της σύμβασης για τη βιοποικιλότητα (CBD) καθώς επίσης και στην έγκριση της Διακήρυξης του Ρίο, μιας διακήρυξης αρχών για τα δάση και του προγράμματος δράσης «Ατζέντα 21». Η Σύμβαση για την αλλαγή του κλίματος, με ισχύ από το Μάρτιο του 1994, είχε ως στόχους: (α) τη μείωση των εκπομπών αερίων ρύπων που επιτείνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου και (β) τη διαφοροποίηση του βάρους ευθύνης για την παραγωγή των αερίων μεταξύ αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών.⁶⁶

Ο Οδηγός 21 (Agenda 21) αποτέλεσε ένα στρατηγικό σχέδιο για την πραγμάτωση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης και για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών θεμάτων. Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν για την εφαρμογή της Agenda 21, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη σταδιακή ενσωμάτωση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης στη, χάραξη, το σχεδιασμό και την υλοποίηση κυβερνητικών πολιτικών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Η Agenda 21 ήταν ένα περιεκτικό σχέδιο δράσης με στόχο την πραγματοποίησή του σε παγκόσμιο, εθνικό και τοπικό επίπεδο από οργανώσεις του Συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, κυβερνήσεις και κύριες ομάδες, σε όλους τους τομείς στους οποίους το περιβάλλον επηρεάζεται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Η πλήρης εφαρμογή της Agenda 21, του προγράμματος για την περαιτέρω εφαρμογή της Ατζέντας 21 και των δεσμεύσεων για τις αρχές του Ρίο επιβεβαιώθηκαν έντονα κατά την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

---

⁶⁶ UNRIC Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, Ιούνιος 1992, *Ο Γενικός Γραμματέας Μπούτρος Μπούτρος-Γκάλι παρουσιάζει την «Ατζέντα Για Την Ειρήνη» σχετικά με την προληπτική διπλωματία, τη δημιουργία, τη διατήρηση και την οικοδόμηση της ειρήνης.* https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26794, UN Conference on Environment and Development (1992), διαθέσιμο στο <http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>

(World Summit on Sustainable Development – WSSD) που διεξήχθη στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νότιας Αφρικής από τις 26 Αυγούστου έως τις 4 Σεπτεμβρίου 2002.⁶⁷

Το Σεπτέμβριο του 2000, πραγματοποιείται στη Νέα Υόρκη, η διάσκεψη της Χιλιετίας της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με τη συμμετοχή 189 χωρών, θέτοντας 8 στόχους της Χιλιετίας για την Ανάπτυξη (Millennium Development Goals - MDGs), καθώς και τον ορισμό πέντε προτεραιοτήτων, γνωστός ως WEHAB που προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις για το νερό, την ενέργεια, την υγεία, τη γεωργία και τη βιοποικιλότητα. Οι MDGs στοχεύουν στην εκπαίδευση και την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού, στην ισότητα των δύο φύλων και την εξίσωση του ρόλου των γυναικών, την βελτίωση της υγείας των παιδιών και την μείωση της παιδικής θνησιμότητας, στην ίαση και πρόληψη λοιμωδών νόσων, στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα και τέλος στην ενίσχυση των σχέσεων και της συνεργασίας. Σκοπός των στόχων αυτών είναι η ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και ευημερίας, εστιάζοντας στην οικοδόμηση ενός βιώσιμου κόσμου όπου η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, η κοινωνική ένταξη και η οικονομική ανάπτυξη είναι εξίσου αξιόλογες.⁶⁸

Το 2014, μετά από απόφαση που ελήφθη στην Παγκόσμια Διάσκεψη του Ρίο +20 και μετά από ένα χρόνο διακυβερνητικών διεργασιών της Ανοιχτής Ομάδας Εργασίας (Open Working Group), τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών πρότειναν μια σειρά Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals – SDGs)⁶⁹. Οι SDGs θα ολοκληρώσουν και θα πετύχουν τους Στόχους Ανάπτυξης της Χιλιετίας (Millennium Development Goals - MDGs), οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν ως στόχοι αναφοράς για την διεθνή κοινότητα για την περίοδο 2015-2030. Η ανάπτυξη του νέου συνόλου των στόχων έχει ευρέως θεωρηθεί ως μια φιλόδοξη πρόκληση κι αυτό γιατί οι στόχοι καλύπτουν ένα πολύ ευρύτερο φάσμα θεμάτων συγκριτικά με τους προκατόχους τους. Ο σκοπός των

---

⁶⁷ United Nations [Sustainable development knowledge platform, Agenda 21 UNCED, 1992, United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 AGENDA 21, διαθέσιμο στο <https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21>](https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21)

⁶⁸ UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME, Millennium Development Goals, διαθέσιμο στο https://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview/mdg_goals.html

⁶⁹ United Nations. “Report of the Open Working Group of the General Assembly on Sustainable Development Goals”, A/68/970: New York, 2014

SDGs είναι διττός δηλαδή να έχουν καθολική εφαρμογή σε όλες τις χώρες αναπτυσσόμενες ή μη και να αποτελέσουν ως οδηγοί κατά τη δύσκολη διαδικασία της μετάβασης προς τη βιώσιμη ανάπτυξη.⁷⁰

Η έλλειψη ολοκλήρωσης σε όλους τους τομείς από την άποψη των στρατηγικών, πολιτικών και της εφαρμογής έχει από καιρό θεωρηθεί ως μία από τις κύριες παγίδες των προηγούμενων προσεγγίσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η ανεπαρκής κατανόηση σε όλους τους τομείς είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη ασυνάρτητων πολιτικών και δυσμενών επιπτώσεων σε πολλούς τομείς κι ως εκ τούτου ο γενικός στόχος απέκλινε από αυτόν της βιώσιμης ανάπτυξης. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα, ότι πολλοί από τους στόχους που περιλαμβάνονται στο MDG7 (ENSURE ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY)⁷¹, οι οποίοι σχετίζονται με την περιβαλλοντική προστασία, δεν έχουν επιτευχθεί. Αντίστοιχα, η επίτευξη μεγαλύτερης ενοποίησης σε διάφορα επίπεδα ήταν μια βασική ανησυχία της διεθνούς κοινότητας στη διάσκεψη του Ρίο + 20 και αυτό αντικατοπτρίζεται στο αποτέλεσμα της διάσκεψης. Οι στόχοι για την βιώσιμη ανάπτυξη είναι δέσμευση για τους ανθρώπους, τον πλανήτη και την ευημερία. Ο ΟΗΕ και όλα τα μέλη του αναγνωρίζουν ότι η εξάλειψη της φτώχειας σε όλες τις μορφές και τις διαστάσεις του, συμπεριλαμβανομένων της ακραίας φτώχειας, είναι η μεγαλύτερη παγκόσμια πρόκληση και απαραίτητη προϋπόθεση για την αειφόρο ανάπτυξη. Όλες οι χώρες και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, λειτουργώντας σε συλλογική συνεργασία, θα υλοποιήσουν αυτό το σχέδιο. Τα κράτη μέλη δήλωσαν ότι είναι αποφασισμένα να απελευθερώσουν το ανθρώπινο γένος από την τυραννία της φτώχειας και θέλουν και να θεραπεύσουν και να εξασφαλίσουν τον πλανήτη μας. Οι σκοποί και οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης θα ενισχύσουν την ανάληψη συντονισμένων ενεργειών τα επόμενα δεκαπέντε χρόνια σε τομείς ζωτικής σημασίας για την ανθρωπότητα και τον πλανήτη. Οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs) είναι ένα νέο, καθολικό σύνολο σκοπών, στόχων και δεικτών που τα κράτη μέλη του ΟΗΕ αναμένεται να χρησιμοποιήσουν για να πλαισιώσουν τις ατζέντες και τις πολιτικές τους για τα επόμενα 15 χρόνια. Οι SDGs έχουν εγκριθεί επισήμως στη σύνοδο κορυφής των Ηνωμένων Εθνών στις 25 Σεπτεμβρίου 2015 στη Νέα Υόρκη,

---

⁷⁰ Le Blanc, D., “Towards Integration at Last? The Sustainable Development Goals as a Network of Targets”. *Sust. Dev.*, 23, 2015, σελ. 176–187. doi: 10.1002/sd.1582

⁷¹ MILLENNIUM DEVELOPMENT GOAL 7: ENSURE ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY, διαθέσιμο στο <http://www.un.org/millenniumgoals/envIRON.shtml> και <http://www.mdgmonitor.org/mdg-7-ensure-environmental-sustainability/>

και είναι εφαρμόσιμοι από τον Ιανουάριο του 2016. Η προθεσμία για την υλοποίηση των SDGs είναι το 2030.⁷²

Παράλληλα με τις ανοιχτές συζητήσεις της ομάδας εργασίας, ο ΟΗΕ πραγματοποίησε μια σειρά από “παγκόσμιες συζητήσεις”. Αυτές περιλάμβαναν 11 θεματικές και 83 εθνικές διαβουλεύσεις, και έρευνες πόρτα-πόρτα. Ο ΟΗΕ ξεκίνησε επίσης μια online έρευνα (My WorldSURVEY)⁷³ ζητώντας από τους πολίτες να δώσουν προτεραιότητα στα θέματα που θα ήθελαν να δουν να απευθύνονται οι στόχοι. Τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων τροφοδότησαν τις συζητήσεις της ομάδας εργασίας. Όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ έχουν υπογράψει την συνεργασία τον Σεπτέμβριο 2015, αλλά υπάρχει κριτική από ορισμένες χώρες καθώς θεωρείται, ένα πρόγραμμα που αποτελείται από 17 σκοπούς και 169 στόχους, υπερβολικά δύσκολο για την εφαρμογή του ή για να προωθηθεί στο κοινό. Η υλοποίηση των SDGs από δημόσιες οικονομίες αλλά και με κρατική ενίσχυση, θα είναι κεντρικής σημασίας για την υποστήριξη τους. Αλλά και χρήματα που προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα, μέσω φορολογικών μεταρρυθμίσεων και μέσα από την καταστολή των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών και της διαφθοράς, θα ήταν επίσης ζωτικής σημασίας.⁷⁴

2.3 Οι 17 στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs)

Οι δεκαεπτά (17) Στόχοι της Βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs), αφορούν στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ανθρώπινες κοινωνίες και στον τρόπο που επιδρά ο άνθρωπος στη φύση και το αντίστροφο, στην σημερινή πραγματικότητα. Οδηγούν την ανθρωπότητα ένα βήμα πιο κοντά στη δημιουργία μίας κοινής και αναγκαίας γλώσσας επικοινωνίας, για να αντιμετωπίσει από κοινού, τα ακραία προβλήματα που έχει προκαλέσει η ασύδοτη ανθρώπινη δραστηριότητα επάνω στον πλανήτη Γη. Ανάμεσά τους, η εξασφάλιση βασικών ανθρώπινων δικαιωμάτων - όπως η πρόσβαση σε καθαρό νερό και η αντιμετώπιση της ακραίας φτώχειας και ανισότητας στον κόσμο - κι άλλων πιο σύνθετων όπως η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και η δημιουργία βιώσιμων μοντέλων

---

⁷²United Nations, United Nations Conference on Sustainable Development Outcome Document: the Future We Want, A/CONF.216/L.1: New York, 2012, διαθέσιμο στο <http://hellenicplatform.org/h-atzenta/>, <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>, http://ec.europa.eu/environment/sustainable-development/SDGs/index_en.htm

⁷³ About MY World, The United Nations wants to know what matters most to you, διαθέσιμο στο <http://vote.myworld2015.org/>, και <https://myworld2030.org/>

⁷⁴ Καρβούνης Σ. & Γεωργακέλλος Δ., *Διαχείριση του Περιβάλλοντος, Επιχειρήσεις & Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα, 2003, σσ. 213-228

παραγωγής και κατανάλωσης στα αστικά κέντρα. Άλλοι τέλος, μοιάζουν με αέναες ανθρώπινες ανάγκες, όπως η ειρήνη, η συνεργασία και η καλή υγεία. Ο καθένας ωστόσο, από τους Δεκαεπτά Στόχους, έχει τη δική του ξεχωριστή σημασία και ο ένας συμπληρώνει τον άλλον, με τέτοιο τρόπο που θα μπορούσε κάποιος να τους δει ως ένα πλέγμα, πάνω στο οποίο μπορούμε να πατήσουμε αν θέλουμε έναν καλύτερο κόσμο. Τα προβλήματα που θίγουν είναι παγκόσμια όπως τερματισμός της φτώχειας και της πείνας, διασφάλιση υγιούς ζωής και προώθηση της καλής υγείας, ελεύθερης, ισότιμης και ποιοτικής εκπαίδευσης, επίτευξη ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών, διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους, διασφάλιση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, αξιόπιστες, βιώσιμες και σύγχρονες μορφές ενέργειας, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους, δημιουργία ευέλικτων υποδομών, προώθηση της βιώσιμης εκβιομηχάνισης και προώθηση της καινοτομίας, μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των χωρών, δημιουργία πόλεων χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, διαλλακτικές και βιώσιμες, διασφάλιση προτύπων βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής, ανάληψη επείγουσας δράσης για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και τις επιπτώσεις της, βιώσιμη διαχείριση των δασών, καταπολέμηση της απερίμωσης, την ανάσχεση και αντιστροφή της υποβάθμισης του εδάφους, ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας, προώθηση δίκαιων, ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, αναζωογόνηση της παγκόσμιας συνεργασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη, διατήρηση και βιώσιμη χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων, βιώσιμη διαχείριση των δασών, καταπολέμηση της απερίμωσης, την ανάσχεση και αντιστροφή της υποβάθμισης του εδάφους, ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας, προώθηση δίκαιων, ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών και αναζωογόνηση της παγκόσμιας συνεργασίας για την βιώσιμη ανάπτυξη. Οι λύσεις χρειάζεται να είναι συνολικές και υπογράφηκαν ως κοινή πλατφόρμα δράσης από 193 εκπροσώπους κρατών και κυβερνήσεων, σε μία πανηγυρική συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 25 Σεπτέμβρη του 2015, με τον τίτλο Agenda 2030.⁷⁵

---

⁷⁵ UNRIC Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΧΟΙ, 17 ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΑΣ, διαθέσιμο στο https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=36&Itemid=71

Εικόνα 5: 17 Στόχοι Βιώσιμης ανάπτυξης

(πηγή: Οργάνωση Γη Οργάνωση Γη, Παγκόσμιοι Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη διαθέσιμο στο <http://www.organizatiionearth.org/#!/citizens-for-the-global-goals>, www.organizatiionearth.org)

2.4 Ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων μέσω των Στόχων 11 και 12

2.4.1 Στόχος 11 Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες

Με το Στόχο 11 επιδιώκεται έως το 2030 πρόσβαση όλων σε επαρκή, ασφαλή, προσιτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες και αναβάθμιση των φτωχογειτονιών. Επίσης επιδιώκεται η εξασφάλιση σε βιώσιμα συστήματα μεταφοράς για όλους, βιώσιμη αστικοποίηση για όλους με σχεδιασμό και διαχείριση των ανθρώπινων οικισμών για όλες τις χώρες. Διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και σημαντική μείωση του αριθμού των θανάτων και του αριθμού των πληγέντων από φυσικές καταστροφές. Σημαντικό στόχος είναι και η επίτευξη μείωσης του δυσμενούς, κατά κεφαλήν, περιβαλλοντικού αντίκτυπου των πόλεων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του αέρα και τη διαχείριση των αστικών και άλλων αποβλήτων. Υποστήριξη θετικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δεσμών μεταξύ των αστικών, περιφερειακών και

αγροτικών περιοχών, μέσω της ενδυνάμωσης του εθνικού και περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού. Υιοθέτηση και εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών για την αποδοτικότητα των πόρων και οικοδόμηση βιώσιμων και ανθεκτικών κτιρίων.⁷⁶

Οι πόλεις είναι κέντρα για τις ιδέες, το εμπόριο, τον πολιτισμό, την επιστήμη, την παραγωγικότητα, την κοινωνική ανάπτυξη και πολλά άλλα. Στην καλύτερη εκδοχή τους, οι πόλεις έχουν δώσει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να εξελιχθούν κοινωνικά και οικονομικά. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές προκλήσεις για τη διατήρηση πόλεων με τέτοιο τρόπο ώστε να συνεχίζουν να δημιουργούν θέσεις εργασίας και ευημερία, ενώ δεν θα αποστραγγίζουν τη γη και τους πόρους. Οι κοινές αστικές προκλήσεις περιλαμβάνουν την συμφόρηση, την έλλειψη κεφαλαίων για την παροχή βασικών υπηρεσιών, την έλλειψη επαρκούς στέγασης και της μείωσης των υποδομών. Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η διαχείριση των αστικών στερεών αποβλήτων καθώς παρατηρείται η ανεξέλεγκτη διάθεσή τους σε ελεύθερους χώρους δίχως κατάλληλη επεξεργασία. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πόλεις μπορούν να ξεπεραστούν με τρόπους που θα τους επιτρέψουν να συνεχίσουν να ευδοκμήσουν και να αναπτυχθούν, βελτιώνοντας παράλληλα τη χρήση των πόρων και μειώνοντας την ρύπανση και την φτώχεια. Η κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνει τη διαχείριση αυτών των στερεών αποβλήτων μέσω της μείωσης των απορριμμάτων, την ιεράρχηση και αξιοποίησης αυτών, πρώτα μέσω της ανάκτησης υλικών και κατόπιν ανάκτησης της ενέργειας. Ο όγκος των αποβλήτων στις πόλεις αυξάνεται με ρυθμούς ανάλογους της οικονομικής ανάπτυξης και ο τρόπος διαχείρισης επηρεάζει το σύνολο της κοινωνίας. Μέσω της ανακύκλωσης με Διαλογή στην Πηγή (ΔσΠ) επιδιώκεται η συμμετοχή του απλού πολίτη ο οποίος κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην αλυσίδα της ιδιότυπης παραγωγής καθώς παύει να είναι παθητικό μέλος, ενώ μέσω της ενεργής συμμετοχής του διαμορφώνεται μια κοινωνία με πολίτες οι οποίοι σε απλά καθημερινά θέματα, έχουν φιλική προς το περιβάλλον συμπεριφορά.⁷⁷

Υπάρχουν μια σειρά παράγοντες που επηρεάζουν τα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (Α.Σ.Α.), όπως είναι το βιοτικό επίπεδο και το μέγεθος του

---

⁷⁶ UNRIC Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, Δημιουργούμε ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς, 11 ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, διαθέσιμο στο https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27349:sdg-11&catid=36:sgds-2016&Itemid=72

⁷⁷ Καρδέλης, Ι., *Περιβάλλον και Βιομηχανική Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Σταμούλης Αθ., Αθήνα, 2005, σσ.34-37.

νοικοκυριού, οι καταναλωτικές συνήθειες, τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά και το μέγεθος των διαμερισμάτων, ενώ σημαντικό ρόλο παίζει και η διευκόλυνση που παρέχεται από το φορέα συλλογής. Επιπρόσθετα η μακροοικονομία καθώς και τα είδη των προϊόντων (υλικά παραγωγής, διάρκεια ζωής κ.α.) επηρεάζουν την αύξηση ή μείωση των Α.Σ.Α..⁷⁸

2.4.2 Στόχος 12 Υπεύθυνη κατανάλωση και Παραγωγή

Με το Στόχο 12 επιδιώκεται έως το 2030 η δράση και εφαρμογή, από όλες τις συμβαλλόμενες χώρες, Δεκαετούς Πλαισίου Προγραμμάτων για τα Πρότυπα Βιώσιμης Κατανάλωσης και Παραγωγής, επιτυγχάνοντας βιώσιμη διαχείριση και επαρκή χρήση των φυσικών πόρων. Επίσης στόχος είναι και η μείωση, κατά το ήμισυ, των κατά κεφαλήν παραγόμενων αποβλήτων τροφίμων παγκοσμίως, σε επίπεδο λιανικού εμπορίου και καταναλωτών, καθώς και μείωση των απωλειών τροφίμων σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των απωλειών έπειτα από τη συγκομιδή. Επιπλέον ζητείται το 2030, ουσιαστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων μέσω της πρόληψης, της μείωσης, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης, προτάσσεται και η ενθάρρυνση των ιδιαίτερα των υπερεθνικών εταιρειών να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές και να ενσωματώσουν πληροφορίες σχετικά με τη βιωσιμότητα στις εκθέσεις τους. Ενώ σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει μέσω εθνικών πολιτικών η προαγωγή βιώσιμων πρακτικών δημοσίων συμβάσεων. Η ενημέρωση του κοινού αποτελεί κομβικό σημείο καθώς δίνει το έναυσμα για ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και έναν τρόπο ζωής σε αρμονία με τη φύση ενώ παράλληλα η ενίσχυση τόσο σε επιστημονικό όσο και τεχνολογικό επίπεδο θα επιφέρει ένα πιο βιώσιμο πρότυπο κατανάλωσης και παραγωγής. Από την άλλη προτείνεται η χρησιμοποίηση εργαλείων παρακολούθησης του αντίκτυπου της βιώσιμης ανάπτυξης στον βιώσιμο τουρισμό, αλλά και ο εξορθολογισμός των μη αποδοτικών επιδοτήσεων για τα ορυκτά καύσιμα, οι οποίες ενθαρρύνουν την ανεξέλεγκτη κατανάλωση, εξαλείφοντας τις στρεβλώσεις της αγοράς, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις, και μεταξύ άλλων, μέσω της αναδιάρθρωσης της φορολογίας και της κατάργησης των επιζήμιων επιδοτήσεων, όπου υπάρχουν, ώστε να αποτυπώνονται οι αρνητικές περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις. Μέχρι το 2020 επιδιώκεται η επίτευξη της περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης των χημικών και όλων των αποβλήτων σε όλη τη διάρκεια ζωής τους, σύμφωνα με τα διεθνώς συμφωνηθέντα πλαίσια, και σημαντική μείωση των εκπομπών τους στον αέρα, το νερό και το

---

⁷⁸ Παναγιωτακόπουλος Δ., *Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων*, εκδόσεις ΖΥΓΟΣ, Θεσσαλονίκη, 2002, σσ.12-84

έδαφος, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις τους στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

Η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή συνίσταται στη διασφάλιση της ενέργειας, των βιώσιμων υποδομών, την παροχή πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, οικολογικές και αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας και καλύτερη ποιότητα ζωής για όλους. Η εφαρμογή της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής θα συμβάλει στην επίτευξη των συνολικών σχεδίων ανάπτυξης, της μείωσης οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών δαπανών ενώ ταυτόχρονα θα ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και θα μειωθεί η φτώχεια. Η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή αποσκοπεί στο «να κάνουν περισσότερα και καλύτερα με λιγότερα», επιδιώκοντας δηλαδή την αύξηση των καθαρών κερδών από τις οικονομικές δραστηριότητες με ταυτόχρονη μείωση της χρήσης των πόρων και της ρύπανσης, βελτιώνοντας με αυτό τον τρόπο την ποιότητα ζωής. Στην αναφερόμενη διαδικασία απαραίτητη θεωρείται η συμμετοχή των επιχειρήσεων, των καταναλωτών, των φορέων χάραξης πολιτικής, των ερευνητών, των επιστημόνων, των εμπόρων λιανικής πώλησης, των μέσων ενημέρωσης καθώς και διαφόρων οργανισμών και φορέων που δραστηριοποιούνται στην αλυσίδα εφοδιασμού, από τον παραγωγό μέχρι τον τελικό καταναλωτή, μέσω μιας συστημικής προσέγγισης και συνεργασίας αυτών. Περαιτέρω η εμπλοκή των καταναλωτών θεωρείται μείζονος σημασίας για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού και μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ευαισθητοποίησής τους παρέχοντας επαρκή πληροφόρηση και εκπαίδευση σε θέματα κατανάλωσης και τρόπου ζωής.⁷⁹

Η μεγάλη πρόκληση που τίθεται είναι η αλλαγή του τρόπου παραγωγής και κατανάλωσης των αγαθών. Η χρησιμοποίηση λιγότερων πόρων με περιορισμό των δαπανών θα επιφέρει μεγαλύτερη αξία και ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Οι αποδοτικότερες διαδικασίες παραγωγής και τα καλύτερα συστήματα διαχείρισης του περιβάλλοντος μπορούν να μειώσουν σημαντικά τη ρύπανση και τα απόβλητα και να εξοικονομήσουν πόρους με αποτέλεσμα να υπάρχουν οφέλη για τις επιχειρήσεις μέσω της μείωσης τόσο των λειτουργικών δαπανών όσο και της εξάρτησης από πρώτες ύλες. Οι καινοτομίες και ο σχεδιασμός βασισμένα σε οικολογικά πρότυπα

---

⁷⁹ UNRIC Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, Διασφαλίζουμε τη βιώσιμη κατανάλωση και μεθόδους παραγωγής, 12 ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ, διαθέσιμο στο https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27350:sdg-12&catid=36:sgds-2016&Itemid=72

συμβάλουν στον περιορισμό των επιπτώσεων βελτιώνοντας τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Η αλλαγή των καταναλωτικών επιλογών από τους πολίτες, στους τομείς των τροφίμων, των κτιρίων, των μεταφορών κα., μπορεί να αποτελέσει το κομβικό σημείο για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Επιπρόσθετα οι δημόσιες αρχές καλούνται να παίξουν καθοριστικό ρόλο για μια πιο φιλοπεριβαλλοντική οικονομία της ΕΕ. Ως γνωστό οι δαπάνες των δημοσίων φορέων αντιστοιχούν στο 20 % σχεδόν του ΑΕΠ της ΕΕ., κατά συνέπεια, θέτοντας τους σωστούς όρους, οι δημόσιοι φορείς μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη στροφή της αγοράς προς ένα βιωσιμότερο μοντέλο, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την τόνωση της ζήτησης για υπηρεσίες και προϊόντα για τα οποία γίνεται αποδοτικότερη χρήση των πόρων.⁸⁰

2.5 Βιώσιμη Ανάπτυξη σε Περιφερειακό επίπεδο

Η βιώσιμη ανάπτυξη αποτέλεσε μία από τις κεντρικότερες έννοιες του 21^{ου} αιώνα τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο πολιτικής. Η σύνδεση της με τη βιωσιμότητα είναι άρρηκτη προκειμένου να υπάρξει μια λελογισμένη ανάπτυξη σεβόμενη όχι μόνο τις ιδιαίτερες ανάγκες των κοινωνιών της αλλά και των επόμενων γενεών. Η Παγκόσμια κοινότητα καλείτο να αντιμετωπίσει σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που οφείλονταν στην εκμετάλλευση τόσο της ποιότητας και ποσότητας της εργασίας όσο και της υπέρ-εκμετάλλευσης των φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων. Οι προκλήσεις είναι πολλές προκειμένου να αντιστραφεί το μοντέλο οικονομικής ευημερίας με ταυτόχρονη προστασία των περιβαλλοντικών συνθηκών. Οι όλο και αυξανόμενες ανάγκες σε φυσικούς πόρους και χώρο καθιστούν την έννοια της βιώσιμης κατανάλωσης περισσότερο επιτακτική στην καθημερινή ζωή όλων μας. Οι διάφορες οικολογικές καταστροφές, η ρύπανση των θαλασσών και των υπόγειων νερών, οι καταστροφές δασών, η αλλαγή του κλίματος και η επιβάρυνση της ατμόσφαιρας από διάφορους ρύπους, αποτελούν προειδοποιητικά σημάδια και προσδίδουν την επιτακτική ανάγκη να στραφούμε προς καινούργια πρότυπα συμπεριφοράς που θα εξασφαλίσουν σε μας και στις μελλοντικές γενεές την πρόσβαση σε φυσικούς πόρους, καθαρό αέρα και ασφάλεια. Βάσει των παραπάνω θεσπίστηκε η Σύμβαση για την προστασία της Μεσογείου θαλάσσης από τη ρύπανση, η οποία στη συνέχεια μετονομάστηκε σε Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και των Παρακτίων Περιοχών της

---

⁸⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Περιβάλλον, Βιώσιμη Παραγωγή και Κατανάλωση, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/sustainable-development/index_el.htm

Μεσογείου (εν προκειμένω η Σύμβαση της Βαρκελώνης)⁸¹ παράλληλα με το Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP-MAP)⁸². Αναδεικνύεται μέσω της Σύμβασης της Βαρκελώνης ένα καθεστώς συμβατικής περιβαλλοντικής διακυβέρνησης έχοντας ως στόχο την ολοκληρωμένη προστασία του Μεσογειακού θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος ώστε να διασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξή του.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επικύρωσε τη Σύμβαση με τις Αποφάσεις του Συμβουλίου 77/585/ΕΟΚ⁸³ και 1999/802/ΕΚ⁸⁴ ενώ τα συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν στην υιοθέτηση εξειδικευτικών-εκτελεστικών Πρωτοκόλλων προκειμένου να ληφθούν μια σειρά μέτρων, πρόληψης, αποφυγής, καταπολέμησης και εξάλειψης της ρύπανσης στη Μεσόγειο Θάλασσα και τις Παράκτιες περιοχές από πλοία, αεροπλάνα, και χερσαίες πηγές μόλυνσης: α) Πρωτόκολλο για την Πρόληψη και Εξάλειψη της Ρύπανσης της Μεσογείου Θαλάσσης από Απόρριψη από Πλοία και Αεροσκάφη ή από Αποτέφρωση στη Θάλασσα⁸⁵, β) Πρωτόκολλο Σχετικά με τη Συνεργασία για την Πρόληψη της Ρύπανσης από πλοία και, σε Περιπτώσεις Έκτακτης Ανάγκης για την Καταπολέμηση της Ρύπανσης της Μεσογείου Θαλάσσης,⁸⁶ γ) Πρωτόκολλο για την Προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη

---

⁸¹ The [Convention for the Protection of the Mediterranean Sea Against Pollution \(Barcelona Convention\)](#), In 1995, the Contracting Parties adopted substantive [Amendments to the Barcelona Convention](#) of 1976, renamed [Convention for the Protection of the Marine Environment and the Coastal Region of the Mediterranean](#), and which entered into force in 2004. Διαθέσιμο στο <http://web.unep.org/unepmap/who-we-are/legal-framework>

⁸² Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ, Περιφερειακές Συνεργασίες, Μεσόγειος, [Σύμβαση της Βαρκελώνης & Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών \(UNEP / MAP\)](#), διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=550>

⁸³ Βλ. [585/77/ΕΟΚ](#): Απόφαση του Συμβουλίου της 25ης Ιουλίου 1977 περί συνάψεως συμβάσεως για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση, καθώς και του πρωτοκόλλου σχετικού με την πρόληψη της ρυπάνσεως της Μεσογείου Θαλάσσης από τις βυθίσεις αποβλήτων που πραγματοποιούν τα πλοία και τα αεροσκάφη, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 240 της 19.9.1977, σ. 1., διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31977D0585>

⁸⁴ Βλ. [2004/575/ΕΚ](#): Απόφαση του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου της σύμβασης της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση, το οποίο αφορά τη συνεργασία για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία και, σε κρίσιμες καταστάσεις, για την καταπολέμηση της ρύπανσης στη Μεσόγειο Θάλασσα, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 261 της 06/08/2004 σ. 40–40, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32004D0575>

⁸⁵ Ραυτόπουλος, Ε., *Το ΝΕΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ, ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2015, σ.97.

⁸⁶ Ο.π., σ.117

Ρύπανση από Χερσαίες Πηγές και Δραστηριότητες,⁸⁷ δ) Πρωτόκολλο Σχετικά με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιοποικιλότητα της Μεσογείου,⁸⁸ ε) Πρωτόκολλο για την Προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη Ρύπανση που Προέρχεται από την Εξερεύνηση και την Εκμετάλλευση της Υφαλοκρηπίδας και του Θαλάσσιου Βυθού και του Υπεδάφους του,⁸⁹ στ) Πρωτόκολλο για την Πρόληψη της Ρύπανσης της μεσογείου Θαλάσσης από τις Διασυνοριακές Μετακινήσεις Επικίνδυνων Αποβλήτων και τη Διάθεσή τους⁹⁰ και ζ) Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου.⁹¹

Για την υλοποίηση της Σύμβασης της Βαρκελώνης και των Πρωτοκόλλων της, που έχουν συνυπογράψει όλες οι Μεσογειακές χώρες και η ΕΕ, λειτουργεί το Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης (MAP/UNEP) υπό την αιγίδα του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP). Η έδρα της Συντονιστικής Γραμματείας του MAP/UNEP βρίσκεται στην Αθήνα, ενώ θεματικά Περιφερειακά του Κέντρα του εδρεύουν και σε άλλες Μεσογειακές χώρες.⁹²

2.6 Βιώσιμα εργαλεία κατανάλωσης και παραγωγής

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι σημερινές προκλήσεις πρέπει να γίνουν σημαντικές αλλαγές στον τρόπο τόσο κατανάλωσης όσο και παραγωγής των προϊόντων. Ο στόχος είναι να δημιουργείται μεγαλύτερη αξία με όσο το δυνατόν χρησιμοποίηση λιγότερων πόρων με παράλληλο περιορισμό των δαπανών και ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Σημαντική και ουσιαστική μείωση της ρύπανσης και των αποβλήτων μπορεί να επέλθει με αποδοτικότερες διαδικασίες παραγωγής και εφαρμογή καλύτερων συστημάτων διαχείρισης του περιβάλλοντος ώστε όχι μόνο να επιτευχθεί εξοικονόμηση του νερού αλλά και άλλων πόρων. Τα οφέλη για τις επιχειρήσεις θα είναι σημαίνοντα καθώς θα μπορούν να μειώσουν τις λειτουργικές τους δαπάνες και θα απεξαρτηθούν από τη χρήση των πρώτων υλών. Η καινοτομία και ο σχεδιασμός βασισμένος σε οικολογικά πρότυπα μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων από την παραγωγική διαδικασία των προϊόντων

⁸⁷ Ο.π., σ.151

⁸⁸ Ο.π., σ.199

⁸⁹ Ο.π., σ.267

⁹⁰ Ο.π., σ.345

⁹¹ Ο.π., σ.399

⁹² UNEP/MAP Coordinating Unit for the Mediterranean Action Plan Secretariat to the Barcelona Convention and its Protocols, Who we are, THE MEDITERRANEAN ACTION PLAN, διαθέσιμο στο <http://web.unep.org/uneppmap/>

βελτιώνοντας τους περιβαλλοντικούς δείκτες και επιδόσεις των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους ενώ ταυτόχρονα εξελίσσεται ο κλάδος της αναπτυγμένης τεχνολογικής παραγωγής. Η συνεισφορά των καταναλωτών θεωρείται μείζονος σημασίας καθότι αλλάζοντας τις καταναλωτικές τους συνήθειες μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Στο αναφερόμενο μπορεί να συμβάλει η χρήση οικολογικών σημάτων εγκεκριμένων από την ΕΕ που μπορούν να βοηθήσουν στο να γίνονται από τους καταναλωτές περιβαλλοντικά υπεύθυνες επιλογές χρησιμοποιώντας προϊόντα και υπηρεσίες με χαμηλό περιβαλλοντικό αντίκτυπο καθ' όλο τον κύκλο ζωής τους. Η βέλτιστη κατασκευή των κτιρίων και η χρήση τους μπορεί να επιφέρουν μείωση κατά 42 % στην τελική κατανάλωση ενέργειας και κατά περίπου 35 % στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ενώ μπορεί να μειωθεί και χρήση του νερού σε ποσοστό έως και 30 %. Τέλος καθοριστικό ρόλο καλούνται να παίζουν και δημόσιες αρχές οι οποίες πρέπει να συμβάλλουν με τη θέσπιση σωστών και φιλικά περιβαλλοντικών όρων, συνετή δαπάνη δημόσιων πόρων, σχεδιασμό βιωσιμότερων μοντέλων, θέσπιση αυστηρών οικολογικών όρων και ζήτηση σε προϊόντα και υπηρεσίες που τηρούν οικολογικές προδιαγραφές και αποδοτικότερη χρήση των πόρων.⁹³

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Ιούλιο του 2008, παρουσίασε σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική. Το εν λόγω σχέδιο δράσης αποσκοπεί στη βελτίωση των συνολικών περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, στην προώθηση και στην τόνωση της ζήτησης για καλύτερα προϊόντα και τεχνολογίες παραγωγής, και στη στήριξη των καταναλωτών ώστε να κάνουν καλύτερες επιλογές. Το σχέδιο δράσης ενθαρρύνει επίσης την κοινοτική βιομηχανία να αξιοποιεί τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται για καινοτομία προκειμένου να διατηρήσει η ΕΕ τις κορυφαίες περιβαλλοντικές επιδόσεις της. Το σχέδιο δράσης βασίζεται σε υφιστάμενες προσεγγίσεις, όπως η νομοθεσία για τον σχεδιασμό προϊόντων που καταναλώνουν ενέργεια, τα συστήματα επισήμανσης, τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης και τα κίνητρα για την αγορά φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων από τους πολίτες και τις δημόσιες αρχές, τις οποίες συμπληρώνει προβλέποντας παράλληλα νέες δράσεις όπου υπάρχουν κενά, με στόχο τον ολοκληρωμένο συντονισμό όλων των προσεγγίσεων. Το σχέδιο δράσης αναζητά επίσης τρόπους για την προώθηση της βιώσιμης παραγωγής και

---

⁹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Νομική Ανακοίνωση, Βιώσιμη Παραγωγή και Κατανάλωση, 14/10/2015, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/sustainable-development/index_el.htm

κατανάλωσης σε διεθνές επίπεδο. Τα μέτρα που λαμβάνει η ΕΕ για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή εστιάζουν σε τέσσερις βασικούς στόχους: καλύτερα προϊόντα, εξυπνότερη κατανάλωση, πιο λιτή και πιο καθαρή παραγωγή και υποστήριξη των προσπαθειών σε παγκόσμιο επίπεδο.⁹⁴

Η εφαρμογή της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής περιλαμβάνει μια σειρά ενεργειών με συγκεκριμένα μέτρα τα οποία αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με την βιομηχανική παραγωγή. Τα κυριότερα από αυτά τα μέτρα είναι η καθαρότερη παραγωγή, η ενεργειακή απόδοση, και η υγιής διαχείριση χημικών ουσιών, τα οποία πρέπει να συνδυαστούν με την προοδευτική εφαρμογή μηχανισμών, όπως βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις ή συστήματα οικολογικής σήμανσης, τα οποία ενσωματώνουν βιώσιμα κριτήρια εντός των κερδοφόρων αλυσίδων καθώς και του κύκλου καταναλωτή-παραγωγού (βλ. Εικόνα 6).

Πιο αναλυτικά θα πρέπει να τονίσουμε ότι η προσέγγιση SCP περιλαμβάνει την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο οι μεσογειακές χώρες παράγουν και καταναλώνουν αγαθά και υπηρεσίες καθώς και τη διερεύνηση των λόγων και των τρόπων για τους οποίους τα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης συμβάλλουν όχι μόνο στην περιβαλλοντική υποβάθμιση των οικοσυστημάτων της Μεσογείου, αλλά και στη δημιουργία περιβαλλοντικών προβλημάτων και χημικής ρύπανσης. Επιπρόσθετα ασχολείται με την εφαρμογή, τεχνικών, πολιτικών, αγορών, οικονομικών και μηχανισμών πληροφόρησης, μέσω των οποίων μεταφέρεται στη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή.⁹⁵

---

⁹⁴ Βλ. [COM/2008/0397](#), Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών όσον αφορά το σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική {SEC(2008) 2110} {SEC(2008) 2111}, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52008DC0397>

⁹⁵ Ό.π.

Εικόνα 6: Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP)-βασικές αρχές

(Πηγή: WORLD INFORMATION TRANSFER, διαθέσιμο στο <https://witnewyork.files.wordpress.com/2014/07/part-1-scp-circle-pic.jpg>)

Οι παραπάνω λόγοι οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση να αναλάβει συγκεκριμένες δράσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Αρχικά επιχείρησε να ευαισθητοποιήσει και να κινητοποιήσει τα μέλη της με την εισαγωγή της Πράσινης Βίβλου για τη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή.⁹⁶ Οι πράσινες βίβλοι είναι έγγραφα που δημοσιεύονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα οποία αποσκοπούν στην προώθηση του προβληματισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο επί συγκεκριμένου θέματος. Στο πλαίσιο αυτό, καλούν τα ενδιαφερόμενα μέρη, δηλαδή οργανισμούς και άτομα, να συμμετάσχουν σε μια διαδικασία διαβούλευσης και συζήτησης στη βάση των προτάσεων που διατυπώνουν. Οι πράσινες βίβλοι αποτελούν ενίοτε την αφετηρία νομοθετικών εξελίξεων που στη συνέχεια εκτίθενται στις λευκές βίβλους.⁹⁷ Στις 5 Απριλίου 2011 με το COM(2011) 164 τελικό

⁹⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Πιο έξυπνα και πιο καθαρά, Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή*, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ISBN 978-92-79-15737-0, doi:10.2779/25922 Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010, διαθέσιμο στο ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/brochure_scp/kg006508EL_2.pdf

⁹⁷ Κατάλογος Πράσινων Βιβλίων στον δικτυακό τόπο EUR-Lex.http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/green_paper.html?locale=el, διαθέσιμο στο http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/green_paper.html?locale=el

έγινε δεκτή η Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής για την εδαφική συνοχή θέτοντας ερωτήματα για τη φύση της εδαφικής συνεργασίας, τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τον τόπο στον οποίο ζουν, τις εδαφικές επιπτώσεις των τομεακών πολιτικών, τη σχέση μεταξύ συνεργασίας και ανταγωνιστικότητας καθώς και τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ έχει ως στόχο να διευκολύνει την περιφερειακή διασυνοριακή συνεργασία. Οι χώρες μέλη της Ε.Ε. καλούνται να αντιμετωπίσουν τις κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρώπη, συνδυάζοντας την εδραίωση ενός οικονομικού συστήματος που να συνδυάζει την ανταγωνιστικότητα, τους περιορισμούς στην εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα και την ενεργειακή ασφάλεια εστιάζοντας στη βιώσιμη ανάπτυξη.⁹⁸

Η Ε.Ε. επίσης, μέσω μιας αποφασιστικής πολιτικής, υιοθέτησε τη «Λευκή Βίβλο» ως μια προσέγγιση με στόχο τη *«σύμπραξη για την οικοδόμηση της Ευρώπης»* θέτοντας δύο μεγάλους στρατηγικούς στόχους: *«την ενθάρρυνση της συμμετοχής στην ευρωπαϊκή διαδικασία και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της κοινοτικής δράσης»*. Με τα αναφερόμενα έγινε μια προσπάθεια επαναπροσδιορισμού της πολιτικής δράσης ως προς τις αρχές και τους μηχανισμούς της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης έναντι των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης.⁹⁹

2.7 Διεργασίες στην περιοχή της Μεσογείου

Η έννοια της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής (SCP: από τα αρχικά Sustainable Consumption and Production), η οποία αποτελεί το βασικό σημείο κλειδί για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται στις ημέρες μας η βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή της Μεσογείου, σύμφωνα με τους (SDGs: Sustainable Development Goals), καθώς γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστούν επαρκώς οι λόγοι για τους οποίους παράγονται οι εκπομπές ρυπογόνων ουσιών αλλά και που

---

ex.europa.eu/search.html?lang=en&SUBDOM_INIT=ALL_ALL&DTS_DOM=ALL&CASE_LAW_SUMMARY=false&type=advanced&DTS_SUBDOM=ALL_ALL&qid=1488204560202&typeOfActStatus=OTHER&FM_CODED=PAPER_GREEN&locale=el

⁹⁸ Βλ. [COM \(2011\)164](#), ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ, Το Ενωσιακό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης, (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), Βρυξέλλες, 5.4.2011, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/200322>

⁹⁹ Βλ. [COM/2017/2025](#), ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Προβληματισμοί και σενάρια για την ΕΕ των 27 έως το 2025, Βρυξέλλες, 1.3.2017, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52017DC2025>

οφείλεται η περιβαλλοντική υποβάθμιση (βλ. Εικόνα 7). Επιπροσθέτως εξετάζει εκτενώς τους τρόπους και τις τοποθεσίες που συμβαίνουν οι εκπομπές ρυπογόνων ουσιών.¹⁰⁰

Εικόνα 7: Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP)¹⁰¹

Προκειμένου να αναμειχθεί ο Μεσογειακός ιδιωτικός τομέας στις διαδικασίες βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής, το Περιφερειακό Κέντρο Δραστηριοτήτων για την Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP / RAC) εργάζεται για να προκαλέσει μια αλλαγή στάσης στις Μεσογειακές επιχειρήσεις και βιομηχανίες από μια αντιδραστική προς μια προληπτική προσέγγιση στην περιβαλλοντική διαχείριση των χημικών ουσιών και των επικίνδυνων αποβλήτων και δημιουργώντας εκείνες τις συνθήκες με στόχο τη στροφή στην πράσινη ανταγωνιστικότητα. Με τον τρόπο αυτό, είναι απαραίτητο να ενισχυθούν οι βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές (Best Available Techniques -BAT), οι βέλτιστες περιβαλλοντικές πρακτικές (Best Environmental Practices -BEP) και η καθαρότερη παραγωγή (Cleaner Production -CP) ως οι μέθοδοι που επιτρέπουν στις βιομηχανίες να μειώσουν τις εκπομπές ρύπων και να εφαρμόσουν μια περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση των ροών νερού, υλικών

¹⁰⁰ Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO, Sustainable consumption and production tools, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/what-we-do/sustainable-consumption-and-production/sustainable-consumption-and-production-tools>

¹⁰¹ United Nations Institute for Training and Research (UNITAR), Introduction to Sustainable Consumption and Production in Asia, διαθέσιμο στο <http://www.unitar.org/sites/default/files/uploads/course-announcements/egp-scp-july2015.html>

και ενέργειας. Επίσης είναι απαραίτητο οι κυβερνήσεις να δημιουργήσουν τα κατάλληλα ρυθμιστικά και θεσμικά πλαίσια με σκοπό να ενθαρρύνουν και να επιτρέψουν στις εταιρείες να υιοθετήσουν αυτούς τους μηχανισμούς.¹⁰²

Από την άλλη πλευρά, οι δράσεις που προωθούν την τεχνική βελτίωση των διαδικασιών παραγωγής στις βιομηχανίες πρέπει να συνοδεύονται από τη σταδιακή καθιέρωση μηχανισμών που ευνοούν τις συνθήκες της αγοράς με σκοπό να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις για να μεταβούν στη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών για να επιλέξουν βιώσιμα προϊόντα. Από την άποψη αυτή, η εφαρμογή συστημάτων οικολογικής σήμανσης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αύξηση της προβολής στην αγορά των εταιρειών που τηρούν τα περιβαλλοντικά κριτήρια, ενώ παρέχει στους καταναλωτές αξιόπιστες πληροφορίες για τον εντοπισμό φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων. Παρομοίως, η εφαρμογή των βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων (Sustainable Public Procurement (SPP) από δημόσιους οργανισμούς γίνεται ένα κρίσιμο εργαλείο μέσω του οποίου πραγματοποιείται η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών ανησυχιών στη διαχείριση των αλλαγών εφοδιασμού των εταιρειών και των οργανισμών.¹⁰³

Η αντιμετώπιση της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής αποτελεί προστιθέμενη αξία για την ενίσχυση νέων προτύπων συμπεριφοράς του ανθρώπου και των θεσμών και καινοτόμων παραγωγικών και κοινωνικών πρακτικών και αξιών που θα συντελέσουν εν δυνάμει στην οικονομική ανάπτυξη, στην προστασία του περιβάλλοντος και στη δίκαιη κατανομή του πλούτου μεταξύ των χωρών της περιοχής. Με τον τρόπο αυτό, είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος που διαδραματίζει από κοινού το Περιφερειακό Κέντρο Δραστηριοτήτων για τη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP/RAC) με την κοινωνία των πολιτών της Μεσογείου για την ενίσχυση της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης σχετικά με την βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και αποτελεί χρήσιμο και

---

¹⁰² Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO, Sustainable consumption and production tools, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/what-we-do/sustainable-consumption-and-production/sustainable-consumption-and-production-tools>

¹⁰³ European Commission, Environment, Green and Sustainable Public Procurement, Green Public Procurement, Sustainable Public Procurement, Last updated: 08/06/2016, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/environment/gpp/versus_en.htm

πολύτιμο εργαλείο για τη διευκόλυνση των αναγκαίων αλλαγών στη στάση, τη συμπεριφορά και τη γνώση. Με αυτή την έννοια, σήμερα, μετά την είσοδο στη νέα χιλιετία, οι άνθρωποι προοδευτικά συνειδητοποιούν την δική τους ευθύνη και την ικανότητά τους να ενεργούν ενάντια στην περιβαλλοντική υποβάθμιση μέσω του τρόπου ζωής και των καταναλωτικών τους επιλογών. Σε λίγα χρόνια, το περιβάλλον θα περάσει από το να είναι ένα θέμα εξειδικευμένο που αφορά λίγους σε ένα πολύ σοβαρό και σημαντικό ζήτημα, που θα απασχολεί σε μεγάλο βαθμό την κεντρική κυβέρνηση, τις επιχειρήσεις, τις τηλεοπτικές διαφημίσεις και θα είναι κεντρικό μάθημα στα προγράμματα σπουδών στα σχολεία σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.¹⁰⁴

2.8 Περιφερειακό Κέντρο Δραστηριοτήτων για την Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP/RAC)

Το Περιφερειακό Κέντρο Δραστηριοτήτων για την Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP/RAC) αποτελεί κέντρο διεθνούς συνεργασίας με τις Μεσογειακές χώρες για την ανάπτυξη και την καινοτομία στον τομέα της παραγωγής και της κοινωνίας των πολιτών, με βάση τα πιο βιώσιμα μοντέλα κατανάλωσης και παραγωγής. Το Κέντρο αυτό αναπτύσσει τη δραστηριότητά του στο πλαίσιο του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης (MAP) για την προστασία και την ανάπτυξη της λεκάνης της Μεσογείου, ενός οργανισμού που ανήκει στο Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP). Το Κέντρο **SCP/RAC** ιδρύθηκε το 1996 με την ονομασία Περιφερειακό Κέντρο Δράσης για Καθαρότερη Παραγωγή μέσω συμφωνίας για συνεργασία μεταξύ του Ισπανικού Υπουργείου Περιβάλλοντος (με πρόσφατη ονομασία MAGRAMA) και της κυβέρνησης της Καταλονίας. Η ίδρυση του Κέντρου βασίστηκε σε απόφαση που συμφωνήθηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη της «Σύμβασης της Βαρκελώνης για την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος και των παρακτίων περιοχών 1995» το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργεί το εν λόγω πρόγραμμα δράσης. Το 2013, τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Βαρκελώνης συμφώνησαν να μετονομάσουν το κέντρο ως Περιφερειακό Κέντρο Δράσης για την Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP/RAC), προκειμένου να επικαιροποιήσει το όνομα σύμφωνα με την εντολή του.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO, Sustainable consumption and production tools, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/what-we-do/sustainable-consumption-and-production/sustainable-consumption-and-production-tools>

¹⁰⁵ Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO, Sustainable consumption and production tools, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/what-we-do/sustainable-consumption-and-production/sustainable-consumption-and-production-tools>

Παρομοίως, το 2009 η σύμβαση της Στοκχόλμης για τους μόνιμους οργανικούς ρύπους (POPs) συμπεριλήφθηκε στην περιοχή δραστηριότητας του Κέντρου **SCP/RAC**, αφού ορίστηκε ως Περιφερειακό Κέντρο για εφαρμογή από τα συμβαλλόμενα μέρη. Από αυτό χρονικό σημείο και μετά, αυτού του τύπου οι ρύποι αποτελούν προτεραιότητα σε πολλές από τις δραστηριότητες του Κέντρου **SCP/RAC**.¹⁰⁶ Το Κέντρο **SCP/RAC** εργάζεται για την ανάπτυξη ικανοτήτων έτσι ώστε να συμβάλλει στην ανταλλαγή γνώσεων σε τομείς όπως είναι η υιοθέτηση της αποτελεσματικότητας των πόρων, της καθαρότερης παραγωγής και της πρόληψης της ρύπανσης ως παράγοντες ανταγωνιστικότητας και οικονομικής απόδοσης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Επίσης ασχολείται με τη μείωση της παραγωγής επικίνδυνων χημικών ουσιών και της χρήσης τους μέσω των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών (BAT) και των βέλτιστων περιβαλλοντικών πρακτικών (BEP). Προωθεί πρωτοβουλίες για την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα που συμβάλλουν στην επίτευξη ενός υγιέστερου και βιώσιμου τρόπου ζωής για τους πολίτες ενώ εισάγει και περιβαλλοντικά κριτήρια στις διαδικασίες αγορών των δημόσιων αρχών (οι λεγόμενες πράσινες δημόσιες συμβάσεις).¹⁰⁷ Επιπρόσθετα προωθεί την εισαγωγή της έννοιας της βιωσιμότητας στα σχολικά προγράμματα πανεπιστημίων αλλά και επιχειρήσεων καθώς και την ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και του τρόπου ζωής στα σχέδια εργασίας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.¹⁰⁸

2.9 Εξελίξεις στον τομέα της Βιώσιμης Κατανάλωσης και Παραγωγής

Λόγω της περιβαλλοντικής υποβάθμισης της περιοχής της Μεσογείου έχει καταστεί επείγουσα σημασίας η μεταστροφή προς τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή (**SCP**) και κατ' επέκταση η αποσύνδεση της ανάπτυξης από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την εξάντληση των πόρων. Η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή (**SCP**) αποτελεί σημείο καμπής στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη, όπως αναλύθηκε προηγουμένως. Η προσέγγιση της βιώσιμης

---

¹⁰⁶ Ο.π.

¹⁰⁷ United Nations Environment Programme Division of Technology, Industry, and Economics Sustainable Consumption & Production Branch, Sustainable Public Procurement, διαθέσιμο στο <http://www.unep.fr/scp/procurement/>

¹⁰⁸ Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO, Sustainable consumption and production tools, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/what-we-do/sustainable-consumption-and-production/sustainable-consumption-and-production-tools>

κατανάλωσης και παραγωγής περιλαμβάνει την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο οι χώρες παράγουν και καταναλώνουν αγαθά και υπηρεσίες, προσδιορίζοντας τον τρόπο και τον λόγο για τον οποίο αυτά τα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης συμβάλλουν στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος και στην παραγωγή περιβαλλοντικών και υγειονομικών κινδύνων λόγω χημικής ρύπανσης και εφαρμόζονται τεχνικές, πολιτικές, καθώς και καταναλωτικού/οικονομικούς μηχανισμούς πληροφόρησης μέσω των οποίων μετατοπίζονται στην βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή.¹⁰⁹ Η εφαρμογή της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής περιλαμβάνει μια σειρά δράσεων όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως και συγκεκριμένα: Την καθαρότερη παραγωγή, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης καθώς και την υγιή διαχείριση των επικίνδυνων χημικών ουσιών. Επιπλέον στο πλαίσιο αυτό κρίνεται πολύ σπουδαία η σύναψη βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων, οι οικολογικές επισημάνσεις, ο γενικότερος βιώσιμος τρόπος ζωής και τέλος πολύ βασική είναι και η εκπαίδευση για τα θέματα της βιώσιμης κατανάλωσης.¹¹⁰

Ένα από τα έργα που ανέλαβε το Περιφερειακό Κέντρο Δράσης για την Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP/RAC) για την ενίσχυση της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής είναι η ανάπτυξη εθνικών σχεδίων δράσης, το πρώτο το οποίο εκπονήθηκε από την κυβέρνηση της Κροατίας, με τη συνεργασία της Υπηρεσίας Συντονισμού του MAP που αφορούσε τις μονάδες για την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων MEDU (Micro Enterprise Development Units) και του Περιφερειακού Γραφείου για την Ευρώπη του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP). Το έργο αυτό έχει επικεντρωθεί σε διάφορους τομείς και μέσα που μπορούν να συμβάλουν στο διαχωρισμό της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, όπως ο οικολογικός τουρισμός, η βιολογική γεωργία, οι καθαρότερες διαδικασίες παραγωγής, τα οικολογικά σήματα, η εταιρική κοινωνική ευθύνη, οι πράσινες δημόσιες συμβάσεις και η μείωση των αποβλήτων. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει τη σύσταση ομάδων εργασίας που συγκεντρώνουν εκπροσώπους από τα υπουργεία, Περιβάλλοντος, Οικονομίας, Βιομηχανίας,

---

¹⁰⁹ Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO, Sustainable consumption and production, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/projects/sustainable-consumption-and-production>

¹¹⁰ United Nations Environment Programme Division of Technology, Industry, and Economics Sustainable Consumption & Production Branch, Understanding Resource Efficient and Cleaner Production, διαθέσιμο στο <http://www.uneptie.org/scp/cp/understanding/>,

Τουρισμού, Γεωργίας, Αλιείας, Υγείας και Μεταφορών, καθώς και από τις επιχειρήσεις και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η συζήτηση και η διαβούλευση με τους διάφορους εθνικούς και διεθνείς παράγοντες του σχεδίου επέτρεψαν την εκπόνηση ενός εγγράφου που αναλύει το πλαίσιο των διεθνών πολιτικών στον τομέα αυτό, καθώς και βασικούς τομείς της κοινωνίας όπου μπορούν να αναληφθούν δράσεις για τη μετάβαση σε περισσότερη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και κατά αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε ένα συγκεκριμένο σχέδιο δράσης. Ένα ακόμα έργο του Κέντρου **SCP/RAC** σχετικά με τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή είναι η προώθηση βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων, οι οποίες θεωρούνται ως διαδικασίες κατά τις οποίες οι δημόσιες αρχές ικανοποιούν αποτελεσματικά την ανάγκη τους για αγαθά, έργα και υπηρεσίες, αποκομίζοντας ταυτόχρονα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Το Κέντρο διοργανώνει συναντήσεις εργασίας και εργαστήρια δημιουργίας ικανοτήτων για τη δημοσιοποίηση των οφελών που αποκομίζονται από την βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή καθώς και την ενθάρρυνση της ένταξής τους στις δημόσιες πολιτικές των Μεσογειακών οργανώσεων. Τέλος, το Κέντρο **SCP/RAC** επιθυμεί να προχωρήσει περαιτέρω και προτίθεται να αναπτύξει εθνικά σχέδια δράσης για βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις και την επακόλουθη εφαρμογή τους. Ομοίως, στοχεύει να συνεχίσει τη δέσμευσή του στην ευαισθητοποίηση και τη διάδοση, καθώς και στη δημιουργία δικτύων ανταλλαγής εμπειριών που θα βοηθήσουν έναν αυξανόμενο αριθμό οργανισμών στην περιοχή να συμπεριλάβουν κριτήρια βιωσιμότητας στην προμήθεια αγαθών, έργων και υπηρεσιών.¹¹¹

---

¹¹¹ Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO, Sustainable consumption and production, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/projects/sustainable-consumption-and-production>

3. ΘΕΣΜΙΚΟ – ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Εισαγωγή

Η Ελλάδα, ως κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αναλάβει συγκεκριμένες δεσμεύσεις και υποχρεώσεις αναφορικά με τη διαχείριση των αποβλήτων και ως εκ τούτου, το παρόν θεσμικό και νομικό πλαίσιο για το ζήτημα αυτό, στην πλειοψηφία του αποτελεί εφαρμογή των κατευθύνσεων και των περιορισμών που τίθενται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.2 Ελληνική Νομοθεσία για τη Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων

Το νομοθετικό πλαίσιο διαχείρισης των απορριμμάτων στην Ελλάδα, παρουσιάστηκε με την Υγειονομική Διάταξη Ε1β/301/10-2-64 (ΦΕΚ 63/16-2-64/τ.Β)¹¹² «περί συλλογής, αποκομιδής και διάθεσης απορριμμάτων», η οποία μεταξύ άλλων, καθόριζε τις τεχνικές προδιαγραφές για τη διαχείριση των απορριμμάτων και ειδικότερα για τη συλλογή και τη διάθεση αυτών. Σύμφωνα με το άρθρο 7 «Επιτρέπονται κατόπιν αποφάσεως του Νομάρχου εκδιδομένης μετά σύμφωνον γνώμην του Υγειονομικού Κέντρου τη αιτήσει του Δήμου ή της Κοινότητας, αι κάτωθι παρεκκλίσεις των δια της παρούσης καθοριζομένων όρων», δηλαδή «Η χρησιμοποίησις δεξαμενών αποθηκείσεως απορριμμάτων αντί δοχείων απορριμμάτων εις εγκαταστάσεις..... β) Η χρησιμοποίησις δοχείων απορριμμάτων άνευ καλυμμάτων δι' ειδικάς περιπτώσεις και δι' απορρίμματα μη ευχερώς υπό του ανέμου διασκορπιζόμενα ή μη περιέχοντα ευχερώς σηπομένας ή δυσόσμους ουσίας. γ) Η χρησιμοποίησις δια περιορισμένον καθορισμένον μεταβατικόν χρονικόν διάστημα δοχείων απορριμμάτων άνευ καλυμμάτων εις δημοσίους χώρους συγκεντρώσεως ή εξυπηρετήσεως του κοινού (οδοί, πλατεΐαι, άλση, κ.λπ).

δ) Η προσκόμισις των δοχείων απορριμμάτων εις τας θέσεις περισυλλογής από της προηγουμένης νυκτός, εις περιπτώσεις καθ' ας η αποκομιδή των απορριμμάτων εκτελείται λίαν ενωρίς την πρωΐαν. ε) Η χρησιμοποίησις προσωρινώς εις χωρία και μικράς πόλεις οχημάτων αποκομιδής απορριμμάτων άνευ μεταλλικού καλύμματος, αλλά τοιούτου εξ ισχυρού αδιαβρόχου υφάσματος ή ετέρου καταλλήλου υλικού, προσδενομένου επί του αμαξώματος κατά τρόπον ώστε να αποκλείεται η διασπορά απορριμμάτων κατά την μεταφοράν. στ) Η αποκομιδή των οικιακών απορριμμάτων εις χωρία και μικράς πόλεις ή ωρισμένας συνοικίας των πόλεων, κατά

¹¹² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Υπουργική Απόφαση Ε1β/301/10-2-64(ΦΕΚ 63/16-2-64/τ.Β) «περί συλλογής, αποκομιδής και διάθεσης απορριμμάτων»

την χειμερινή περίοδο, κατά χρονικά διαστήματα, μεγαλύτερα των δια της παρούσης καθοριζόμενων, αλλ' ουχί μεγαλύτερα της εβδομάδας.

ζ) Η διάθεσις απορριμμάτων δι' υγειονομικής ταφής εις χωρία και μικράς πόλεις με επικάλυψιν των προσκομιζόμενων απορριμμάτων ουχί καθημερινώς αλλά εις μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα και τουλάχιστον άπαξ της εβδομάδος. η) Η μη περίφραξις των περιοχών διαθέσεως απορριμμάτων δια τας μεθόδους απλής απορρίψεως ή υγειονομικής ταφής εις χωρία και μικράς πόλεις ή εις ειδικάς περιπτώσεις. θ) Η διάθεσις απορριμμάτων δι' υγειονομικής ταφής εις περιοχάς κείμενας εις απόστασιν μικροτέραν των 500 μέτρων από των πλησιεστέρων κατοικιών όταν ειδικοί λόγοι συντρέχουν προς τούτο. Ο βρασμός των εκ διαλογής απορριμμάτων τροφίμων και προοριζόμενων δια την διατροφήν χοίρων, ουχί εις τον τόπον διαλογής αλλ' αλλαχού, εφόσον παρέχονται πλήρη εχέγγυα δια του βρασμού αυτών προ της χορηγήσεώς των εις τα προς διατροφήν ζώα» δινόταν ουσιαστικά ή δυνατότητα για παρέκκλιση από τα άρθρα της ρύθμισης με απλή απόφαση νομάρχη. Με τη διάταξη αυτή, πραγματοποιήθηκε μεν ένα θετικό βήμα για την επίλυση του προβλήματος της διαχείρισης των αποβλήτων, χωρίς ωστόσο τελικά να δοθεί η απαιτούμενη λύση. Στην συνέχεια, έχει ψηφισθεί πλήθος νομοθετημάτων σχετικά με τη διαχείριση των απορριμμάτων, η πλειοψηφία των οποίων, περιέχει την κοινοτική νομοθεσία.¹¹³

Ακολουθεί μια συνοπτική αναφορά σε ορισμένες βασικές διατάξεις για τη διαχείριση των αποβλήτων οι οποίες είναι:

Η ΚΥΑ 49541/1424/86 (ΦΕΚ444/Β)¹¹⁴ «Στερεά απόβλητα σε συμμόρφωση με την Οδηγία 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 15ης Ιουλίου 1975», η οποία αποτελεί την πρώτη προσπάθεια ενσωμάτωσης της Κοινοτικής νομοθεσίας στην Ελληνική έννομη τάξη για τη διαχείριση των απορριμμάτων. Στην εν λόγω ΚΥΑ μεταξύ άλλων, διατυπώνονται οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τη διαχείριση των απορριμμάτων ώστε να διασφαλίζεται η δημόσια υγεία και η προστασία του περιβάλλοντος.¹¹⁵ Επίσης, δίνεται ο ορισμός των βασικών εννοιών, ορίζονται οι φορείς διαχείρισης των απορριμμάτων, ρυθμίζεται το θέμα των αδειών για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, που χορηγούνται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, πέρα των ΟΤΑ και

¹¹³ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: Αριθ. Ε1β/301/64 «Περί συλλογής, αποκομιδής και διαθέσεως απορριμμάτων» (ΦΕΚ 63/Β/14-2-64) διαθέσιμο στο www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/b63_64.1141291758263.pdf

¹¹⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 49541/1424/86 (ΦΕΚ 444/Β) «Περί στερεών αποβλήτων, σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 75/442/ΕΚ του Συμβουλίου της 15 ης Ιουλίου 1975»

¹¹⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 49541/1424/86 (ΦΕΚ 444/Β) «Περί στερεών αποβλήτων, σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 75/442/ΕΚ του Συμβουλίου της 15 ης Ιουλίου 1975», άρθρο 4.

προβλέπεται επίσης, η άσκηση ελέγχου στις εγκαταστάσεις, βιομηχανίες και επιχειρήσεις που διαχειρίζονται στερεά απόβλητα.¹¹⁶

Ο Νόμος 1650/86 (ΦΕΚ 160/Α/16-10-86) «για την προστασία του Περιβάλλοντος», θέτει το γενικό πλαίσιο, τους στόχους αλλά και τα μέσα για την προστασία του Περιβάλλοντος. Σύμφωνα με το άρθρο 12 ορίζονταν αρμόδιοι φορείς για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, οι ΟΤΑ (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης), οι οποίοι όμως είχαν τη δυνατότητα να μην διαχειρίζονται απόβλητα που λόγω της σύστασής τους δεν μπορούν να διατεθούν μαζί με τα οικιακά απορρίμματα. Στην περίπτωση αυτή υπόχρεοι για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων είναι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα από τις δραστηριότητες των οποίων προέρχονται τα απόβλητα ή τρίτα πρόσωπα στα οποία μπορούν ν' αναθέτουν την εκτέλεση των σχετικών εργασιών, μετά από άδεια που χορηγείται και στις δύο περιπτώσεις, από τον οικείο νομάρχη. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και των συναρμόδιων Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Εσωτερικών, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Γεωργίας καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορήγησης της άδειας αυτής. Προκειμένου π.χ. για μεταλλευτικούς ή λατομικούς χώρους, υπόχρεοι διαχείρισης είναι αυτοί που έχουν το δικαίωμα εκμετάλλευσης του ορυκτού στους χώρους αυτούς, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.¹¹⁷

Με μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων όπως το Ν.Δ. 703/1970 (ΦΕΚ Α'19) «Περί τροποποίησης διατάξεων αφορωσών εις τα έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως»,¹¹⁸ το Νόμο 25/1975 (ΦΕΚ 74/Α - 1975)¹¹⁹ «Περί υπολογισμού και τρόπου εισπράξεως δημοτικών και κοινοτικών τελών καθαριότητας και φωτισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων», το Νόμο 429/1976

---

¹¹⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 49541/1424/86 (ΦΕΚ 444/Β) «Περί στερεών αποβλήτων, σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 75/442/ΕΚ του Συμβουλίου της 15 ης Ιουλίου 1975», άρθρα 2, 6, 9, 10 και 11 διαθέσιμο στο http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?item_id=3763&cat_id=926

¹¹⁷ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.1650/86 (ΦΕΚ 160/Α/16-10-86) «Για την προστασία του περιβάλλοντος» άρθρο 12, διαθέσιμο στο www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/160-86.1111230803158.pdf

¹¹⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.Δ. 703/1970 (ΦΕΚ Α'19) «Περί τροποποίησης διατάξεων αφορωσών εις τα έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως»

¹¹⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.25/1975 (ΦΕΚ 74/Α - 1975) «Περί υπολογισμού και τρόπου εισπράξεως δημοτικών και κοινοτικών τελών καθαριότητας και φωτισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων»

(ΦΕΚ 235 Α')¹²⁰, με τον οποίο ρυθμίζονταν οι όροι επιβολής του τέλους καθαριότητας και φωτισμού στις εποχιακά λειτουργούσες επιχειρήσεις και το Νόμο 1080/20-22.10.80 (ΦΕΚ-246 Α')¹²¹ βάσει του οποίου καθορίστηκε ο υπολογισμός των δημοτικών τελών καθαριότητας που σχετίζεται μεταξύ άλλων με την αποκομιδή οικιακών απορριμμάτων και την καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων με βάση τα τ.μ. του κάθε νοικοκυριού, επιχειρήθηκε να διαμορφωθεί μια πρότυπη σχέση κοστολόγησης των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους ΟΤΑ. Όμως η διασύνδεση των τελών διαχείρισης απορριμμάτων με το μέγεθος του οικοπέδου και όχι με την παραγωγή αυτών, δεν παρείχε κάποιο κίνητρο στους πολίτες και στις επιχειρήσεις για μείωση των παραγόμενων απορριμμάτων. Γι' αυτό και κρίθηκε σκόπιμη η εφαρμογή ενός συστήματος κοστολόγησης σύμφωνα με τη συμπεριφορά των πολιτών και των επιχειρήσεων και όχι με την αντικειμενική αξία του ακινήτου και του συνολικού εμβαδού του.¹²²

Επίσης στην έκδοση της ΚΥΑ 114218/97 (ΦΕΚ 1016/Β/97) «Κατάρτιση πλαισίου προδιαγραφών και γενικών προγραμμάτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων», περιλαμβάνονταν θέματα που αφορούσαν ορισμένα γενικά προγράμματα καθώς και το πλαίσιο τεχνικών προδιαγραφών έχοντας ως στόχο τον τρόπο εκτέλεσης των εργασιών διαχείρισης των στερεών αποβλήτων και των εργασιών της μετέπειτα φροντίδας των εγκαταστάσεων ή χώρων μετά τον τερματισμό της λειτουργίας τους. Στο πλαίσιο αυτό προτάσσονται τεχνικές προδιαγραφές συλλογής, προσωρινής αποθήκευσης και μεταφοράς αποβλήτων όπως π.χ. σακούλες, κάδοι, μεγάλοι κάδοι υποδοχής (container) κ.α.. Αναφέρονται επίσης οι τεχνικές προδιαγραφές για τη μεταφόρτωση των αποβλήτων μέσω κινητών και μόνιμων σταθμών μεταφόρτωσης αποβλήτων μέσω σταθερών συγκροτημάτων συμπίεστων. Περαιτέρω τίθενται οι όροι και τα κριτήρια καταλληλότητας και επιλογής θέσεων εγκαταστάσεων διαχείρισης αποβλήτων, τους λεγόμενους ΧΥΤΑ, μέσα από προδιαγραφές που περιελάμβαναν το σχεδιασμό, την εγκατάσταση, τη λειτουργία, τη συντήρηση και την ασφάλεια αυτών. Επίσης αναφέρονται οι τεχνικές προδιαγραφές για τα συστήματα διαλογής στην πηγή, καθώς και οι όροι κατασκευής και λειτουργίας των εγκαταστάσεων μηχανικής διαλογής μέσω των

¹²⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.429/1976 (ΦΕΚ 235 Α'), με το οποίο «ρυθμίζονταν οι όροι επιβολής του τέλους καθαριότητας και φωτισμού στις εποχιακά λειτουργούσες επιχειρήσεις»

¹²¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.1080/20-22.10.80 (ΦΕΚ-246 Α') «καθορίστηκε ο υπολογισμός των δημοτικών τελών καθαριότητας»

¹²² Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΕΕΔΣΑ), Νομοθετικό Πλαίσιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στην Ελλάδα, Ιστορικό, διαθέσιμο στο <http://www.eedsa.gr/Contents.aspx?CatId=8>

συστημάτων κομποστοποίησης. Στο νόμο περιλαμβάνονται τεχνικές προδιαγραφές για συστήματα θερμικής επεξεργασίας καθώς και διαχείρισης υλίων από εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων. Παράλληλα αναφέρονται προγράμματα όπως, πρόληψης, μείωσης, αξιοποίησης και ορθής τελικής διάθεσης των αποβλήτων που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν, ανακύκλησης, ενημέρωσης, επιμόρφωσης και εκπαίδευσης επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού για την παρακολούθηση της λειτουργίας των ΧΥΤΑ, επανένταξης /αποκατάστασης χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων καθώς επίσης και προγράμματα καθαρισμού και αναβάθμισης τουριστικών ακτών, καθαρισμού ευαίσθητων περιοχών όπως πχ. βιότοποι, ποτάμια, λίμνες κλπ. και γενικά προγράμματα διαχείρισης απορριμμάτων που προέρχονται από γεωργική παραγωγή.¹²³

Στη συνέχεια με το Νόμο 2939/2001 (ΦΕΚ179Α/2001) «*Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.) και άλλες διατάξεις*»¹²⁴, με τον οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1994 για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας,¹²⁵ καθορίστηκε το πλαίσιο για την υλοποίηση προγραμμάτων ανακύκλησης-επαναχρησιμοποίησης-αξιοποίησης συσκευασιών και άλλων προϊόντων, θεσπίζοντας συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους και χρονικά όρια για την επίτευξη αυτών. Ο Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π., τυπικά συστάθηκε με το Π.Δ.99/2008 (ΦΕΚ 154 Α΄31-07-2008),¹²⁶ ενώ στην πρώτη φάση λειτουργίας του οι αρμοδιότητές του ασκούνταν από το Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών/ Άλλων Προϊόντων, που υπάγεται στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υ.Π.Ε.Κ.Α (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής) και

---

¹²³ ΚΥΑ 114218/97 (ΦΕΚ 1016/Β/97) «Κατάρτιση πλαισίου προδιαγραφών και γενικών προγραμμάτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων»

¹²⁴ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.2939/2001 (ΦΕΚ179Α/2001) «*Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και άλλες διατάξεις*»

¹²⁵ Βλ. Οδηγία [94/62/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1994 για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 365 της 31/12/1994, σ. 10 – 23, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31994L0062>

¹²⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ.99/2008 (ΦΕΚ 154 Α΄31-07-2008), «*Συγκρότηση, διάρθρωση και λειτουργία του “Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων” (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.) και Κανονισμός Οικονομικής Διαχείρισης και Προμηθειών του Οργανισμού.*»

στο οποίο είχε ανατεθεί η εποπτεία και ο έλεγχος εφαρμογής του Νόμου.¹²⁷ Στη συνέχεια όμως μετατράπηκε σε Ελληνικό Οργανισμό ΑΝακύκλωσης (Ε.Ο.ΑΝ.), όπως όριζε το Προεδρικό Διάταγμα Π.Δ.99/2008 καθορίζοντας τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη διάρθρωση και τη λειτουργία του Ε.Ο.ΑΝ, το οποίο υπάγεται στην εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (πρώην Υ.Π.Ε.Κ.Α.). Ο Ε.Ο.ΑΝ. είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ), με πλήρη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, και δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Βασικός σκοπός είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της πολιτικής για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και των άλλων προϊόντων. Το διοικητικό συμβούλιο του Ε.Ο.ΑΝ. συγκροτείται από εκπροσώπους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, αιρετούς εκπροσώπους των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και εκπροσώπους συλλογικών φορέων και περιβαλλοντικών οργανώσεων.¹²⁸

Σε συνέχεια του Νόμου 2939/2001, εκδόθηκαν Προεδρικά Διατάγματα βάσει των οποίων καθορίζονταν οι όροι και οι προϋποθέσεις της εναλλακτικής διαχείρισης για διάφορα υλικά όπως το Π.Δ. 109/2004 (ΦΕΚ 75Α/5.3.04) με το οποίο ορίζονται τα μέτρα και οι όροι για την εναλλακτική διαχείριση των μεταχειρισμένων ελαστικών των οχημάτων.¹²⁹ Το Π.Δ. 116/2004 (ΦΕΚ 81Α/5.3.04)¹³⁰ καθόριζε τα μέτρα τους όρους και το πρόγραμμα για την εναλλακτική διαχείριση των οχημάτων στο τέλος του κύκλου ζωής τους, των χρησιμοποιημένων ανταλλακτικών τους και των απενεργοποιημένων καταλυτικών μετατροπέων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2000/53/ΕΚ «για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους» και για τα απόβλητα λιπαντικών ελαίων.¹³¹

---

¹²⁷ Τερζής Ε., *Οδηγός για το περιβάλλον-Διαχείριση Απορριμμάτων*, Αθήνα, WWF Ελλάς, 2009, σσ.23-28

¹²⁸ Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης, Ε.Ο.ΑΝ, Ο Οργανισμός, διαθέσιμο στο <https://www.eoan.gr/el/content/1/o-organismos>

¹²⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ. 109/2004 (ΦΕΚ 75Α/5.3.04) «*Μέτρα και οι όροι για την εναλλακτική διαχείριση των μεταχειρισμένων ελαστικών των οχημάτων*», διαθέσιμο στο http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?item_id=3734&cat_id=2824

¹³⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ. 116/2004 (ΦΕΚ 81Α/5.3.04) «*Μέτρα, όροι και πρόγραμμα για την εναλλακτική διαχείριση των οχημάτων στο τέλος του κύκλου ζωής τους, των χρησιμοποιημένων ανταλλακτικών τους και των απενεργοποιημένων καταλυτικών μετατροπέων*», διαθέσιμο στο http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?cat_id=926&item_id=3733

¹³¹ Βλ. Οδηγία [2000/53/ΕΚ](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0053) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2000, για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους - Δηλώσεις της Επιτροπής, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 269 της 21/10/2000, σ. 34-43, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0053>

Επίσης με το Π.Δ. 115 (ΦΕΚ 80Α/5.3.04)¹³² καθορίστηκαν όροι και μέτρα για τις ηλεκτρικές συσκευές και τους συσσωρευτές ενώ με το Π.Δ.117(ΦΕΚ 82Α/5.3.04)¹³³ τέθηκαν «Μέτρα, όροι και πρόγραμμα για την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις των Οδηγιών 2002/95¹³⁴ "σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού»

Εν συνεχεία το 2003 δημοσιεύεται η ΚΥΑ 37591/2031/2003 (ΦΕΚ 1419 Β'/1.10.2003)¹³⁵ που αφορούσε «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση ιατρικών αποβλήτων από υγειονομικές μονάδες». Με βάση την παραπάνω ΚΥΑ, οι Υγειονομικές Μονάδες υποχρεούνταν να εκπονήσουν Εσωτερικό Κανονισμό Διαχείρισης Επικινδύνων Ιατρικών Αποβλήτων ενώ απαιτείτο και η παράλληλη ενεργοποίηση και συμμετοχή των Επιτροπών Υγιεινής και Ασφάλειας των ΥΜ(υγειονομικών μονάδων), οι οποίες θα έπαιζαν καθοριστικό ρόλο τόσο στην ενημέρωση των εργαζομένων όσο και στην εποπτεία της ορθής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης των επικίνδυνων ιατρικών αποβλήτων. Την ίδια χρονιά επίσης, δημοσιεύεται η ΚΥΑ 50910/2727/2003 (ΦΕΚ 1909/Β/22-12-2003) «Μέτρα και Όροι για τη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων. Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης»¹³⁶ για την πλήρη συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 91/156/ΕΟΚ¹³⁷. Στη συγκεκριμένη ΚΥΑ καθορίζονται οι στόχοι και οι αρχές της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, καθώς και οι προδιαγραφές του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΕΣΔΑ) αλλά και των Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΠΕΣΔΑ) για την ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων. Επιπλέον καθορίστηκαν οι αρμόδιοι Φορείς για τη

---

¹³² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ. 115 (ΦΕΚ 80Α/5.3.04) «μέτρα για τις ηλεκτρικές συσκευές και τους συσσωρευτές»

¹³³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ.117(ΦΕΚ 82Α/5.3.04) «Μέτρα, όροι και πρόγραμμα για την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις των Οδηγιών 2002/95 "σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού"

¹³⁴ Βλ. Οδηγία [2002/95/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 037 της 13/02/2003, σ. 19 – 23, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:32002L0095>

¹³⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 37591/2031/2003 (ΦΕΚ 1419 Β'/1.10.2003) «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση ιατρικών αποβλήτων από υγειονομικές μονάδες», διαθέσιμο στο www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/b1419_2003.1122369962187.pdf

¹³⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 50910/2727/2003 ΦΕΚ 1909/Β/22-12-2003 «Μέτρα και Όροι για τη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων. Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης», διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-periballon/apobleta/kya-50910-2727-2003.html>

¹³⁷ Βλ. Οδηγία [91/156/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1991 για την τροποποίηση της Οδηγίας 75/442/ΕΟΚ περί των στερεών αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 078 της 26/03/1991 σ.32-37 διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0156:EL:HTML>

Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) καθώς και μέτρα για την αποκατάσταση και αξιοποίηση των χώρων διάθεσης.

Σε συνέχεια της ΚΥΑ 13588/725/2006 (ΦΕΚ 383 Β΄) «Μέτρα όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων»¹³⁸ εγκρίνεται ο Εθνικός Σχεδιασμός διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων με την ΚΥΑ 8668/2007 (ΦΕΚ 287/Β΄)¹³⁹. Ενώ με το Νόμο 3536/2007 (ΦΕΚ Α΄42)¹⁴⁰ «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών», καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 30 η νομική μορφή των ΦοΔΣΑ (Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων) και προβλέπεται η δημοσίευση ΚΥΑ(Κοινή Υπουργική Απόφαση) με την οποία θα εξειδικεύονται ζητήματα σχετικά με την οργάνωση και την τιμολογιακή πολιτική τους. Το 2012, σύμφωνα με τα άρθρα 22 και 35 του Νόμου 4042/2012 (ΦΕΚ24/Α/13-2-2012), ενσωματώνεται η νέα Οδηγία Πλαίσιο της ΕΕ για τα απόβλητα 2008/98/ΕΚ και θεσπίζεται ο Εθνικός Σχεδιασμός για τη διαχείριση αποβλήτων από Υγειονομικές Μονάδες.¹⁴¹

3.3 Η Πολιτική - Στρατηγική διαχείρισης των αποβλήτων

Η χώρα μας κατάρτισε και υιοθέτησε το 2012 το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) με το Ν. 4042/2012 (ΦΕΚ 24/Α/13-2-2012), προκειμένου να εναρμονιστεί με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι, οι δράσεις, τα προγράμματα και τα έργα σχετικά με την παραγωγή και διαχείριση των αποβλήτων. Μέσω του ΕΣΔΑ καθορίζονται, η πολιτική, οι στρατηγικές, οι στόχοι διαχείρισης των αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο και προσδιορίζονται, με συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις, οι γενικές κατευθύνσεις για τη διαχείριση των αποβλήτων προκειμένου να ελαττωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις που δημιουργούνται από την παραγωγή και την διαχείριση των απορριμμάτων

¹³⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 13588/725/2006(ΦΕΚ 383 Β΄) «Μέτρα όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων»

¹³⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 8668/2007 (ΦΕΚ 287/Β) εγκρίνεται ο «Εθνικός Σχεδιασμός διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων»

¹⁴⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν. 3536/2007 (ΦΕΚ 42Α΄ 23.02.2007) «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών»

¹⁴¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 4042/2012 (ΦΕΚ24/Α/13-2-2012), «Ποινική προστασία του περιβάλλοντος - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ - Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» άρθρα 22 και 35, διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-periballon/apobleta/n-4042-2012.html>

με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και της δημοσίας υγείας.¹⁴²

Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων εγκρίθηκαν με την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 49 της 15.12.2015.¹⁴³ Για την εφαρμογή του ΕΣΔΑ καταρτίζονται σε κάθε Περιφέρεια τα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) τα οποία καταγράφουν τη διαχείριση του συνόλου των αποβλήτων που παράγονται σε κάθε Περιφέρεια σύμφωνα με τους στόχους και τις προβλέψεις του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων. Με βάση το ΕΣΔΑ, τα ΠΕΣΔΑ εκπονούνται και υλοποιούνται από τον οικείο Περιφερειακό Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) και εφόσον αυτός δεν υπάρχει ή δεν λειτουργεί, από την οικεία Περιφέρεια.¹⁴⁴ Η εθνική πολιτική για τα απόβλητα αποτελεί μέρος της πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας, με την οποία διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, η υγεία και η ευημερία των πολιτών. Τελικός σκοπός της εθνικής πολιτικής είναι η ολοκληρωμένη και η ορθολογικότερη διαχείριση των αποβλήτων. Ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη αυτού του σκοπού έχει η προβολή της κατάταξης των αποβλήτων, με ποσοτικούς στόχους που θα υποδεικνύουν ότι, προτεραιότητα δίνεται στην πρόληψη παραγωγής, ως βέλτιστη λύση, ενώ ακολουθούν η προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, η ανακύκλωση και άλλες μορφές ανάκτησης (π.χ. κομποστοποίηση, βιοαποβλήτων) και τέλος η ασφαλή διάθεση των παραγόμενων αποβλήτων ως τελευταία επιλογή διαχείρισης. Καθίσταται πλέον σαφής η ευθύνη του παραγωγού και του ρυπαίνοντα στο κόστος της διαχείρισης των αποβλήτων, ώστε να επιδιώκεται η πρόληψη και να μειώνεται το περιβαλλοντικό κόστος.¹⁴⁵

---

¹⁴² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν. 4042/2012 (ΦΕΚ24/Α/13-2-2012), «Ποινική προστασία του περιβάλλοντος - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ - Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» άρθρα 22 και 35, διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-periballon/apobleta/n-4042-2012.html>

¹⁴³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ΠΥΣ 49/15.12.2015 (ΦΕΚ 174Α), «Τροποποίηση και έγκριση του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (Ε.Σ.Δ.Α.) και του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων που κυρώθηκαν με την 51373/4684/25-11-2015 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σύμφωνα με το άρθρο 31 του Ν. 4342/2015

¹⁴⁴ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=938&language=el-GR>

¹⁴⁵ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Περιβάλλον, Διαχείριση Αποβλήτων, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=238>

Η εθνική πολιτική για τα απόβλητα είναι προσανατολισμένη για το 2020 έχοντας ως στόχους-ορόσημα τη δραστική μείωση στα κατά κεφαλή παραγόμενα απόβλητα, την εφαρμογή στο 50% του συνόλου των αποβλήτων που αφορά την προετοιμασία προς επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση με χωριστή συλλογή ανακυκλώσιμων – βιοαποβλήτων, ενώ στην περίπτωση εξάντλησης όλων των περιθωρίων κάθε άλλου είδους ανάκτησης να γίνεται ανάκτηση και παραγωγή ενέργειας από τη διαχείριση των αποβλήτων ως συμπληρωματική μορφή διαχείρισης. Η υγειονομική ταφή πρέπει να αποτελεί την τελευταία επιλογή και να έχει περιοριστεί σε λιγότερο από το 30% του συνόλου των Α.Σ.Α.(Αστικά Στερεά Απόβλητα). Επίσης απαιτείται η ολοκλήρωση του αναγκαίου δικτύου με τη προσθήκη του νέου δικτύου των Πράσινων Σημείων και του Κέντρου Ανακύκλωσης, Εκπαίδευσης, Διαλογής στην Πηγή (Κ.Α.Ε.ΔΙ.Σ.Π.) σε υποδομές διαχείρισης αποβλήτων.¹⁴⁶

Περαιτέρω απαιτείται εξασφάλιση αυστηρών ποιοτικών προδιαγραφών για την αξιοποίηση δευτερογενών υλικών (κομπόστ /compost, κομπόστ τύπου Α) καθώς και συστηματική καταγραφή, παρακολούθηση των δεδομένων παραγωγής και διαχείρισης των αποβλήτων με τη δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου δεδομένων αποβλήτων, το οποίο θα είναι προσβάσιμο από όλους τους αρμόδιους φορείς. Σε συνέχεια του τελευταίου χρειάζεται αναμόρφωση του κεντρικού μηχανισμού παρακολούθησης και ελέγχου της διαχείρισης των αποβλήτων. Παράλληλα καθίσταται αναγκαία η εκπόνηση και εφαρμογή τοπικών σχεδίων αποκεντρωμένης διαχείρισης από όλους τους Δήμους προκειμένου να εξαλειφθούν τα φαινόμενα της ανεξέλεγκτης διάθεσης αστικών αποβλήτων και ταυτόχρονα απαιτείται και η αποκατάσταση των κυριότερων ρυπασμένων χώρων διάθεσης αποβλήτων. Βάσει των παραπάνω στόχων-ορόσημα για το 2020, το ΕΣΔΑ καλείται να εξυπηρετήσει άξονες πολιτικής κατοχυρώνοντας το δημόσιο χαρακτήρα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος. Επιπρόσθετα απαιτείται η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού για το σύνολο των ρευμάτων αποβλήτων της επικράτειας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τα μέτρα και τις δράσεις του εθνικού στρατηγικού σχεδίου πρόληψης αποβλήτων. Η επίτευξη κατάλληλων δικτύων

---

¹⁴⁶ Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης, Ε.Ο.ΑΝ, Οδηγός Πράσινων Σημείων, Έκδοση 1/2015, διαθέσιμο στο https://www.eoan.gr/el/content/394/odigos-prasinon-simeion_-ekdosi-1-2015

και υποδομών συλλογής, ανάκτησης και διάθεσης των αποβλήτων θα διασφαλίσει όχι μόνο αυτάρκεια στη χώρα αλλά και θα παρέχει υψηλή προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος. Είναι πρωτίστης σημασίας η ύπαρξη πρωτοβουλιών για αποδοτικότερη χρήση των πόρων με πολύ σημαντικό όφελος για την κοινωνία, κάνοντας χρήση της αρχής της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης, με διαλογή στην πηγή των αποβλήτων που χρήζουν ανακύκλωσης και επίσης με ενθάρρυνση της ευθύνης του παραγωγού στη διαχείριση των αποβλήτων για την αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση των πόρων κατά την διάρκεια ζωής τους. Θεωρείται επίσης μείζονος σημασίας η βελτίωση των δημόσιων και δημοτικών υπηρεσιών διαχείρισης αποβλήτων προς τους πολίτες και τους παραγωγούς αποβλήτων καθώς και η ευαισθητοποίηση και ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών σε δράσεις διαχείρισης που σχετίζονται με την παραγωγή των αποβλήτων. Τέλος σημαντικό ρόλο λαμβάνει και ο εξορθολογισμός του κόστους υπηρεσιών διαχείρισης αποβλήτων με ταυτόχρονη προώθηση οικονομικά βιώσιμων και περιβαλλοντικά αποδεκτών επενδύσεων στον τομέα των αποβλήτων, λαμβάνοντας υπόψη την χρησιμοποίηση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών και καινοτομιών οι οποίες μπορούν να προσφέρουν τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση πόρων από διαθέσιμη δημόσια χρηματοδότηση, κοινωνικό έλεγχο και με το ελάχιστο κόστος για τους πολίτες.¹⁴⁷

Το νέο ΕΣΔΑ συμπυκνώνει τη ριζικά διαφορετική πολιτική αντίληψη της νέας διακυβέρνησης προς ένα εναλλακτικό μοντέλο διαχείρισης αποβλήτων σύγχρονο και φιλικό στο περιβάλλον, με άξονες προτεραιότητας την αποκέντρωση των δραστηριοτήτων σε επίπεδο δήμων των οποίων αναβαθμίζεται ο ρόλος, την ποιοτική και ποσοτική ενίσχυση της ανακύκλωσης με έμφαση στη διαλογή στην πηγή, την διακριτή διαλογή και επεξεργασία του οργανικού κλάσματος, τη μικρή κλίμακα των μονάδων επεξεργασίας και ανάκτησης, την ενθάρρυνση της κοινωνικής συμμετοχής, και κυρίως την κατοχύρωση του δημόσιου χαρακτήρα της διαχείρισης αποβλήτων. Οι φιλόδοξοι στόχοι του ΕΣΔΑ δίνουν έμφαση στη διαλογή στην πηγή ανακυκλώσιμων και βιοαποβλήτων και στη μείωση της παραγωγής αποβλήτων έτσι ώστε η διαχείριση των αποβλήτων στη χώρα μας να τεθεί στην υπηρεσία του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης, με παράλληλη δραστική μείωση του κόστους διαχείρισης επ' ωφελεία της κοινωνίας και των πολιτών. Βάσει των νέων στόχων προωθούνται πολιτικές προς μια οικονομία και μια κοινωνία με μηδενικά απόβλητα, μια κοινωνία

---

¹⁴⁷ Παναγιωτακόπουλος, Δ., *Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων*, εκδόσεις ΖΥΓΟΣ, Θεσσαλονίκη, 2002, σσ. 12-84, 113

που θα μετατρέψει τα απόβλητα σε πόρους προάγοντας την έννοια της Κυκλικής Οικονομίας στην πράξη. Το ΕΣΔΑ εκτός από τα Α.Σ.Α. περιλαμβάνει τη διαχείριση και άλλων ρευμάτων αποβλήτων όπως τα βιομηχανικά απόβλητα, τα γεωργοκτηνοτροφικά, κλπ.¹⁴⁸

Οι στρατηγικές για την εφαρμογή της νέας εθνικής πολιτικής διαχείρισης των αποβλήτων επικεντρώνονται στην κατάρτιση ολοκληρωμένου πλαισίου σχεδιασμών διαχείρισης και πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων με κατάρτιση εθνικού στρατηγικού σχεδίου, μέσω απαραίτητων μέτρων και δράσεων που εξειδικεύονται στα ΠΕΣΔΑ και σε τοπικά δημοτικά σχέδια διαχείρισης. Απαιτείται, τουλάχιστον για τα επικίνδυνα απόβλητα καθώς και ειδικότερα για τα επικίνδυνα απόβλητα υγειονομικών μονάδων, ειδικός επιχειρησιακός σχεδιασμός. Περαιτέρω χρειάζεται αναθεώρηση των Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης (ΠΕΣΔΑ), κυρίως των μη επικίνδυνων αποβλήτων και εξειδίκευσή τους σε επίπεδο Δήμου, οργανωμένης κοινότητας, ομάδας, δραστηριότητας και επιχείρησης ενώ παράλληλα θεωρείται σημαντική η εναρμόνιση πλαισίων σχεδιασμών διαχείρισης αποβλήτων με τον εθνικό και περιφερειακό χωροταξικό σχεδιασμό όπως και η υποχρέωση των Δήμων να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν τοπικά σχέδια αποκεντρωμένης διαχείρισης αποβλήτων, στο πλαίσιο των εθνικών και των περιφερειακών σχεδιασμών. Μέσω του νέου ΕΣΔΑ προσδιορίζονται οι προδιαγραφές, οι στόχοι και το χρονοδιάγραμμα, των τοπικών σχεδίων, καθώς και οι ρυθμίσεις που θα διασφαλίζουν την δυνατότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να αναλαμβάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την εφαρμογή ενός τοπικού σχεδίου αποκεντρωμένης διαχείρισης. Ενδεικτικά τέτοιες ρυθμίσεις αφορούν το περιεχόμενο και τη διαδικασία ενσωμάτωσης των δημοτικών σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων στα ΠΕΣΔΑ, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων συντονισμού και συνδιαχείρισης μεταξύ όμορων Δήμων καθώς και τη δυνατότητα προσλήψεων του απαραίτητου προσωπικού για την υλοποίηση του τοπικού σχεδίου σε κάθε Δήμο, δεδομένου ότι τα σχέδια αυτά είναι εντάσεως εργασίας. Παράλληλα παρέχεται η δυνατότητα στους Δήμους να διακινούν τα ανακτώμενα υλικά έναντι τιμήματος καθώς και να προβαίνουν στη χωροθέτηση ήπιων υποδομών διαχείρισης, εντός του πολεοδομικού ιστού. Με το νέο ΕΣΔΑ ενθαρρύνονται επίσης οι κοινωνικές πρωτοβουλίες για μια πιο άμεση συμμετοχή στη

---

¹⁴⁸ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Περιβάλλον, Διαχείριση Αποβλήτων, Αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=238>

διαχείριση των αποβλήτων, στο πλαίσιο ενός συστήματος δημόσιας αποκεντρωμένης διαχείρισης ενώ τέλος, παρέχεται η δυνατότητα σύναψης συνεργασίας και εκπαίδευσης, μόνον σε ότι αφορά τη διαλογή στην πηγή, μεταξύ Δήμων, κοινωνικών συνεταιρισμών ή/και συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης, εφόσον τα απόβλητα εντάσσονται στην εναλλακτική διαχείριση.¹⁴⁹

Ωστόσο, υπάρχει σημαντικό έλλειμμα σε επίπεδο πολιτικής και απουσιάζει μια συνεπής στρατηγική προώθησης στόχων για τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων, μέσω υποδομών και πρωτοβουλιών σε επίπεδο Δήμων για παράδειγμα μέχρι πρόσφατα δεν είχαν δοθεί οικονομικά κίνητρα στους Δήμους προκειμένου να προβούν σε αύξηση της ποσότητας των υλικών ανακύκλησης στην πηγή απορριμμάτων.¹⁵⁰ Με την ψήφιση όμως του Νόμου 4496/2017 (ΦΕΚ 170/Α/2017) τροποποιείται το βασικό θεσμικό πλαίσιο για την εναλλακτική διαχείριση στη χώρα μας, όπως αυτό θεσπίστηκε με τις διατάξεις του ν.2939/2001 και εισάγει μέτρα διαχείρισης των πλαστικών σακουλών μεταφοράς. Από την 1η Ιανουαρίου 2018 επιβάλλεται στους καταναλωτές η καταβολή περιβαλλοντικού τέλους ανά τεμάχιο λεπτής πλαστικής σακούλας μεταφοράς, με εξαίρεση τις πολύ λεπτές πλαστικές σακούλες μεταφοράς. Με το νέο νόμο, δίνονται επίσης κίνητρα για τους Δήμους, προκειμένου να μειώσουν τα τέλη στους δημότες και να βελτιωθεί ο τρόπος αποκομιδής των απορριμμάτων. Οι Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) είναι αυτοί που με βάση τις καταγεγραμμένες ποσότητες απορριμμάτων και το ποσοστό που εκτρέπεται για ανακύκληση, επιβραβεύουν τους Δήμους με μείωση των τελών. Με το άρθρο 19 του Ν.4496/2017, ο Ε.Ο.ΑΝ. αποκτά διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας έχοντας ως σκοπό την εφαρμογή της πολιτικής για την πρόληψη και την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων συσκευασιών και των άλλων προϊόντων, καθώς και την εισήγηση στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας για το σχεδιασμό της πολιτικής αυτής. Ο Ε.Ο.ΑΝ. γνωμοδοτεί και καταρτίζει ετήσια έκθεση προγραμματισμού σχετικά με την πρόβλεψη για τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν ανά ρεύμα αποβλήτου σύμφωνα με το ΕΣΔΑ καθώς και προγράμματα πρόληψης και εναλλακτικής διαχείρισης που πρόκειται να εκπονηθούν και να εφαρμοστούν εκ μέρους του Ε.Ο.ΑΝ. σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 15 του αναφερόμενου νόμου. Επίσης θα καταρτίζει προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού που πρόκειται να εκτελέσει καθώς και ετήσια έκθεση σχετικά με την

---

¹⁴⁹ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), Rethink Reduse Reuse Recycle, ΙΟΥΝΙΟΣ 2015, pdf, σ.5-6, διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/minenv/?p=6644>

¹⁵⁰ Τερζής, Ε., *Οδηγός για το περιβάλλον-Διαχείριση Απορριμμάτων*, Αθήνα, WWF Ελλάς, 2009, σ.28.

επίτευξη ή μη των εθνικών στόχων, την παρουσίαση των αιτίων τυχόν αποκλίσεων από αυτούς, καθώς και προτάσεις για την επίτευξή τους μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα.¹⁵¹

Περαιτέρω με το νέο νόμο, όπως αναλυτικά αναφέρεται στο άρθρο 4^Α «*Ρυθμίσεις για τους Φορείς ΣΣΕΔ και ΑΣΕΔ*»¹⁵² επιτρέπεται η λειτουργία περισσοτέρων του ενός φορέων ΣΣΕΔ (Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών) ενώ μέτοχοι ή εταίροι φορέα ΣΣΕΔ μπορούν να είναι αποκλειστικά: α) οι παραγωγοί συσκευασίας ή οι παραγωγοί ή διαχειριστές άλλων προϊόντων β) οι Ο.Τ.Α. Α΄ βαθμού και η ΚΕΔΕ σε συνεργασία με τους παραγωγούς ή διαχειριστές. Στη συνέχεια στο άρθρο 6^Α «*Μέτρα διαχείρισης των πλαστικών σακουλών μεταφοράς*»¹⁵³ γίνεται αναφορά για την υποχρέωση από τους Ο.Τ.Α. κατάρτισης των Τοπικών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (ΤΣΔΑ) καθώς και τη μέριμνα αυτών ώστε να υλοποιηθούν τα εθνικά μέτρα μείωσης της χρήσης των λεπτών πλαστικών σακουλών μεταφοράς από τους καταναλωτές και να τοποθετούν στα Πράσινα Σημεία υποδοχείς προσωρινής αποθήκευσης πλαστικών σακουλών. Στο άρθρο 8 «*Οροι και προϋποθέσεις για την εναλλακτική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασιών*» ορίζεται ότι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης φέρουν την ευθύνη της εναλλακτικής διαχείρισης των δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας σε συνεργασία με τους φορείς ΣΣΕΔ αποβλήτων συσκευασιών ή και τους φορείς κοινωνικής αλληλέγγυας οικονομίας του άρθρου 3 του ν. 4430/2016 (Α΄ 205), εφόσον αυτό προβλέπεται στα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΤΣΔΑ). Για την οργάνωση της εναλλακτικής διαχείρισης των δημοτικών αποβλήτων συσκευασιών από τα ΣΣΕΔ καταρτίζονται εξαιτείες συμβάσεις συνεργασίας μεταξύ: α) των φορέων ΣΣΕΔ και των ΟΤΑ Α΄ βαθμού, β) των φορέων ΣΣΕΔ και των φορέων κοινωνικής αλληλέγγυας οικονομίας του άρθρου 3 του ν. 4430/2016, εφόσον οι τελευταίοι προβλέπονται στα ΤΣΔΑ ή υπάρχει σχετική απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου. Με τη σύμβαση καθορίζονται ιδίως: αα) τα επιχειρησιακά σχέδια της εναλλακτικής διαχείρισης που περιλαμβάνουν ιδίως τις εργασίες διαχείρισης των αποβλήτων συσκευασιών, τις οποίες αναλαμβάνουν τα συμβαλλόμενα μέρη, τους ποσοτικούς στόχους, το χρονοδιάγραμμα επίτευξής

---

¹⁵¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν. 4496/2017 (ΦΕΚ 170/Α/2017), «*Τροποποίηση του ν. 2939/2001 για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, προσαρμογή στην Οδηγία 2015/720/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης και άλλες διατάξεις*», άρθρο 19

¹⁵² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν. 4496/2017 (ΦΕΚ 170/Α/2017), «*Τροποποίηση του ν. 2939/2001 για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, προσαρμογή στην Οδηγία 2015/720/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης και άλλες διατάξεις*», άρθρο 4^Α «*Ρυθμίσεις για τους Φορείς ΣΣΕΔ και ΑΣΕΔ*»

¹⁵³ Ο.π., άρθρο 6 «*Μέτρα διαχείρισης των πλαστικών σακουλών μεταφοράς*»

τους και τις προδιαγραφές των ανακτώμενων υλικών, ββ) το πλαίσιο, οι όροι και τα κριτήρια υπολογισμού του ανταλλάγματος που καταβάλλεται από το φορέα ΣΣΕΔ στους ΟΤΑ Α΄ Βαθμού και στους φορείς κοινωνικής αλληλέγγυας οικονομίας. Το ανάλλαγμα συνίσταται στην παροχή εξοπλισμού ή και χρηματικού ανταλλάγματος. Το χρηματικό ανάλλαγμα πρέπει να ανταποκρίνεται στο πραγματικό κόστος της συνολικής διαχείρισης των δημοτικών αποβλήτων συσκευασιών, στο οποίο συνυπολογίζεται η μείωση των δαπανών των ΟΤΑ Α΄ Βαθμού λόγω της εναλλακτικής διαχείρισης των αποβλήτων συσκευασιών, γγ) τα μέτρα που λαμβάνονται και οι συνέπειες που επέρχονται στην περίπτωση αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων των μερών. Οι ΟΤΑ, εφόσον οργανώνουν αυτοτελώς την εναλλακτική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασιών, υποχρεούνται να καταρτίζουν και να υποβάλουν στον Ε.Ο.ΑΝ., μέχρι τις 30 Απριλίου κάθε έτους, λεπτομερή έκθεση σχετικά με τον τρόπο εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους, καθώς και αναλυτικά οικονομικά και ποσοτικά στοιχεία για το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Επιπλέον, υποβάλλουν έκθεση για τον προγραμματισμό των ενεργειών τους για το επόμενο ημερολογιακό έτος.¹⁵⁴

Κατόπιν στο άρθρο 9 του Ν. 4496/2017 αναφέρεται ο τρόπος διαμόρφωσης του κανονισμού τιμολόγησης από τους Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) και τα τέλη που καταβάλλονται από τους ΟΤΑ ανά παρεχόμενη υπηρεσία σε συνάρτηση με την απόδοση της διαλογής στην πηγή, την εκτροπή οργανικών αποβλήτων από την υγειονομική ταφή, τη συλλογή αποβλήτων συσκευασιών ανά κάτοικο και την πραγματοποιηθείσα ανακύκλωση σε σύνδεση με τους στόχους ανά ΟΤΑ, όπως αυτοί προσδιορίζονται βάσει του Τοπικού Σχεδίου και του οικείου ΠΕΣΔΑ. Στη συνέχεια στα άρθρα 12 και 15 προσδιορίζεται ότι οι δημόσιες υπηρεσίες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί, καθώς και οι ΟΤΑ, υποχρεούνται να διασφαλίζουν τη χωριστή συλλογή των επιμέρους υλικών συσκευασίας, και να οργανώνουν τη συλλογή των αποβλήτων των άλλων προϊόντων που προέρχονται από τη δραστηριότητά τους, σε συνεργασία με τα ΣΣΕΔ αποβλήτων άλλων προϊόντων. Στο άρθρο 16 ορίζεται ότι ο Ε.Ο.ΑΝ. οργανώνει εθνικό σύστημα πληροφόρησης για τους χρήστες των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, τους καταναλωτές και κάθε ενδιαφερόμενο ιδιωτικό ή δημόσιο φορέα, το οποίο αφορά ιδίως στα προγράμματα πρόληψης και εναλλακτικής

¹⁵⁴ Ο.π., άρθρο 8 «Όροι και προϋποθέσεις για την εναλλακτική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασιών»

διαχείρισης των αποβλήτων συσκευασιών ή άλλων προϊόντων, στις μεθόδους επιστροφής, συλλογής και ανακύκλωσης, στο ρόλο των χρηστών καταναλωτών ως παραγόντων συμβολής, στην αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων και την ουσιαστική συμμετοχή τους στην επιστροφή και τη συλλογή/διαλογή, στην πηγή των χρησιμοποιημένων συσκευασιών ή των αποβλήτων συσκευασίας και άλλων προϊόντων και στη σημασία των σημάνσεων στις συσκευασίες που διακινούνται στην αγορά. Τέλος στο άρθρο 17 οι δημόσιες υπηρεσίες, οι υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης όλων των βαθμών και κάθε διοικητική αρχή υποχρεούνται να παρέχουν κάθε αιτούμενη από τον Ε.Ο.ΑΝ. συνδρομή για την εκτέλεση των ελέγχων. Για τους ΟΤΑ Α΄ βαθμού που παραβαίνουν τις υποχρεώσεις επιβάλλεται πρόστιμο από χίλια (1000) έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ λαμβάνοντας υπόψη, για τη μέθοδος επιμέτρησης του επιβαλλόμενου προστίμου, σχετικά κριτήρια και ιδίως δημογραφικά, γεωμορφολογικά, διοικητικά, οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά.¹⁵⁵

3.4 Στρατηγικές διαχείρισης ανά ρεύμα αποβλήτων

3.4.1 Κατηγορίες αποβλήτων

Η παραγωγή αποβλήτων τόσο στην Ελλάδα όσο και γενικά συνδέεται με τις δραστηριότητες των νοικοκυριών και όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας (εμπορική και βιομηχανική δραστηριότητα, γεωργία, κτηνοτροφία, κατασκευές και λοιποί οικονομικοί κλάδοι του τριτογενούς τομέα). Τα διάφορα είδη αποβλήτων ομαδοποιούνται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες κατά προέλευση και συναφή σύσταση.¹⁵⁶

3.4.1.1 Απόβλητα αστικού τύπου

Στα απόβλητα αστικού τύπου περιλαμβάνονται τα αστικά στερεά απόβλητα (Α.Σ.Α.) και οι ιλύες αστικού τύπου. Τα Α.Σ.Α. περιλαμβάνουν τα απόβλητα των νοικοκυριών και τα απόβλητα που παράγονται από τις εμπορικές επιχειρήσεις, τους κοινωφελείς οργανισμούς (π.χ. λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηροδρομικοί σταθμοί), τις βιομηχανίες, τις υγειονομικές μονάδες και τις μονάδες των

---

¹⁵⁵ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν. 4496/2017 (ΦΕΚ 170/Α/2017), «*Τροποποίηση του ν. 2939/2001 για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, προσαρμογή στην Οδηγία 2015/720/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης και άλλες διατάξεις*», άρθρα 9,12,15,16,17

¹⁵⁶ Οικονόμου Θ., *Δυναμικά Συστήματα Διοίκησης - Διαχείριση στερεών αποβλήτων - Μια πειραματική προσέγγιση της διαχείρισης στερεών αποβλήτων στην Ελλάδα*, Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1997, σ.21

ενόπλων δυνάμεων. Οι ιλύες αστικού τύπου περιλαμβάνουν τις ιλύες που παράγονται από τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας υγρών αποβλήτων τόσο αστικής προέλευσης και τουριστικών μονάδων όσο και των βιομηχανιών του κλάδου τροφίμων και ποτών καθώς και κοινωφελών οργανισμών και άλλων πηγών.¹⁵⁷

3.4.1.2 Βιομηχανικά απόβλητα και απόβλητα λοιπών δραστηριοτήτων

Περιλαμβάνονται όλα τα απόβλητα βιομηχανικής και συναφής με αυτήν προέλευσης, τα οποία προκύπτουν κυρίως από τους τομείς της μεταποίησης και της παραγωγής ενέργειας, καθώς και τα απόβλητα λοιπών δραστηριοτήτων, συγκεκριμένα τα απόβλητα των υγειονομικών μονάδων και τα απόβλητα από τις εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας, εξυπηρέτησης κοινού κ.λπ. Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται τα απόβλητα έλαια (ΑΕ), τα απόβλητα συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας (ΑΣΟΒ), τα οχήματα τέλους κύκλου ζωής (ΟΤΚΖ), τα μεταχειρισμένα ελαστικά οχημάτων (ΜΕΟ) και τα απόβλητα ηλεκτρικού ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) βιομηχανικής προέλευσης.¹⁵⁸

3.4.1.3 Απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων

Η κατηγορία των αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ) περιλαμβάνει τα απόβλητα, από την οικοδομική δραστηριότητα (ανεγέρσεις, κατεδαφίσεις, ανακαινίσεις, επισκευές κ.λπ.), από τεχνικά έργα (συμπεριλαμβανομένων των έργων κατασκευής, συντήρησης, ανακαίνισης ή αποξήλωσης οδικών αρτηριών, κ.λπ), απόβλητα που προκύπτουν από φυσικές καταστροφές (σεισμοί, πλημμύρες), ρυπασμένα από επικίνδυνες ουσίες ΑΕΚΚ που προκύπτουν από βιομηχανικές περιοχές, βυθοκορήματα (υποθαλάσσιες εκσκαφές) και κατασκευαστικά στοιχεία και μονωτικά υλικά που περιέχουν αμίαντο.¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), Rethink Reduse Reuse Recycle, ΙΟΥΝΙΟΣ 2015, pdf, σ.11-12, διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/minenv/?p=6644>

¹⁵⁸ Ο.π., σ.12

¹⁵⁹ Ο.π., σ.12

3.4.1.4 Γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται απόβλητα κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης, υπολείμματα καλλιεργειών, αποσυρόμενα φρούτα και λαχανικά, πλαστικά κάλυψης θερμοκηπίων, απόβλητα συσκευασιών λιπασμάτων, αγροχημικών και φαρμακευτικών ουσιών καθώς και αποσυρόμενα υλικά άρδευσης και τμήματα γεωργικών μηχανημάτων.¹⁶⁰

3.4.2 Στρατηγικές ανά κατηγορία αποβλήτων

Ειδικότερα ανά κατηγορία αποβλήτων οι στρατηγικές που υιοθετούνται είναι οι εξής:

Για τα Αστικά στερεά απόβλητα καθιέρωση της χωριστής συλλογής και ανάκτησης βιοαποβλήτων και χωριστής συλλογής χαρτιού, γυαλιού, μετάλλων και πλαστικών. Οργάνωση της χωριστής συλλογής και σε άλλες κατηγορίες των αστικών στερεών αποβλήτων για περαιτέρω προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση. Θεώρηση της οικιακής κομποστοποίησης ως ανακύκλισης και όχι ως πρόληψης. Θεσμοθέτηση μέτρων για πρόληψη παραγωγής αποβλήτων και ιδίως για τα απόβλητα τροφίμων και την συσκευασία. Ανάπτυξη Ζώνης Ειδικής Διαχείρισης Αποβλήτων (ΖΕΔΑ) για τις νησιωτικές και τουριστικές περιοχές. Αναβάθμιση της ποιότητας του εξοπλισμού των πόλεων (κάδοι, οχήματα, αποτμήσεις πεζοδρομίων, δημόσιοι συμβολισμοί καθαριότητας, σάρωθρα οδών κ.λπ.) και θεσμοθέτηση κανονιστικών πράξεων των ΟΤΑ που θα οργανώνουν τις τοπικές κοινωνίες και θα επιβραβεύουν την περιβαλλοντική διαχείριση των Α.Σ.Α..¹⁶¹

Για τις Ιλύες αστικού τύπου προωθείται η αντιμετώπιση της ιλύος ως πηγή οργανικής ουσίας για χρήση που θα έχει όφελος για την γεωργία ή για την ανάκτηση ενέργειας.

Για τα Απόβλητα υγειονομικών μονάδων (ΑΥΜ) χρειάζεται διασφάλιση της χωριστής συλλογής των επιμέρους κατηγοριών Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων (ΑΥΜ) και της σύννομης διαχείρισής τους, εντός ή εκτός ΥΜ σύμφωνα με την ΚΥΑ Οικ.1461632012 (ΦΕΚ 1537

---

¹⁶⁰ Παναγιωτακόπουλος, Δ., *Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων*, εκδόσεις ΖΥΓΟΣ, Θεσσαλονίκη, 2002, σσ. 6-10.

¹⁶¹ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), Rethink Reduse Reuse Recycle, ΙΟΥΝΙΟΣ 2015, pdf, σ.9, διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/minenv/?p=6644>

Β'8.05.2012)¹⁶² και το υφιστάμενο Ειδικό Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων (ΕΣΔΕΑΥΜ)¹⁶³.

Για τα Βιομηχανικά απόβλητα δίνεται προτεραιότητα στην επαναχρησιμοποίηση και ανάκτηση, εφόσον δεν είναι δυνατή η χρησιμοποίηση των αποβλήτων ως πόρων κατά την παραγωγική διαδικασία ενώ ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ βιομηχανικών κλάδων, ώστε τα απόβλητα ενός βιομηχανικού κλάδου να διοχετεύονται ως πρώτες ύλες σε άλλους κλάδους ή να αξιοποιούνται σε άλλους βιομηχανικούς τομείς. Προτείνεται η διασφάλιση της απαγόρευσης της ανάμειξης επικίνδυνων βιομηχανικών αποβλήτων με άλλα επικίνδυνα ή μη επικίνδυνα απόβλητα/ υλικά και η δημιουργία των απαραίτητων υποδομών διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων, με σχεδιασμό από την πολιτεία και σε εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», ώστε να διασφαλιστεί αφενός η βέλτιστη περιβαλλοντική και κοινωνική πρακτική και αφετέρου η ασφαλής χρησιμοποίηση των αποβλήτων ως πόρων κατά την παραγωγική διαδικασία.¹⁶⁴

Για τα Απόβλητα εγκαταστάσεων κοινής ωφέλειας, εξυπηρέτησης κοινού προωθείται η εφαρμογή συστημάτων χωριστής συλλογής τουλάχιστον χαρτιού, γυαλιού, μετάλλων και πλαστικού με τη βέλτιστη οικονομικά και περιβαλλοντικά μέθοδο.¹⁶⁵

Για τα Γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα επιδιώκεται η πλήρως ανάκτηση των γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων καθιερώνοντας ταυτόχρονα συνεργασία με τη βιομηχανία ανακύκλωσης βιοαποδομήσιμων αποβλήτων ώστε να επιτευχθεί η βέλτιστη αξιοποίηση και ταυτόχρονα να προωθηθούν βιολογικοί μέθοδοι στη γεωργική παραγωγή. Προκειμένου να εξασφαλιστεί αφενός η βέλτιστη περιβαλλοντική και κοινωνική πρακτική και αφετέρου η ασφαλέστερη χρησιμοποίηση των αποβλήτων ως πόρων κατά την παραγωγική διαδικασία απαιτείται

---

¹⁶² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ Οικ.1461632012 (ΦΕΚ 1537 Β'8.05.2012) Μέτρα και όροι για τη διαχείριση αποβλήτων υγειονομικών μονάδων», διαθέσιμο στο http://www.elinyae.gr/el/category_details.jsp?cat_id=2864

¹⁶³ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Δ/ΝΣΗ ΠΕΡΙΒ/ΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧ. ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, Απόφαση Αρ. Πρ.: οικ.33312/4110, Αθήνα, 03 - 07 - 2012, ΑΔΑ: Β41Β0-Η3Ω, ΘΕΜΑ: Ειδικό Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων (ΕΣΔΕΑΥΜ), διαθέσιμο στο www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/33312-12.1506586569144.pdf

¹⁶⁴ ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, pdf σ.10, διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/minenv/?p=6644>

¹⁶⁵ Ο.π., σ.10

σχεδιασμός από την πολιτεία με τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων λαμβάνοντας υπόψη την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Επιπλέον χρειάζεται διασφάλιση της περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης των απορριμμάτων γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής (πλαστικά θερμοκηπίων, συσκευασίες γεωργικών φαρμάκων κ.λπ.) καθώς και ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των παραγωγών, γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, σχετικά με τα οφέλη (οικονομικά και άλλα) που μπορεί να αποφέρει η σωστή διαχείριση των εν λόγω αποβλήτων.¹⁶⁶

Για τα Ρεύματα εναλλακτικής διαχείρισης στα οποία περιλαμβάνονται τα απόβλητα έλαια (ΑΕ), τα απόβλητα συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας (ΑΣΟΒ), τα οχήματα τέλους κύκλου ζωής (ΟΤΚΖ), τα μεταχειρισμένα ελαστικά οχημάτων (ΜΕΟ) και τα απόβλητα ηλεκτρικού ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) βιομηχανικής προέλευσης, χρειάζεται επανεξέταση του ρόλου και ριζική αναθεώρηση της λειτουργίας των ΣΕΔ (Σημεία Εναλλακτικής Διαχείρισης), αναβάθμιση του ρόλου των ΟΤΑ, ιδιαίτερα σε ότι αφορά στα δημοτικά απόβλητα που εντάσσονται στην εναλλακτική διαχείριση, αναθεώρηση των επιχειρησιακών σχεδίων των ΣΕΔ και στο πλαίσιο αυτό αναπροσδιορισμός των χρηματικών εισφορών. Επίσης πλήρης εφαρμογή της εναλλακτικής διαχείρισης στη δημόσια διοίκηση και στους τομείς της αγοράς του τουρισμού, της επιστήμης και των κοινωνικών συλλογικοτήτων καθώς και καθιέρωση χωριστής συλλογής αποβλήτων συσκευασίας ανά υλικό. Επιπλέον απαραίτητη είναι η, ποιοτική αναβάθμιση της ανακύκλησης, η ενίσχυση της συλλογής αποβλήτων συσκευασιών / άλλων προϊόντων, η ενίσχυση ανάκτησης – ανακύκλησης, η ανάπτυξη αγορών ανακτώμενων υλικών, η ένταξη νέων ρευμάτων στην εναλλακτική διαχείριση, καταγραφή των διαχειριστών / παραγωγών συσκευασιών / άλλων προϊόντων, η ενημέρωση – ευαισθητοποίηση κοινού / φορέων και τέλος η συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών.¹⁶⁷

Για το σύνολο των ρευμάτων εναλλακτικής διαχείρισης τέθηκαν στόχοι όπως η δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου διαχειριστών / παραγωγών προϊόντων έως 31/12/2015 από τον ΕΟΑΝ¹⁶⁸,

---

¹⁶⁶ Ο.π., σ.10-11

¹⁶⁷ Ο.π., σ.10-11

¹⁶⁸ Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης, Ε.Ο.ΑΝ, Εθνικό Μητρώο Παραγωγών (Ε.Μ.ΠΑ.), διαθέσιμο στο <https://www.eoan.gr/el/content/17/mitroo>

παρακολούθηση της επίδοσης των ΣΕΔ βάσει της κείμενης κατά περίπτωση νομοθεσίας και των τιθέμενων όρων στην έγκρισή τους, έλεγχος της λειτουργίας τους και λήψη μέτρων σε περίπτωση διαπίστωσης δυσλειτουργιών και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, επιβολή κυρώσεων. Υλοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του κοινού και στοχευμένων ομάδων/ φορέων. Επίτευξη ποσοτικών στόχων συλλογής – ανάκτησης – προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση-ανακύκλισης. Ενίσχυση του ρόλου καθώς και παροχή κινήτρων στους Δήμους για την οργάνωση - παρακολούθηση - καταγραφή των εργασιών εναλλακτικής διαχείρισης όλων των ρευμάτων και πρωτίστως των αστικών αποβλήτων και ενεργό συμμετοχή της στις εργασίες εναλλακτικής διαχείρισης. Τέλος εντατικοποίηση των ελέγχων και ένταξη των Πράσινων Σημείων και των Κέντρων Ανακύκλωσης Εκπαίδευσης στη Διαλογή στην Πηγή (ΚΑΕΔΙΣΠ) στην εναλλακτική διαχείριση.¹⁶⁹

Για τις Μικρές ποσότητες επικίνδυνων αποβλήτων στα αστικά (ΜΠΕΑ) απαραίτητη είναι η χωριστή συλλογή των ΜΠΕΑ από το ρεύμα των Α.Σ.Α. και η περαιτέρω κατάλληλη διαχείρισή τους.¹⁷⁰

Για τα Απόβλητα που περιέχουν υδράργυρο σταδιακή κατάργηση των χρήσεων και των εκπομπών υδραργύρου, εξαιρουμένων των χρήσεων για σκοπούς έρευνας και ανάπτυξης, ιατρικούς σκοπούς ή σκοπούς χημικής ανάλυσης. Προτείνεται η ανάπτυξη συστήματος διαχείρισης αποβλήτων υδραργύρου με καταγραφή των πηγών προέλευσης και ανάπτυξη του δικτύου συλλογής μεταφοράς και αποθήκευσης. Ενώ **Για τα Απόβλητα που περιέχουν αμιάντο** κρίνεται απαραίτητη η μείωση των διασυνοριακών μεταφορών αποβλήτων αμιάντου και κατά προτεραιότητα τη διάθεσή τους εντός της χώρας.¹⁷¹

3.5 Η Υφιστάμενη κατάσταση στην διαχείριση των αποβλήτων

Η υφιστάμενη διαχείριση της Ελλάδας με έτος αναφοράς το 2011 σύμφωνα με το ΕΣΔΑ παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες. Ο πίνακας 1 μας δείχνει το ποσοστό που καταλαμβάνουν

---

¹⁶⁹ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), Rethink Reduse Reuse Recycle, ΙΟΥΝΙΟΣ 2015, pdf, σ. 37, διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/minenv/?p=6644>

¹⁷⁰ Ο.π., σ.11

¹⁷¹ Ο.π., σ.11

τα επικίνδυνα ή μη απόβλητα που προέρχονται από τις 4 βασικές κατηγορίες αποβλήτων και ο πίνακας 2 την υφιστάμενη παραγωγή αποβλήτων επικίνδυνων και μη ανά περιφέρεια.

Βασική κατηγορία αποβλήτων	Σύντμηση	Μη επικίνδυνα απόβλητα (%)	Επικίνδυνα απόβλητα (%)
I- ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ	ΑΣΤ	16%	2,3%
II- ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΛΟΙΠΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	ΒΙΟΛΠ	49%	97,5%
III- ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΕΚΣΚΑΦΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΕΛΑΦΙΣΕΩΝ	ΑΕΚΚ	4%	0,2%
IV- ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ	ΓΚΤ	31%	

Πίνακας 1: Συμμετοχή βασικών κατηγοριών αποβλήτων στη συνολική παραγωγή (έτος αναφοράς 2011)¹⁷²

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ 2011 (χιλ. τόνοι)			% επί της συνολικής παραγωγής (*)	
	ΜΗ ΕΑ	ΕΑ	ΣΥΝΟΛΟ		
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	1.699	9	1.708		5%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	3.344	46	3.390		10%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	9.888	5	9.893		28%
ΗΠΕΙΡΟΣ	1.162	4	1.166		3%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	2.408	26	2.434		7%
ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	358	2	360		1%

¹⁷²Ο.π, σ.14

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	1.469	15	1.484	4%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	4.320	37	4.357	12%
ΑΤΤΙΚΗ	3.927	103	4.030	11%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	3.427	12	3.438	10%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	485	4	489	1%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	659	6	664	2%
ΚΡΗΤΗ	1.871	12	1.883	5%
ΣΥΝΟΛΟ	35.016	280	35.296	

Πίνακας 2: Υφιστάμενη παραγωγή αποβλήτων ανά Περιφέρεια (έτος αναφοράς 2011)¹⁷³

Η εμπειρία των Ευρωπαϊκών χωρών με ανεπτυγμένα προγράμματα διαχείρισης Α.Σ.Α. δείχνει το «δρόμο» για μια σειρά μεθόδων και μέτρων λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα γεωγραφικά, δημογραφικά, χωροταξικά και κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά κάθε χώρας. Επίσης σημαντικό ρόλο για την καλύτερη περιβαλλοντική διαχείριση των Α.Σ.Α. αποτελούν διάφοροι μέθοδοι που περιλαμβάνουν προγράμματα πρόληψης, διαλογής, ανακύκλωσης, επεξεργασίας και αντίστοιχης παραγωγής ενέργειας. Τα υφιστάμενα δίκτυα και εγκαταστάσεις για τα αστικά απόβλητα στον Ελλαδικό χώρο ακολουθούν τα Ευρωπαϊκά πρότυπα και σύμφωνα με το ΕΣΔΑ για το έτος αναφοράς 2011 ανά κατηγορία αποβλήτων είναι τα εξής:¹⁷⁴

3.5.1. Αστικά Στερεά Απόβλητα

Η συλλογή και η μεταφορά των αστικών στερεών αποβλήτων πραγματοποιείται από τις υπηρεσίες καθαριότητας των 325 Δήμων, των Συνδέσμων τους ή των ΦοΔΣΑ (Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων). Επιπλέον, υπάρχουν 502 επιχειρήσεις συλλογής και μεταφοράς μη επικίνδυνων

¹⁷³ Ο.π., σ.15

¹⁷⁴ Αθανάσιος Βαλαβανίδης, Θωμαΐς Βλαχογιάννη, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Χημείας, Αστικά Στερεά Απόβλητα και Ρύπανση του Περιβάλλοντος: Τάσεις στη Διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων στις Ευρωπαϊκές Χώρες και στην Ελλάδα, Περιβαλλοντικές έρευνες και εκθέσεις για την κατάσταση των Ελληνικών πηγών γλυκού νερού, Περίληψη, 20/03/2015, διαθέσιμο στο <http://www.chem.uoa.gr/?p=6310>

αποβλήτων, στις οποίες οι Δήμοι μπορούν να αναθέτουν την αποκομιδή/ μεταφορά των αστικών στερεών αποβλήτων. Η αποκομιδή των αστικών στερεών αποβλήτων καλύπτει το 100% της επικράτειας. Οι υφιστάμενοι ΣΜΑ (Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων) στο σύνολο της χώρας ανέρχονται σε 55 και καλύπτουν τη μεταφόρτωση των αστικών στερεών αποβλήτων των Δήμων που βρίσκονται μακριά από ΧΥΤΑ. Επίσης, 14 ΣΜΑ βρίσκονται σε πορεία υλοποίησης.

3.5.2 Ανακύκλωση/Ανάκτηση

Όπως καταγράφεται στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων, το έτος 2011 το 73% του πληθυσμού της χώρας εξυπηρετείται για χωριστή συλλογή για τα υλικά προς ανακύκλωση από το δίκτυο μπλε κάδων και αυτόνομη αποκομιδή (200 Δήμοι). Χωριστή συλλογή με υλικά ανακύκλωσης και σε 4 επιμέρους ρεύματα αποβλήτων πραγματοποιείται σε 15 Δήμους της χώρας, εξυπηρετώντας 350 χιλιάδες μόνιμους κατοίκους (3,2% του πληθυσμού). Η κάλυψη της χώρας σε ΚΔΑΥ(Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών) φτάνει το 76,2% του πληθυσμού, ενώ επίσης λειτουργούν 4 μονάδες μηχανικής ανακύκλωσης (ΜΕΑ: Λιοσίων, Χανίων, Ηρακλείου και Κεφαλονιάς), όπου ανακτώνται κυρίως μέταλλα από τα σύμμεικτα αστικά στερεά απόβλητα. Η ανάκτηση του οργανικού κλάσματος από αστικά στερεά απόβλητα πραγματοποιείται στα 3 ΕΜΑΚ(Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης) -Α. Λιοσίων, Χανίων και Κεφαλονιάς, στη μονάδα προεπεξεργασίας αποβλήτων Ηρακλείου, στην κινητή μονάδα κομποστοποίησης του Δήμου Ελευσίνας και εκτροπή ΒΑΑ(Βιοαποδομήσιμα απόβλητα) σε οικιακό επίπεδο, είτε με την χρήση οικιακών κάδων κομποστοποίησης, είτε με την χρήση των ζυμώσιμων ως ζωοτροφή κ.λπ.

3.5.3 Διάθεση

Η Ελλάδα έχει καλύψει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις βασικές υποδομές για ασφαλή διάθεση των αστικών στερεών αποβλήτων σε χώρους υγειονομικής ταφής. Η τελική διάθεση των αστικών αποβλήτων σε χώρους υγειονομικής ταφής καλύπτει το 94% του μόνιμου πληθυσμού της χώρας σε 74 ΧΥΤΑ.¹⁷⁵

---

¹⁷⁵ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), Rethink Reduse Reuse Recycle, ΙΟΥΝΙΟΣ 2015, pdf, σ.17-18, διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/minenv/?p=6644>

3.6 Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) οικιακής προέλευσης

Η διαχείριση των ΑΗΗΕ γίνεται μέσω των 2 ΣΕΔ (Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης) πανελλαδικής εμβέλειας. Στο δίκτυο συλλογής και μεταφοράς καταγράφονται 35 εταιρείες και 3 κέντρα συλλογής. Το πλήθος των σημείων συλλογής ΑΗΗΕ το 2011 ήταν 14.523 και η δυναμικότητα των υφιστάμενων εγκαταστάσεων (2011) ανέρχεται σε 136.000 t /έτος. Επισημαίνεται ότι το 2011 το σύνολο των λαμπτήρων εξάγεται στο εξωτερικό για ανακύκλωση.¹⁷⁶

3.7 Απόβλητα φορητών ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών (ΑΦΗΣ&Σ)

Η διαχείριση των αποβλήτων φορητών ΑΦΗΣ&Σ γίνεται από το πανελλαδικής εμβέλειας συλλογικό ΣΕΔ. Η συλλογή και μεταφορά των αποβλήτων γίνεται από 8 αδειοδοτημένες εταιρείες που συνεργάζονται με το ΣΕΔ. Η αποθήκευση των αποβλήτων γίνεται σε 2 αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις, συνεργαζόμενες με το ΣΕΔ. Η ανακύκλωση του μεγαλύτερου ποσοστού των συλλεγόμενων αποβλήτων φορητών ΗΣ&Σ γίνεται σε κατάλληλες μονάδες του εξωτερικού έπειτα από διασυνοριακή μεταφορά. Η έγκριση του συστήματος ανακύκλωσης ηλεκτρικών στηλών έλαβε χώρα το 2004 και η εταιρεία ΑΦΗΣ ξεκίνησε ουσιαστικά τη λειτουργία της τον Μάρτιο του 2005 με την τοποθέτηση ειδικών κάδων συλλογής μπαταριών σε όλη την Ελλάδα, σε σημεία που είναι εύκολα προσβάσιμα στον καταναλωτή.¹⁷⁷

3.8 Ιλύες αστικού τύπου

Η διαχείριση των ιλύων πραγματοποιείται με ευθύνη των ΕΕΛ(Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων) και των λοιπών παραγωγών. Σε 2 ΕΕΛ της χώρας πραγματοποιείται θερμική ξήρανση (ΚΕΛ Ψυττάλειας & ΕΕΛ Θεσσαλονίκης) και η παραγόμενη ξηρά ιλύς οδηγείται σε ενεργειακή ανάκτηση στο εξωτερικό και σε βιομηχανίες της χώρας. Από το σύνολο των ΕΕΛ της χώρας (260 το έτος 2011), οι 13 οδηγούν τις παραγόμενες ποσότητες ιλύος σε γεωργικές εφαρμογές.¹⁷⁸

---

¹⁷⁶ Ο.π., σ.18

¹⁷⁷ Ο.π., σ.19

¹⁷⁸ Ο.π., σ.19

3.9 Βιομηχανικά απόβλητα

Για τα μη επικίνδυνα βιομηχανικά απόβλητα το πλήθος των φορέων που δραστηριοποιούνται στη συλλογή και μεταφορά αποβλήτων ανέρχεται σε 500 αδειοδοτημένες εταιρείες, που καλύπτουν συνολικά όλη τη χώρα. Το δίκτυο ανάκτησης περιλαμβάνει τις επιχειρήσεις επεξεργασίας και ανακύκλησης αποβλήτων για την παραγωγή εναλλακτικών πρώτων υλών και καυσίμων, καθώς και τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τα παραγόμενα δευτερογενή υλικά (τσιμεντοβιομηχανία, χαλυβουργία, μεταλλουργία, κεραμοποιία, κ.λπ.), οι οποίες συνολικά ανέρχονται σε 150 εγκαταστάσεις. Ενώ για τα επικίνδυνα βιομηχανικά απόβλητα το υφιστάμενο δίκτυο συλλογής και μεταφοράς (της τάξης των 30 επιχειρήσεων) καλύπτει τις ανάγκες της χώρας, τόσο για τη μεταφορά σε εγκαταστάσεις του εσωτερικού, όσο και για τη διασυνοριακή μεταφορά. Το υφιστάμενο δίκτυο διάθεσης περιλαμβάνει δύο ιδιωτικούς ΧΥΤΕΑ(Χώρος Υγειονομικής Ταφής Επικίνδυνων Αποβλήτων), τον ΧΔΒΑ (Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Βιομηχανικών αποβλήτων) της ΔΕΗ ΑΕ στην Πτολεμαΐδα και της ‘ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.’ στη Βοιωτία.¹⁷⁹

3.10 Απόβλητα εγκαταστάσεων κοινής ωφέλειας, εξυπηρέτησης κοινού κ.λ.π.

Η διαχείριση των αποβλήτων που παράγονται από οργανισμούς κοινής ωφέλειας, εξυπηρέτησης κοινού, κ.λπ. πραγματοποιείται μέσω των υφιστάμενων δικτύων διαχείρισης. Ειδικότερα για τη συλλογή πετρελαιοειδών αποβλήτων και των αποβλήτων ελαίων από πλοία χρησιμοποιούνται κυρίως πλωτοί διαχωριστήρες.¹⁸⁰

3.11 Απόβλητα έλαια

Για τη διαχείριση των αποβλήτων ελαίων λειτουργεί 1 ΣΕΔ πανελλαδικής εμβέλειας, στο οποίο είναι συμβεβλημένοι 117 υπόχρεοι παραγωγοί. Για το έτος 2011 καταγράφονται 25.000 σημεία συλλογής, 7 κέντρα συλλογής - εγκαταστάσεις αποθήκευσης και 27 αδειοδοτημένες εταιρείες συλλογής και μεταφοράς ΑΕ. Το ΣΕΔ είναι συμβεβλημένο με 6 εγκαταστάσεις αναγέννησης ΑΕ, που κάλυψαν επαρκώς τις ανάγκες αναγέννησης των αποβλήτων ελαίων που συλλέχθηκαν από το ΣΕΔ. Η

---

¹⁷⁹ Ο.π., σ. 19

¹⁸⁰ Ο.π., σ. 19-20

συνολική δυναμικότητα των υφιστάμενων μονάδων αναγέννησης ΑΕ υπερβαίνει τους 100.000t ετησίως.¹⁸¹

3.12 Απόβλητα συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας

Η διαχείριση των αποβλήτων συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας γίνεται από 2 πανελλαδικής εμβέλειας ΣΕΔ που είναι συμβεβλημένα με 7 εγκαταστάσεις ανακύκλωσης αποβλήτων συσσωρευτών Pb-οξέος στην Ελλάδα. Η συνολική εγκατεστημένη δυναμικότητα των εγκαταστάσεων ανακύκλωσης που λειτουργούν στη χώρα εκτιμάται περίπου στους 70.000 t ετησίως.¹⁸²

3.13 Οχήματα τέλους κύκλου ζωής

Για την εναλλακτική διαχείριση των ΟΤΚΖ έχει οργανωθεί 1 συλλογικό ΣΕΔ πανελλαδικής εμβέλειας, στο οποίο είναι συμβεβλημένοι 36 υπόχρεοι παραγωγοί. Για τη διαχείριση των παραγόμενων ΟΤΚΖ το ΣΕΔ είναι συμβεβλημένο με 115 κέντρα συλλογής και επεξεργασίας και 6 μονάδες τεμαχισμού.¹⁸³

3.14 Απόβλητα ηλεκτρικού ηλεκτρονικού εξοπλισμού βιομηχανικής προέλευσης

Το υφιστάμενο δίκτυο και οι εγκαταστάσεις διαχείρισης δεν διαφοροποιούνται σε σχέση με τα ΑΗΗΕ οικιακής προέλευσης.¹⁸⁴

3.15 Μεταχειρισμένα ελαστικά οχημάτων

Λειτουργεί 1 συλλογικό ΣΕΔ πανελλαδικής εμβέλειας με συμμετοχή 165 υπόχρεων παραγωγών. Για το 2011 καταγράφονται 3.000 σημεία συλλογής, που εξυπηρετούνται από 21 αδειοδοτημένες εταιρείες συλλογής και μεταφοράς. Το ΣΕΔ είναι συμβεβλημένο με 7 εγκαταστάσεις μηχανικής επεξεργασίας, εκτιμώμενης συνολικής δυναμικότητας περίπου 70.000 t ετησίως, καθώς και με 1 μονάδα ενεργειακής αξιοποίησης ΜΕΟ (χρήση ως δευτερογενές καύσιμο).Επίσης

---

¹⁸¹ Ο.π., σ.20

¹⁸² Ο.π., σ.20

¹⁸³ Ο.π., σ.20

¹⁸⁴ Ο.π., σ.20

πραγματοποιούνται εξαγωγές, με σκοπό την ενεργειακή αξιοποίηση (κυρίως) αλλά και την επαναχρησιμοποίηση.¹⁸⁵

3.16 Απόβλητα υγειονομικών μονάδων

Η διαχείριση των ΕΑΥΜ (Επικίνδυνα Απόβλητα Υγειονομικών Μονάδων) γίνεται εντός και εκτός των ΥΜ (υγειονομικές μονάδες), με αποστείρωση ή αποτέφρωση για τα ΕΑΑΜ (Επικίνδυνα Απόβλητα Αμιγώς Μολυσματικά), αποκλειστικά με αποτέφρωση για τα ΜΕΑ (Μικτά Επικίνδυνα Απόβλητα) (διαχείριση ΑΥΜ) και με αποτέφρωση ή άλλη διαχείριση (ανάκτηση/ διάθεση) για τα ΑΕΑ. (Άλλα Επικίνδυνα Απόβλητα). Το υφιστάμενο δίκτυο συλλογής και μεταφοράς ΕΑΥΜ περιλαμβάνει 22 αδειοδοτημένες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο σύνολο της επικράτειας. Στο δίκτυο εγκαταστάσεων διαχείρισης περιλαμβάνονται 5 μονάδες αποστείρωσης (συνολικής δυναμικότητας περίπου 24 t/ημέρα) και 1 μονάδα αποτέφρωσης (δυναμικότητας 30 t/ημέρα).¹⁸⁶

3.17 Απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων

3.17.1 Μη επικίνδυνα ΑΕΚΚ

Το 2011 δεν είχαν εγκριθεί τα απαιτούμενα σε εμβέλεια και πλήθος για τη διαχείριση των ΑΕΚΚ ΣΕΔ, που έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη κάλυψη της χώρας από υποδομές επεξεργασίας ΑΕΚΚ. Δεν υπάρχουν καταγραφές των ανενεργών λατομικών χώρων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ανάκτηση των ΑΕΚΚ με επίχωση. Αναφορικά με τις μονάδες επεξεργασίας ΑΕΚΚ, η καταγεγραμμένη δυναμικότητα των μονάδων (στοιχεία Μαΐου 2013) υπερβαίνει συνολικά τα 3 εκ. τόνους ετησίως. Σε σχέση με τη διάθεση των υπολειμμάτων επεξεργασίας, καταγράφεται πλήρης έλλειψη ΧΥΤ αδρανών. Σε ότι αφορά στο δίκτυο συλλογής – μεταφοράς υπάρχει μεγάλος αριθμός αδειοδοτημένων συλλεκτών – μεταφορέων που έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν τις ανάγκες της χώρας.¹⁸⁷

---

¹⁸⁵ Ο.π., σ.20

¹⁸⁶ Ο.π., σ.20-21

¹⁸⁷ Ο.π., σ.21

3.17.2 Επικίνδυνα ΑΕΚΚ που περιέχουν αμίαντο

Το μητρώο των αδειοδοτημένων ΕΑΚ αμιάντου που τηρείται από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας περιλαμβάνει 7 εταιρείες, οι οποίες είναι επίσης εγγεγραμμένες στο Μητρώο διαχειριστών επικίνδυνων αποβλήτων. Η υφιστάμενη διαχείριση των αποβλήτων που περιέχουν αμίαντο είναι η διασυνοριακή μεταφορά τους για διάθεση σε ΧΥΤ του εξωτερικού (Γερμανία). Το υφιστάμενο δίκτυο διάθεσης της χώρας περιλαμβάνει 2 ΧΥΤ που έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διάθεση αμιαντούχων αποβλήτων και συγκεκριμένα ΧΔΒΑ της ΔΕΗ ΑΕ στην Πτολεμαΐδα και της 'ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. στη Βοιωτία.¹⁸⁸

3.18 Γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα

Η διαχείριση των γεωργοκτηνοτροφικών αποβλήτων αποτελεί ευθύνη των παραγωγών και πραγματοποιείται σύμφωνα με τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (α) για τα γεωργικά και δασικά υπολείμματα κυρίως επί τόπου με τεμαχισμό και διάθεση στο έδαφος ή καύση, και (β) για τα απόβλητα της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης με διάθεση στο έδαφος για λίπανση ή μέσω μονάδων κομποστοποίησης (περιπτώσεις μεγάλων παραγωγών). Το 2011 καταγράφεται 1 μονάδα παραγωγής βιοαερίου, η οποία επεξεργαζόταν και κτηνοτροφικά απόβλητα. Δεν γίνεται χωριστή διαλογή και ανακύκλωση των κενών συσκευασιών γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων.¹⁸⁹

3.19 Φορείς υλοποίησης του ΕΣΔΑ

Οι βασικοί εμπλεκόμενοι φορείς στην εφαρμογή του ΕΣΔΑ είναι το Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΑΠΕΝ), το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (ΥΠΕΣΔΑΝ), η Αποκεντρωμένη Διοίκηση, η Περιφέρεια, ο Ελληνικός Οργανισμός ΑΝακύκλωσης (Ε.Ο.ΑΝ), οι Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) και οι Δήμοι, έχοντας τις κύριες υποχρεώσεις, όπως αυτές απορρέουν από την κείμενη εθνική και κοινοτική νομοθεσία, οι οποίες περιγράφονται ως ακολούθως:

---

¹⁸⁸ Ο.π., σ.21

¹⁸⁹ Ο.π., σ.21

3.19.1 Α. Αρμόδιες αρχές και φορείς

Το Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΑΠΕΝ) είναι υπεύθυνο για τη χάραξη πολιτικής διαχείρισης των αποβλήτων, εισάγοντας και καταρτώντας το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο (σε συνεργασία με τα εκάστοτε συναρμόδια υπουργεία) και ταυτόχρονα εκδίδοντας τις σχετικές εγκυκλίους. Εκπονεί το ΕΣΔΑ και των, κατά περίπτωση, ειδικών σχεδίων διαχείρισης και των προγραμμάτων πρόληψης (σε συνεργασία με τα εκάστοτε συναρμόδια υπουργεία) ενώ παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής της νομοθεσίας για τα απόβλητα, του εθνικού σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων και των ειδικών σχεδίων διαχείρισης συγκεκριμένων. Το ΥΠΑΠΕΝ συλλέγει και επεξεργάζεται στοιχεία για την παραγωγή και τη διαχείριση αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο ενώ γνωμοδοτεί για τη συμβατότητα των ΠΕΣΔΑ με το ΕΣΔΑ. Το Υπουργείο είναι αρμόδιο για την ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα σχέδια διαχείρισης και τα προγράμματα πρόληψης, μόλις αυτά εγκριθούν ή αναθεωρηθούν ενώ παράλληλα ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω σχετικών εκθέσεων για την πορεία εφαρμογής των οδηγιών και την επίτευξη των στόχων. Εκδίδει περιβαλλοντικές άδειες έργων και δραστηριοτήτων διαχείρισης αποβλήτων, κατηγορίας Α1, τηρώντας απογραφικό μητρώο των φορέων διαχείρισης αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο. Επίσης είναι υπεύθυνο για την αδιοεδότηση φορέων για συλλογή και μεταφορά επικίνδυνων αποβλήτων σε πανελλαδικό επίπεδο. Χορηγεί «έγγραφο συγκατάθεση στη διασυνοριακή μεταφορά» επικίνδυνων αποβλήτων και διενεργεί ελέγχους για διασυνοριακή μεταφορά αποβλήτων (συναρμοδιότητα με τελωνειακές υπηρεσίες του Υπ. Οικονομικών). Επιπρόσθετα επιθεωρεί έργα και δραστηριότητες διαχείρισης αποβλήτων (συναρμοδιότητα με Περιφέρειες).¹⁹⁰ Τέλος διαβιβάζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή πληροφοριών για τους φορείς ή τις επιχειρήσεις που διαθέτουν ή αξιοποιούν επικίνδυνα απόβλητα κυρίως για λογαριασμό τρίτων και που ενδέχεται να αποτελούν μέρος του ολοκληρωμένου δικτύου του άρθρου 4 (παρ.5) της Απόφασης Αριθμ. Η.Π.13588/725 (ΦΕΚ 383/τ. Β' /2006).¹⁹¹

---

¹⁹⁰ Ο.π., σ.103

¹⁹¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Απόφαση Αριθμ. Η.Π.13588/725 (ΦΕΚ 383/τ. Β' /2006), «Μέτρα όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ «για τα επικίνδυνα απόβλητα» του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991. Αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 19396/1546/1997 κοινή υπουργική απόφαση «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων» (Β'604).

Το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (ΥΠΕΣΔΑΝ) διαμορφώνει και εφαρμόζει το θεσμικό πλαίσιο σύστασης και διοίκησης των φορέων διαχείρισης αποβλήτων σε συνεργασία με το ΥΠΑΠΕΝ. Με το Π.Δ. 4/2014 (ΦΕΚ 9 Α'10.01.2014)¹⁹² συστάθηκε η Γενική Γραμματεία Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων έχοντας ως αρμοδιότητα την εποπτεία και το συντονισμό της δράσης των Υπουργείων Εσωτερικών, Περιβάλλοντος και Οικονομίας, καθώς και όλων των αρμοδίων Υπηρεσιών και φορέων (δημόσιων και ιδιωτικών), στον τομέα διαχείρισης των αποβλήτων.¹⁹³

Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση έχει αρμοδιότητα για την έκδοση περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων διαχείρισης αποβλήτων, κατηγορίας Α2 καθώς και αδειοδότηση φορέων για συλλογή και μεταφορά μη επικίνδυνων και επικίνδυνων αποβλήτων, για τη χωρική εμβέλειά τους.¹⁹⁴

Η Περιφέρεια εγκρίνει τα ΠΕΣΔΑ (Περιφερειακά Συμβούλια), ενώ σε περίπτωση αδυναμίας του αρμόδιου ΦοΔΣΑ, κατόπιν σχετικής διαπιστωτικής πράξης, αναλαμβάνει την εκπόνηση και υλοποίηση αυτών. Περαιτέρω υποβάλει ετήσια έκθεση στο ΥΠΑΠΕΝ όσον αφορά την πορεία υλοποίησης των ΠΕΣΔΑ ενώ είναι αρμόδια για την Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων διαχείρισης αποβλήτων κατηγορίας Β, μέσω ΠΠΔ. Η Περιφέρεια επίσης, σε συναρμοδιότητα με το ΥΠΑΠΕΝ, διενεργεί επιθεωρήσεις σε έργα και δραστηριότητες διαχείρισης αποβλήτων.¹⁹⁵

Ο Ε.Ο.ΑΝ. είναι ο αρμόδιος φορέας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Υ.Π.Ε.Κ.Α.) για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής για την ανακύκλωση στην Ελλάδα στο πλαίσιο της εναλλακτικής διαχείρισης. Ο Ε.Ο.ΑΝ. σχεδιάζει και εφαρμόζει την πολιτική εναλλακτικής διαχείρισης τόσο σχετικά με την πρόληψη παραγωγής αποβλήτων όσο και την πολιτική για την προετοιμασία των αποβλήτων για επανάχρηση. Ο φορέας εγκρίνει και ελέγχει τη

---

¹⁹² Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Π. Δ. ΑΡΙΘΜ. 4 (ΦΕΚ 9/τ.Α'/2014) «*Σύσταση Γενικής Γραμματείας Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων.*»

¹⁹³ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), Rethink Reduse Reuse Recycle, ΙΟΥΝΙΟΣ 2015, pdf, σ.104, διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/minenv/?p=6644>

¹⁹⁴ Ο.π., σ.104

¹⁹⁵ Ο.π., σ. 104

λειτουργία των ΣΕΔ και είναι αρμόδιος για την έκδοση πιστοποιητικού εναλλακτικής διαχείρισης, ταυτόχρονα είναι υπεύθυνος για την τήρηση μητρώου παραγωγών προϊόντων, την οργάνωση συστήματος ενημέρωσης/πληροφόρησης των τελικών χρηστών αλλά και τη δημοσιοποίηση τόσο των επιχειρησιακών σχεδίων των ΣΕΔ όσο και της οικονομικής τους διαχείρισης. Ο Ε.Ο.ΑΝ. οργανώνει τακτικούς αλλά και έκτακτους ελέγχους στους διαχειριστές / παραγωγούς συσκευασιών /άλλων προϊόντων και λοιπούς φορείς εμπλεκόμενους στην εναλλακτική διαχείριση. Περαιτέρω γνωμοδοτεί σε διάφορα ζητήματα κατόπιν παραπομπής αυτών από τον Υπουργό του ΥΠΑΠΕΝ ενώ παράλληλα είναι υπεύθυνος για το συντονισμό της δραστηριότητας αρμόδιων φορέων του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα καθώς και για το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων εναλλακτικής διαχείρισης. Τέλος εισηγείται για την υποβολή κυρώσεων σύμφωνα με το Άρθρο 20 του Ν. 2939/2001 αλλά και για την τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου της εναλλακτικής διαχείρισης.¹⁹⁶

Οι Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) προβαίνουν στην εκπόνηση και υλοποίηση του ΠΕΣΔΑ, καθώς και των μελετών σχεδιασμού, υλοποίησης και λειτουργίας έργων διαχείρισης μη επικίνδυνων στερεών αποβλήτων που καθορίζονται στο ΠΕΣΔΑ. Για ρεύματα αποβλήτων όπου αυτό δεν είναι εφικτό, αναλαμβάνει ο κάτοχος ή εξουσιοδοτημένος φορέας διαχείρισης. Επίσης λαμβάνει μέτρα για την εξυγίανση, αποκατάσταση και μετέπειτα φροντίδα εγκαταστάσεων διαχείρισης μη επικίνδυνων αποβλήτων, ενώ τηρεί και χρονολογικό μητρώο αποβλήτων και εργασιών διαχείρισης. Τέλος υποβάλλει ετήσια απολογιστική έκθεση με τα στοιχεία του ανωτέρω μητρώου στην οικεία Αποκεντρωμένη Διοίκηση.¹⁹⁷

Οι Δήμοι διατηρούν την πλήρη αρμοδιότητα διαχείρισης των απορριμμάτων από το στάδιο της πρόληψης μέχρι και αυτό της τελικής διάθεσης. Στα πλαίσια των τοπικών σχεδίων αποκεντρωμένης διαχείρισης οι Δήμοι καλούνται να σχεδιάσουν και να υποδείξουν τις ενδεδειγμένες λύσεις για όλες τις υποδομές διαχείρισης σύμφωνα με τους περιφερειακούς σχεδιασμούς. Ειδικότερα οι Δήμοι αναλαμβάνουν τη συλλογή και μεταφορά αστικών αποβλήτων, τη συλλογή και μεταφορά αποβλήτων συσκευασίας σε συνεργασία με ΣΕΔ. και την εφαρμογή συστημάτων διαλογής στην πηγή. Παρέχουν επίσης τη δυνατότητα αποδοχής για συλλογή και μεταφορά μη επικίνδυνων αποβλήτων μη αστικού τύπου, εφόσον υπάρχουν οι σχετικές

---

¹⁹⁶ Ο.π., σ.104

¹⁹⁷ Ο.π., σ.104-105

προϋποθέσεις εκ της νομοθεσίας καθώς και τη δυνατότητα υπογραφής προγραμματικής σύμβασης με Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝΣΕΠ) και συνεταιριστικές επιχειρήσεις για τη διαλογή στην πηγή και την εκπαίδευση. Τέλος δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας ΣΕΔ.¹⁹⁸

3.19.2 Β. Λοιποί φορείς παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων

Οι Φορείς διαχείρισης αποβλήτων προβαίνουν στην υλοποίηση εργασιών διαχείρισης αποβλήτων (συλλογή, αποθήκευση, μεταφορά, ανάκτηση, διάθεση) κατόπιν σχετικής άδειας (π.χ. άδεια συλλογής και μεταφοράς, περιβαλλοντική άδεια (ΑΕΠΟ) και εφόσον απαιτείται άδεια λειτουργίας εγκαταστάσεων ανάκτησης ή/και διάθεσης), τηρούν χρονολογικό μητρώο αποβλήτων και εργασιών διαχείρισης, υποβάλλουν ετήσια, σχετική απολογιστική έκθεση στις αρμόδιες αρχές και τέλος έχουν τη δυνατότητα εξυγίανσης/αποκατάστασης εγκαταστάσεων διαχείρισης αποβλήτων.¹⁹⁹

Οι Παραγωγοί (φορείς εκμετάλλευσης) ή κάτοχοι αποβλήτων παραδίδουν απόβλητα σε αδειοδοτημένο φορέα διαχείρισης. Επίσης εναλλακτικά, δύναται να εξασφαλίζουν οι ίδιοι τη συλλογή, μεταφορά, αποθήκευση, ανάκτηση ή διάθεση, σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας (*λειτουργεί ως φορέας διαχείρισης αποβλήτων*). Όσον αφορά τα ρεύματα εναλλακτικής διαχείρισης, η διαχείριση αποβλήτων πραγματοποιείται μέσω εγκεκριμένων ΣΕΔ, τηρώντας χρονολογικό μητρώο αποβλήτων και υποβάλλοντας ετήσια έκθεση παραγωγού αποβλήτων (ΕΕΠΑ) στις αρμόδιες αρχές.²⁰⁰

Τα Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔ) απαιτούν οργάνωση εργασιών συλλογής, μεταφοράς, αποθήκευσης, ανακύκλωσης και ανάκτησης των ρευμάτων εναλλακτικής διαχείρισης, προκειμένου να επιτευχθούν οι ποσοτικοί στόχοι συλλογής, ανακύκλωσης και ανάκτησης που έχουν τεθεί. Η συλλογή και αξιολόγηση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων πραγματοποιείται από τον ΕΟΑΝ (Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης) υποβάλλοντας ετήσια έκθεση αποτελεσμάτων, σχετικά με την εφαρμογή των προγραμμάτων ανακύκλωσης που υλοποιούν.²⁰¹

---

¹⁹⁸ Ο.π., σ.105

¹⁹⁹ Ο.π., σ.105

²⁰⁰ Ο.π., σ.105-106

²⁰¹ Ο.π., σ.106

Οι Παραγωγοί/διαχειριστές προϊόντων που υπάγονται στην εναλλακτική διαχείριση δύναται να οργανώνονται σε ατομικό επίπεδο ή σε συλλογικά ΣΕΔ, ή συμμετοχή σε συλλογικά ΣΕΔ.²⁰²

---

²⁰² Ο.π., σ.106

4. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ

4.1 Εισαγωγή

Κοινό χαρακτηριστικό, που αφορά τις στρατηγικές για την εξομάλυνση του τομέα των Δημοτικών Στερεών Αποβλήτων, αποτελεί γενικά μια έμφαση στην ελαχιστοποίηση ή την αποφυγή ή την πρόληψη των αποβλήτων, ακολουθούμενη από αποτελεσματική εφαρμογή των τριών "RRR". Η πρόληψη και η μείωση των αποβλήτων στην πηγή πρέπει να είναι υψηλή προτεραιότητα για τις Δημοτικές αρχές. Αυτός ο στόχος είναι ιδιαίτερα σημαντικός, δεδομένου του επιπέδου αύξησης κατανάλωσης πόρων από τον πληθυσμό. Η αυξημένη πρόσβαση με τις νέες τεχνολογίες που παρέχετε στις κοινότητες δίνει νέες ευκαιρίες για την εξομάλυνση του τομέα των Δημοτικών Στερεών Αποβλήτων ενώ απαιτείται και η υιοθέτηση μιας οικολογικής και οικονομικά βιώσιμης προσέγγισης. Η ολοκληρωμένη διαχείριση των αστικών στερεών αποβλήτων μπορεί να αποτελέσει μοχλό κοινωνικής ανάπτυξης²⁰³

Βάσει των όσων ελέχθησαν στα προηγούμενα κεφάλαια, αναλύθηκε τόσο το θεσμικό πλαίσιο όσο και οι πολιτικές που εφαρμόζονται αναφορικά με τη διαχείριση των απορριμμάτων σε Ευρωπαϊκό, Περιφερειακό και Διεθνές επίπεδο. Ποιες είναι όμως οι πολιτικές και τα εργαλεία τα οποία αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο με σκοπό την υλοποίηση τόσο του ΕΣΔΑ όσο και του ΠΕΣΔΑ; Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται η καταγραφή και αποτύπωση των μέσων και πολιτικών που χρησιμοποιούνται σε τοπικό επίπεδο και συγκεκριμένα του Δήμου Γλυφάδας, κάνοντας μια αποτύπωση του προφίλ του Δήμου, την εφαρμογή του ΤΣΔΑ, την υλοποίησης Ευρωπαϊκών προγραμμάτων, καθώς και τη σύναψη διαφόρων συμβάσεων του Δήμου με εταιρείες οι οποίες πραγματοποιούν και υλοποιούν τα προγράμματα ανακύκλωσης.²⁰⁴

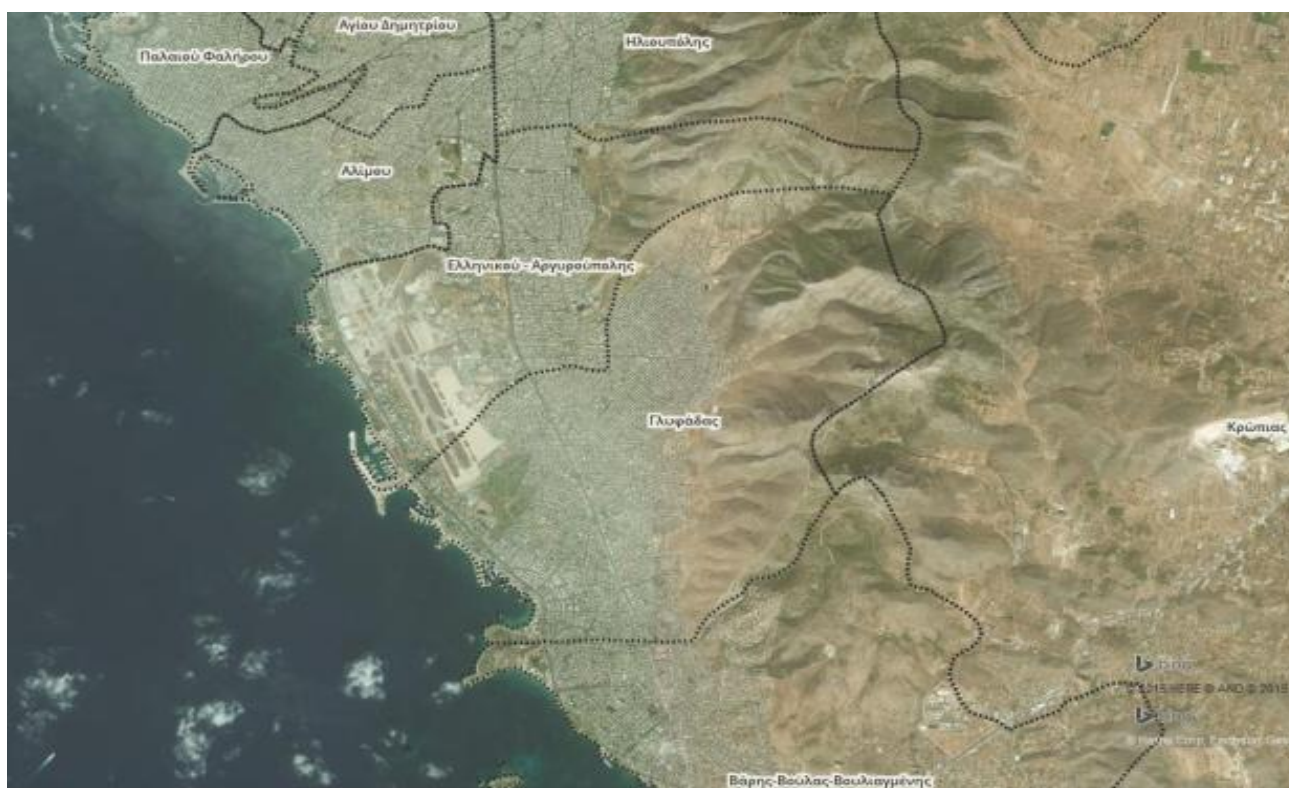
²⁰³ Abaza, H., "Guidelines for Greening the Solid Waste Sector in the MENA Region" GIZ, Solid Waste Exchange of Information and Expertise Net-work in Mashreq and Maghreb Countries (SWEEP-Net), Available at: www.giz.de/www.sweep-net.org, 2014.

²⁰⁴ Ειδικός Διαβαθμικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύναξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, διαθέσιμο στο <http://www.edsna.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

4.2 Προφίλ Δήμου Γλυφάδας

4.2.1 Ανάλυση με πληθυσμιακά στοιχεία και πυκνότητα κατοίκησης

Ο Δήμος Γλυφάδας αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους δήμους της Αττικής, ο οποίος παρέμεινε αυτούσιος τόσο ύστερα και από την εφαρμογή του σχεδίου «Καλλικράτης». Ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών που περιλαμβάνει επίσης, τους δήμους, Καλλιθέας, Αγίου Δημητρίου, Αλίμου, Ελληνικού-Αργυρούπολης, Μοσχάτου-Ταύρου, Νέας Σμύρνης, και Παλαιού Φαλήρου και βρίσκεται στα νότια του μητροπολιτικού πολεοδομικού συγκροτήματος των Αθηνών. Ο Δήμος Γλυφάδας συνορεύει βόρεια με το Δήμο Ελληνικού-Αργυρούπολης, με το Δήμο Βάρης- Βούλας-Βουλιαγμένης και ανατολικά με το Δήμο Κρώπιας (Βλ. Εικόνα 8).

Εικόνα 8 : Όρια Δήμου Γλυφάδας και όμοροι Δήμοι²⁰⁵

²⁰⁵ Ειδικός Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σσ.20-21, διαθέσιμο στο <http://www.edсна.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

Η κατανομή του μόνιμου πληθυσμού στο Δήμο Γλυφάδας σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού του 2001 και 2011 καθώς και οι αντίστοιχοι ρυθμοί μεταβολής παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα 4.1:

περιοχή	Μόνιμος πληθυσμός (κάτοικοι)		Ρυθμός μεταβολής (%)
	2001	2011	2001-2011
Χώρα	10.934.097	10.815.197	-1.1
Περιφέρεια Αττικής	3.894.573	3.827.624	-.1.7
Δήμος Γλυφάδας	83.665	87.305	4.2

Πίνακας 4.1: Πληθυσμιακά Στοιχεία.²⁰⁶

4.2.2 Προστατευόμενες περιοχές -Χωροταξικός σχεδιασμός – χρήσεις γης

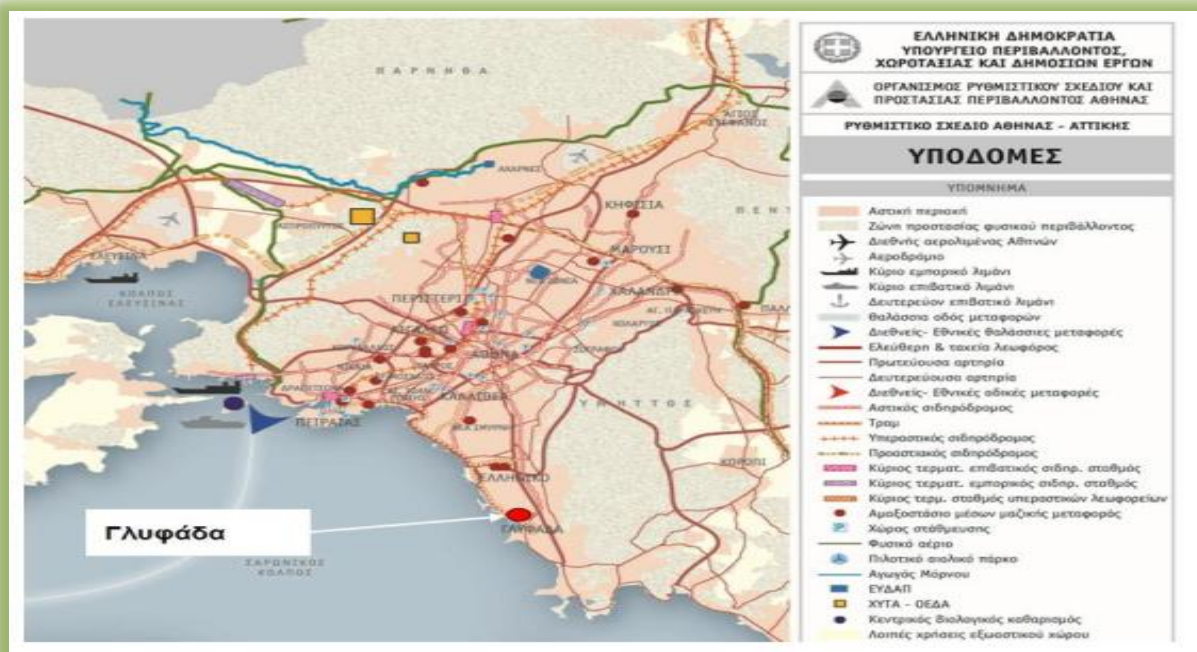
Ο Δήμος Γλυφάδας εκτείνεται σε μια έκταση 25 km², στην οποία αναλογεί πυκνότητα κατοίκησης 3.492,2 άτομα/km². Το μέγεθος της πυκνότητας κατοίκησης μπορεί να θεωρηθεί πλασματικό, εφόσον περίπου το μισό της έκτασης του Δήμου καλύπτεται από το νότιο τμήμα του όρους του Υμηττού και το οποίο δεν είναι δομημένο. Οπότε το μέγεθος της πυκνότητας κατοίκησης στο δομημένο τμήμα της έκτασης του δήμου διπλασιάζεται και έτσι θεωρείται μια μετρίως πυκνοκατοικημένη περιοχή. Το μέγεθος αυτό είναι σημαντικά κάτω από το μέσο όρο της Περιφερειακής Ενότητας του Κεντρικού Τομέα Αθηνών (11.669,19 άτομα/ km²), πολύ υψηλότερο του αντίστοιχου μεγέθους της Περιφέρειας Αττικής (1.001,11) ενώ υπερβαίνει κατά πολύ και τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο (81,75 άτομα/km²).²⁰⁷ Ανατολικά του δήμου περιλαμβάνονται οι ακόλουθες δύο προστατευόμενες Περιοχές Natura 2000²⁰⁸ το Όρος Υμηττός (GR3000015) και ο Υμηττός-Αισθητικό Δάσος Καισαριανής-Λίμνη Βουλιαγμένης(GR3000006). Ο Υμηττός είναι ένα

²⁰⁶ Ο.π., σ.21

²⁰⁷ Ο.π.

²⁰⁸Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Το δίκτυο NATURA 2000 και προστατευόμενες περιοχές, Δημοσίευση: 2015-08-16,Τελευταία αναθεώρηση 2015-11-04, Χάρτης Όρια περιοχών NATURA 2000, διαθέσιμο στο http://geodata.gov.gr/dataset/to-diktuo-natura-2000-kai-prostateuomenes-periokhes/resource/4208b80f-1085-4ffa-91ce-8adea844439c?inner_span=True

μακρύ και στενό βουνό, το μήκος του οποίου φτάνει περίπου στα 20 χιλιόμετρα ,ενώ η απόστασή του από το έργο είναι περίπου 2 χιλιόμετρα και η ψηλότερη κορυφή του έχει ύψος 1026m. Το κυριότερο πέτρωμα του βόρειου Υμηττού είναι σχιστόλιθος, ενώ ζώνες ασβεστόλιθου υπάρχουν στα βόρεια και δυτικά του βουνού. Στην περιοχή του δήμου Γλυφάδας, σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, το σύνολο σχεδόν των εκτάσεων καταλαμβάνονται από αστικό περιβάλλον εκτός από μικρές εξαιρέσεις. Οι εκτάσεις που δεν καταλαμβάνονται από τον οικιστικό ιστό ανέρχονται σε λίγες εκατοντάδες στρέμματα και όσον αφορά στην αγροτική εκμετάλλευση συναντιούνται κυρίως δένδρο-καλλιέργειες και αμπέλια. Επιπροσθέτως υπάρχουν μικροί χώροι που καταλαμβάνονται από αθλητικές εγκαταστάσεις, αστικό πράσινο και εγκαταστάσεις τουρισμού και αναψυχής. Τέλος, σημαντική έκταση του Δήμου, καταλαμβάνεται από το Νοτιοανατολικό τμήμα του ορεινού όγκου του Υμηττού. Η χρήση γης στην περιοχή, είναι οικιστική σύμφωνα με το Ν. 4277 «Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 156/Α/01-08-2014).²⁰⁹ Στην παρακάτω Εικόνα 9 παρουσιάζεται ένα απόσπασμα του χάρτη Υποδομών του Ρυθμιστικού Σχεδίου (ΡΣ) Αθήνας-Αττικής.

Εικόνα 9: Απόσπασμα Χάρτη Υποδομών ΡΣ Αθήνας-Αττικής.²¹⁰

²⁰⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.4277/14 (ΦΕΚ 156/Α/01-08-2014) «Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας- Αττικής και άλλες διατάξεις»

²¹⁰ Ειδικός Διαβαθμιακός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ,

4.2.3 Σημεία που σχετίζονται με την παραγωγή Αστικών Στερεών Αποβλήτων(Α.Σ.Α.)

Τα σημεία ειδικού ενδιαφέροντος που σχετίζονται με την παραγωγή Α.Σ.Α. στο Δήμο Γλυφάδας αφορούν, Εκπαιδευτικά ιδρύματα που περιλαμβάνει 20 Νηπιαγωγεία, 16 Δημοτικά, 8 Γυμνάσια και 7 Λύκεια, ενώ υπάρχουν επίσης υποδομές Υγειονομικού ενδιαφέροντος όπως Ξενοδοχεία και Σούπερ-Μάρκετ. Γενικά για τη διαχείριση των Α.Σ.Α. πολύ σημαντικά είναι τα απόβλητα που προκύπτουν από: (α) τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος και από τις λαϊκές αγορές, που έχουν πολύ μεγάλο ποσοστό βιοαποβλήτων και (β) τις υπηρεσίες που έχουν μεγάλη περιεκτικότητα σε χαρτί/χαρτόνι. Επιπρόσθετα σημεία ειδικού ενδιαφέροντος που σχετίζονται με την παραγωγή Α.Σ.Α. αποτελούν τα Πάρκα και οι Πλατείες, οι Δημόσιες Υπηρεσίες και Τράπεζες καθώς και οι Λοιπές κοινωνικές δομές όπως τα ΚΑΠΗ και το Κοινωνικό Συσσίτιο.²¹¹

4.2.4 Υποδομές Διαχείρισης Αποβλήτων- Χώροι και Κτίρια

Οι εγκαταστάσεις που εξυπηρετούν την διαχείριση των απορριμμάτων βρίσκονται εγκατεστημένες σε έκταση ΒΔ του Δήμου Γλυφάδας στην περιοχή του Γκολφ. Η είσοδος στις εγκαταστάσεις γίνεται από την οδό Παναγούλη. Οι χρήσεις των κτιρίων και χώρων θα τακτοποιηθούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4178/13, άρθρο 16.²¹² Ο Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων εκτός των άλλων έχει σχεδιαστεί ώστε η κατασκευή και η λειτουργία του να είναι σύμφωνη με την κείμενη νομοθεσία. Σύμφωνα με το Νόμο υπ' αριθ. 3164/2003 (ΦΕΚ 176/Α'/02-07-2003, άρθρο 33), η θέση όπου είναι εγκατεστημένος ο ΣΜΑ Γλυφάδας, εγκρίνεται ως κατάλληλη θέση για εγκατάσταση Κεντρικού Σταθμού Μεταφόρτωσης Αποβλήτων, και αποτελεί τμήμα του ολοκληρωμένου Σχεδίου Διαχείρισης στερεών αποβλήτων της περιφέρειας Αττικής.²¹³

Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σελ.25, διαθέσιμο στο <http://www.edsna.gr/index.php/topika-sxeda/energeies-dimon>

²¹¹ Ο.π., σσ.25-27

²¹² Ο.π., σσ.44-45, 49

²¹³ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.3164/2003 (ΦΕΚ 176/Α'/02-07-2003) περί «Μητρώα Μελετητών, ανάθεση και εκπόνηση μελετών και παροχή συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις»

4.2.5 Υφιστάμενη κατάσταση παραγόμενων ποσοτήτων και σύνθεσης Α.Σ.Α./ Ποσοτικά στοιχεία

Όσον αφορά στην εκτίμηση των ποσοτήτων των παραγόμενων αποβλήτων στο Δήμο Γλυφάδας, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων από τον ΕΔΣΝΑ (βλ. Παράρτημα 1), ζυγολόγια Δήμου, Σ.Ε.Δ. κ.α., γίνεται ο υπολογισμός του μέσου όρου των ποσοτήτων, κάτι που χρησιμοποιείται ως βάση για το σχεδιασμό της μελλοντικής διαχείρισης των απορριμμάτων και την επίτευξη των στόχων για το 2020, απαλείφοντας διακυμάνσεις που παρατηρήθηκαν ανά έτος. Επίσης τα στοιχεία δείχνουν και τα αποτελέσματα της ανακύκλησης συσκευασιών με το σύστημα των μπλε κάδων για τα έτη 2012 και 2013 (βλ. Παράρτημα 2). Κατόπιν μελέτης των στοιχείων των πινάκων συμπεραίνουμε ότι η ανακύκληση συσκευασιών του Δήμου Γλυφάδας για το έτος 2013, ήταν 3,33%, λίγο πιο πάνω από το μέσο όρο της Περιφέρειας Αττικής (2,64%). Γενικά, τα ποσοστά ανακύκλησης που παρατηρούνται, θεωρούνται πολύ χαμηλά σε σχέση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.²¹⁴

4.2.6 Ποιοτικά Στοιχεία

Στην περίπτωση του Δήμου Γλυφάδας προκειμένου να προσδιοριστεί η σύνθεση των Α.Σ.Α. έγινε χρήση των επίσημων διαθέσιμων στοιχείων όπως αποτυπώνονται στο ΠΕΣΔΑ (2011). Τα βιοαπόβλητα με επιμέρους ποσοστό 43,6% και τα υλικά ανακύκλησης με επιμέρους 47,8% αποτελούν συνολικά το 91,4% των παραγόμενων αποβλήτων. Περίπου τα 2/3 της ποσότητας του χαρτιού είναι υλικό ανακύκλησης όπως χαρτί/χαρτόνι (έντυπο, γραφείου, συσκευασίας) ενώ το υπόλοιπο 1/3 αποτελεί χαρτί διαφόρων άλλων χρήσεων (κουζίνας, τουαλέτας κ.α.), στο οποίο δεν μπορεί να γίνει ανακύκληση, μέρος του όμως θα μπορούσε να συλλεχθεί μαζί με τα βιοαπόβλητα σε κατάλληλο πρόγραμμα ξεχωριστής συλλογής τους και εφόσον αυτά επεξεργάζονται σε κατάλληλη κλειστή μονάδα κομποστοποίησης.²¹⁵

---

²¹⁴ Ειδικός Διαβαθμιακός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σελ.28-30, διαθέσιμο στο <http://www.edсна.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

²¹⁵ Ο.π.

4.3 Υποχρεώσεις Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), για την ανακύκλωση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας

Βάσει του [N.2939/01](#) περί «*Συσκευασιών και Εναλλακτικής Διαχείρισης των Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων*»²¹⁶ και των νέων στόχων οι οποίοι ενσωματώθηκαν στο εθνικό νομικό πλαίσιο με τις ΚΥΑ 9268/469 (ΦΕΚ 286/Β'/2.03.07)²¹⁷ και ΚΥ.Α. 54461/1779/Ε.103/2013 (ΦΕΚ 2500/Β/4.10.2013)²¹⁸, όλες οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στη χώρα μας και παράγουν ή εισάγουν συσκευασμένα προϊόντα, τα οποία στη συνέχεια τα διαθέτουν στην εγχώρια αγορά, υποχρεούνται να συλλέγουν και να θέτουν προς ανακύκλωση τις συσκευασίες των προϊόντων τους, δηλαδή να οργανώνουν συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης. Παράλληλα νομικά υπόχρεοι είναι και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι οποίοι οφείλουν να μεριμνήσουν για την ανακύκλωση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας. Ο Νόμος προβλέπει τις βασικές αρχές συνεργασίας των ΟΤΑ με τους υπόχρεους διαχειριστές συσκευασίας. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν 297 Δήμοι. Η Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης ΕΕΑΑ ανταποκρινόμενη στις παραπάνω ανάγκες, έχει αναπτύξει και λειτουργεί στο σύνολο του Ελλαδικού χώρου, το **Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης– ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ (ΣΣΕΔ – ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ)**, βάσει εξαετών Επιχειρησιακών Σχεδίων που εγκρίνονται από τις αρμόδιες αρχές. Η ΕΕΑΑ αποτελεί ένα ιδιαίτερα επιτυχημένο παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών ή εισαγωγέων συσκευασίας προϊόντων που διατίθενται στην ελληνική αγορά και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) της χώρας, οι οποίοι είναι οι κατά νόμο υπεύθυνοι φορείς για τη συλλογή δημοτικών αποβλήτων. Ως προς τη μετοχική της σύνθεση, το **35% των μετοχών ανήκει στην Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ)** ενώ το υπόλοιπο ανήκει σε βιομηχανικές και εμπορικές

²¹⁶ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.2939/2001 (ΦΕΚ179Α/2001) «*Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και άλλες διατάξεις*»

²¹⁷ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 9268/469 (ΦΕΚ 286/Β'/2.03.07) *Τροποποίηση των ποσοτικών στόχων για την ανάκτηση και ανακύκλωση των αποβλήτων των συσκευασιών σύμφωνα με το άρθρο 10 (παρ. Α1, τελευταίο εδάφιο) του ν. 2939/2001 (Α' 179), καθώς και άλλων διατάξεων του νόμου αυτού, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2004/12/ΕΚ «για την τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας», του Συμβουλίου της 11ης Φεβρουαρίου 2004.*

²¹⁸ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥ.Α. 54461/1779/Ε.103/2013, (ΦΕΚ 2500/Β/4.10.2013) «*Αντικατάσταση του παραρτήματος Ι του άρθρου 4 της υπ' αριθμ. 9268/469/2007 κοινής υπουργικής απόφασης (286/Β), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2013/2/ΕΕ «για την τροποποίηση του παραρτήματος Ι της οδηγίας 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 7ης Φεβρουαρίου 2013*»

επιχειρήσεις που σύμφωνα με τον αναφερόμενο Νόμο είναι υποχρεωμένες να μεριμνούν για τη συλλογή και την αξιοποίηση των συσκευασιών των προϊόντων τους.²¹⁹

4.3.1 Στόχοι ΠΕΣΔΑ, ΕΣΔΑ και Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων

Προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών ως προς τους πολίτες το τοπικό σχέδιο αποκεντρωμένης διαχείρισης που προτείνεται για τον Δήμο Γλυφάδας περιλαμβάνει δραστηριότητες με τη δημιουργία δικτύων: πράσινων κάδων για συλλογή σύμμεικτων με στόχο τη σταδιακή μείωση αυτού του ρεύματος κατά το δυνατόν, κάδων (κίτρινων/μπλε) για την προδιαλογή ανακυκλώσιμων υλικών σε δύο διακριτά ρεύματα (ένα κίτρινο για χαρτί/χαρτόνι και ένα μπλε για πλαστικό/ μέταλλο/ γυαλί), καφέ κάδων για συλλογή προδιαλεγμένων βιοαποβλήτων, χωριστή συλλογή πράσινων αποβλήτων καθώς και στοχευμένη τοποθέτηση μπλε κωδώνων γυαλιού σε επιλεγμένα σημεία. Επίσης προτείνεται η δημιουργία δικτύου οικιακής κομποστοποίησης προδιαλεγμένων οργανικών και πράσινων αποβλήτων, κέντρου διαλογής των προδιαλεγμένων υλικών προς ανακύκλιση (ΚΔΑΥ), δίκτυο «πράσινων σημείων» για τη συγκέντρωση υλικών που δεν κατευθύνονται στους κάδους, όπως ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές, συσσωρευτές, ελαστικά, ογκώδη αντικείμενα, καθώς και την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης υλικών όπως είδη ρουχισμού, επίπλων και παλαιών αντικειμένων, μονάδα κομποστοποίησης πράσινων αποβλήτων και τέλος δράσεις για την ενεργή συμμετοχή των πολιτών. Σημαντική για την υλοποίηση των δράσεων θεωρείται η συνεργασία με όμορους δήμους για την εγκατάσταση και λειτουργία μιας Αποκεντρωμένης Εγκατάστασης Διαχείρισης Απορριμμάτων (Α.Ε.Δ.Α.) που μπορεί να περιλαμβάνει: Σταθμό Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ), Μονάδα κομποστοποίησης Πράσινων αποβλήτων σε πρώτο στάδιο και του συνόλου των Βιοαποβλήτων σε μεταγενέστερο στάδιο, Κεντρικό Πράσινο Σημείο και Κέντρο Διαλογής Ανακύκλωσης Υλικών (ΚΔΑΥ).²²⁰

---

²¹⁹ Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ), Νομικό Πλαίσιο, διαθέσιμο στο <http://www.herrco.gr/dimoi/>

²²⁰ Ειδικός Διαβαθμιακός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σελ.20, διαθέσιμο στο <http://www.edсна.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

4.3.2 Πράσινα Σημεία

Με τις νέες ρυθμίσεις που θεσμοθετήθηκαν ήδη με το Ν.4447/2016 - ΦΕΚ 241/Α/23-12-2016 για τον "χωρικό σχεδιασμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη"²²¹, στο άρθρο 21 του οποίου κατά τροποποίηση του νόμου 4042/2012, ορίζονται οι όροι και προϋποθέσεις για την **εγκατάσταση "Πράσινων Σημείων"** και **"γωνιών ανακύκλωσης"** σε δημόσιους χώρους από Ο.Τ.Α. Α' βαθμού. Οι νέες δομές μπορούν να λειτουργήσουν άμεσα σε δημόσιους χώρους, σε εντός και εκτός σχεδίου περιοχές, εφόσον όμως πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές, ενώ προβλέπονται και «γωνιές ανακύκλωσης» μέσα σε κτίρια εφόσον υπάρχει διαθέσιμη και κατάλληλη υποδομή. Ανοίγει όμως ο δρόμος για αξιοποίηση και ιδιωτικών εκτάσεων, με ενοικίασή τους από δήμους. Τα Πράσινα Σημεία (ΠΣ) διακρίνονται σε μικρά και σε μεγάλα ανάλογα με τον όγκο και τις κατηγορίες των υλικών προς ανακύκλωση που δέχονται, τη λειτουργία τους και την έκταση που καταλαμβάνουν. Στα Πράσινα Σημεία δύνανται να πραγματοποιούνται δράσεις εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού. Δημιουργούνται τα μεγάλα «πράσινα σημεία», στα οποία θα τοποθετηθούν υποδομές για τη συγκέντρωση όλων των ανακυκλώσιμων υλικών (χαρτί, μέταλλα, γυαλί κ.λπ.). Λόγω του μεγέθους τους, δεν επιτρέπεται να λειτουργούν σε προστατευόμενες ζώνες, αλλά μπορούν να κατασκευαστούν σε Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) στις οποίες ήδη επιτρέπονται δραστηριότητες ήπιας όχλησης (εργαστήρια, χονδρεμπόριο, εμπόριο κ.λπ.). Για τη χωροθέτησή τους απαιτείται η εκπόνηση μελετών και η έγκρισή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες των περιφερειών και του υπουργείου Περιβάλλοντος. Θεσπίζονται τα μικρά «πράσινα σημεία» που ορίζονται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Μπορούν να λειτουργήσουν σε 24ωρη βάση μέσα σε δημόσιους ή και ιδιωτικούς χώρους, με επιφάνεια έως 1.000 τετραγωνικά, που θα είναι περιφραγμένοι.

Επίσης βάσει του αναφερόμενου Νόμου, Κέντρο Ανακύκλωσης, Εκπαίδευσης Διαλογής Στην Πηγή (**Κ.Α.Ε.ΔΙ.Σ.Π.**) ορίζεται χώρος οργανωμένος από φορείς κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, για τον οποίον ισχύουν κατά τα λοιπά όσα ισχύουν για τα Πράσινα Σημεία και επιπλέον πραγματοποιούνται υποχρεωτικά δράσεις εκπαίδευσης για τη Διαλογή στην Πηγή. Παράλληλα ως Γωνιά Ανακύκλωσης ορίζεται δημόσιος ή ιδιωτικός χώρος πολύ μικρής έκτασης, όπου οι πολίτες εναποθέτουν χωριστά συλλεγμένα ανακυκλώσιμα αστικά απόβλητα τα οποία εν συνεχεία

---

²²¹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν. 4447/2016 - ΦΕΚ 241/Α/23-12-2016 «για τον χωρικό σχεδιασμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη»

συλλέγονται από τον οικείο Ο.Τ.Α. Α' βαθμού. Τέλος ως Κινητό Πράσινο Σημείο ορίζεται το αυτοκινούμενο ή ρυμουλκούμενο όχημα, το οποίο διαθέτει ξεχωριστά μέσα συλλογής, όπως κάδοι ή container για κάθε επιμέρους υλικό που συλλέγεται.²²²

Από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας εκδόθηκε ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ με σκοπό τη οριοθέτηση και επεξήγηση των Πράσινων Σημείων βάσει του οποίου ως Πράσινα Σημεία λογίζονται οι οργανωμένοι εκείνοι χώροι στους οποίους ο πολίτης μπορεί να διαθέτει υλικά προς ανακύκλωση, ογκώδη (π.χ. έπιπλα), μικρά επικίνδυνα απόβλητα (π.χ. μπαταρίες), πράσινα απόβλητα και άλλα είδη αποβλήτων. Βασικός σκοπός των Πράσινων Σημείων είναι η διαλογή στην πηγή και ο διαχωρισμός διαφορετικών υλικών και ρευμάτων αποβλήτων, με στόχο: Την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση, τη μείωση του κόστους μεταφοράς και διαχείρισης των αποβλήτων, τη βελτίωση της εμπορευσιμότητας των υλικών ανακύκλωσης και τη μείωση των αποβλήτων προς ταφή. Πιο συγκεκριμένα στο Κεντρικό Πράσινο Σημείο θα συλλέγονται όλα τα ρεύματα αποβλήτων σε ξεχωριστά container. Τα υλικά ανακύκλωσης και τα πράσινα θα οδηγούνται προς δεματοποίηση και στον τεμαχιστή αντίστοιχα. Ο χώρος που απαιτείται για ένα Κ.Π.Σ. υπολογίζεται γύρω στα 2 στρέμματα. Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι για την επιτυχία των Πράσινων Σημείων είναι απαραίτητη η συνεργασία των πολιτών στην συλλογή αποβλήτων. Ο στόχος είναι να μεταφέρει ο πολίτης το απόβλητο στο ΠΣ και όχι να το συλλέγει ο δήμος από το δρόμο.²²³

4.4 Η εφαρμογή των Τοπικών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (ΤΣΔΑ) των Δήμων

Τα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΤΣΔΑ) των Δήμων εντάσσονται στη νέα πολιτική διαχείρισης αποβλήτων που προδιαγράφονται τόσο σε εθνικό όσο και περιφερειακό επίπεδο και έχουν ως κύριο στόχο τη διαχείριση του μεγαλύτερου μέρους των αποβλήτων να την πραγματοποιεί ο Δήμος σε αποκεντρωμένο επίπεδο, έχοντας ως σκοπό τη δραστική μείωση των αποβλήτων που παραμένουν σε σύμμεκτη μορφή και οδηγούνται τελικά στην επεξεργασία και στη διάθεση. Ειδικότερα το ΤΣΔΑ του Δήμου Γλυφάδας έχει ως κύριους στόχους: Τη βελτίωση των υπηρεσιών

---

²²² Ειδικός Διαβαθμιακός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σσ.79-84, διαθέσιμο στο <http://www.edсна.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

²²³ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Κ.Α.Ε.ΔΙ.Σ.Π., ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ, Έκδοση 1/2015, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=bxsDZxq9wPk%3D&tabid=898>

του δήμου σε σχέση με την καθαριότητα και τη διαχείριση των αποβλήτων, την ανάπτυξη νέων δράσεων στη βάση ενός συνολικού σχεδίου στην κατεύθυνση των τριών βασικών προτεραιοτήτων της διαχείρισης αποβλήτων, δηλαδή τη πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση – κομποστοποίηση, την προώθηση δράσεων ενημέρωσης του κοινού με σκοπό τη μέγιστη κοινωνική συμμετοχή και συναίνεση και τη συγγραφή στοιχείων και προτάσεων στη διαδικασία αναθεώρησης του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ).²²⁴

Τα κύρια χαρακτηριστικά της υφιστάμενης κατάστασης στη διαχείριση των απορριμμάτων γενικά στη χώρα μας, συμπεριλαμβανομένου και του Δήμου Γλυφάδας που μας ενδιαφέρει είναι: η ανεξέλεγκτη επιμόλυνση των αστικών απορριμμάτων από επικίνδυνα και βιομηχανικά απόβλητα, η συλλογή και αποκομιδή του μεγαλύτερου μέρους των απορριμμάτων σε σύμμεικτη μορφή και η ταφή τους σε κεντρικό ΧΥΤΑ σε ποσοστό που ανέρχεται πάνω από 85%., η απουσία ουσιαστικών πολιτικών πρόληψης, μείωσης των απορριμμάτων, διαλογής στην πηγή, ανακύκλωσης και κομποστοποίησης και η περιορισμένη και αναποτελεσματική ανακύκλωση με το σύστημα των μπλε κάδων.²²⁵

Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να τονίσουμε ότι οι δήμοι έως τώρα περιορίζονταν στη συλλογή και μεταφορά των σύμμεικτων απορριμμάτων στις εγκαταστάσεις ΧΥΤΑ και του περιεχομένου του μπλε κάδου σε κάποιο ΚΔΑΥ (Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών). Ένα σημαντικό μέρος των οδηγούμενων στα ΚΔΑΥ απορριμμάτων, της τάξεως του 40%, καταλήγουν τελικά στο ΧΥΤΑ. Οι ποσότητες που διαχειρίζονται οι δήμοι με αυτόν τον τρόπο ξεπερνούν το 95% του συνόλου των παραγόμενων Αστικών Στερεών Αποβλήτων (Α.Σ.Α.). Επομένως κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για μια ολοκληρωμένη διαχείριση στερεών απορριμμάτων, η οποία συνίσταται στον προσδιορισμό όλων των λειτουργικών σταδίων διαχείρισης των αποβλήτων που οδηγούν σε μία βελτιωμένη συνολικά

---

²²⁴ Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Πρόληψης Παραγωγής Αποβλήτων και τα Χρονοδιαγράμματα Υλοποίησης Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων (2015-2020), Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων, www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=2Y2%2b%2bPSM4P0%3d&tabid=238&language=el-GR, Χρονοδιαγράμματα Υλοποίησης Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων (2015-2020) www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=zNfg4be7gOc%3d&tabid=238&language=el-GR

²²⁵ Ειδικός Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σελ.8, διαθέσιμο στο <http://www.edсна.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

λύση. Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή και την ελληνική νομοθεσία, όπως αναλύθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, τα αστικά απόβλητα πρέπει να αξιοποιούνται ώστε να εξοικονομούνται πρώτες ύλες αλλά και ενέργεια δίνοντας βαρύτητα στην ιεράρχηση της διαχείρισης των απορριμμάτων, δηλαδή κατά σειρά: την πρόληψη, την ελαχιστοποίηση, την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλιση, την ανάκτηση ενέργειας και τέλος την απόρριψη. Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) παρέχει όλες τις βασικές κατευθύνσεις για την κατάρτιση των Περιφερειακών Σχεδίων στον τομέα της διαχείρισης των αστικών στερεών αποβλήτων (Α.Σ.Α.) σε περιφερειακό αλλά και τοπικό επίπεδο.²²⁶

4.4.1 Πηγές Χρηματοδότησης

Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων από τον ΕΔΣΝΑ στον Πίνακα 4.2 που ακολουθεί αποτυπώθηκαν κάποιες ενδεικτικές πηγές χρηματοδότησης για την κάλυψη του κόστους που αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, προκειμένου ο Δήμος Γλυφάδας να προχωρήσει στην υλοποίηση των δράσεων που αναφέρονται στο ΤΣΔΑ.

Προτεινόμενη Δράση	Ενδεικτική πηγή χρηματοδότησης
Πρόληψη-ενημέρωση	Ε.Ε.Α.Α.-ΕΣΠΑ 2014-2020
Ξηρά Υλικά Ανακύκλισης	Ίδιοι πόροι ή/και Ε.Ε.Α.Α.
Οικιακή κομποστοποίηση	Ίδιοι πόροι και ΕΣΠΑ 2014-2020
Δημοτική κομποστοποίηση	Ίδιοι πόροι – ΕΣΠΑ 2014-2020- Πράσινο ταμείο
Καφέ κάδοι	Ίδιοι πόροι ή/και Ε.Ε.Α.Α.
Πράσινα σημεία	ΕΣΠΑ 2014-2020- Πράσινο ταμείο
ΚΔΑΥ	Ίδιοι πόροι – ΕΣΠΑ 2014-2020 - Πράσινο ταμείο

Πίνακας 4.2: Ενδεικτικές πηγές χρηματοδότησης των δράσεων του ΤΣΔΑ.²²⁷

²²⁶ Ο.π.,σελ. 9

²²⁷ Ο.π.

4.5 Υλοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων

Ο Δήμος Γλυφάδας, το 2016, υπέβαλε τη με αριθ. πρωτ. 28963/19.07.2016 (α.π. ΕΥΔ/ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 8705/21.07.2016) αίτηση χρηματοδότησης της πράξης με τίτλο «Δράσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων στο Δήμο Γλυφάδας», με MIS 5001853, με τα συνημμένα αυτής σε ηλεκτρονική υποβολή στο ΟΠΣ, για την ένταξη της πράξης στο πλαίσιο του Ε.Π. «ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ» 2014 – 2020. Το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης αποφάσισε με την Α.Π.: Οικ. 9159, 11-08-2017 Πράξη την ένταξη του Δήμου στο πρόγραμμα «Δράσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων στο Δήμο Γλυφάδας» στον Άξονα Προτεραιότητας «ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ (ΤΣ)» του Ε.Π.«Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» με την πράξη να συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Συνοχής.²²⁸

Ο Δήμος Γλυφάδας μέσα από το προτεινόμενο έργο πρόκειται να προβεί στην ανάπτυξη δράσεων για την διαχείριση βιοαποβλήτων με την ανάπτυξη ενός νέου προγράμματος – ρεύματος συλλογής των Βιοαποβλήτων. Το προτεινόμενο έργο αποτελείται από πέντε υποέργα τα οποία περιλαμβάνουν Προπαρασκευαστικές ενέργειες ωρίμανσης των δράσεων διαχείρισης βιοαποβλήτων. Το πρώτο Υπόεργο της πράξης αφορά προπαρασκευαστικές ενέργειες ωρίμανσης της εν λόγω πράξης ενώ οι ενέργειες που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών ενεργειών αφορούν στην εκπόνηση των απαραίτητων μελετών ωρίμανσης, στη σύνταξη των τευχών δημοπράτησης του έργου, καθώς και όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την πλήρη ωρίμανση της πράξης. Σχετικά με το Υπόεργο 2 ο Δήμος θα προβεί στην Προμήθεια εξοπλισμού για τη δημιουργία νέου ρεύματος συλλογής των Βιοαποβλήτων με τμηματικό διαγωνισμό και θα αφορά:

Α) στην προμήθεια 250 Κάδων Συλλογής Βιοαποβλήτων 1.100 λίτρων(καφέ κάδοι) που θα τοποθετηθούν σε επιλεγμένα σημεία και θα υποδέχονται βιοαπόβλητα, τα οποία εν συνεχεία θα

---

²²⁸ Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, ΕΣΠΑ 2014-2020, διαθέσιμο στο <http://www.ymeperaa.gr/>

συλλέγονται από ειδικό απορριμματοφόρο του Δήμου. Τα σημεία τοποθέτησης των κάδων θα είναι τα κεντρικά σημεία που υπάρχουν καταστήματα μαζικής εστίασης, μεγάλα supermarkets που υπάρχουν στο Δήμο, στις 4 λαϊκές αγορές που λειτουργούν και σε άλλα κεντρικά σημεία. Τα συλλεγόμενα απόβλητα θα οδηγούνται στη μονάδα κομποστοποίησης στη Φυλή (Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Απορριμμάτων ΟΕΔΑ Δυτ. Αττικής), με στόχο την παραγωγή εδαφοβελτιωτικού υψηλής ποιότητας (κόμποστ) από προδιαλεγμένα οργανικά απόβλητα.

Β) στην προμήθεια 200 τεμαχίων κάδων οικιακής κομποστοποίησης οργανικών απορριμμάτων χωρητικότητας τουλάχιστον 300 λίτρων, για την εφαρμογή προγράμματος οικιακής κομποστοποίησης σε επιλεγμένα συγκροτήματα κατοικιών και άλλων μεγάλων παραγωγών στο Δήμο Γλυφάδας. Τα συγκροτήματα κατοικιών και άλλων μεγάλων παραγωγών που θα συμμετέχουν στο πιλοτικό πρόγραμμα και θα προμηθευτούν οικιακούς κομποστοποιητές, θα επιλεγούν έπειτα από εκδήλωση ενδιαφέροντος που θα προκύψει από την ενημερωτική ημερίδα δημοσιότητας που θα πραγματοποιηθεί το πλαίσιο του Υποέργου 4 Δράσεις δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης της προτεινόμενης πράξης.

Γ) στην προμήθεια 500 οικιακών συλλεκτών χωρητικότητας 8 – 10 λίτρων για τη μεταφορά των οργανικών αποβλήτων από τους κατοίκους των ζωνών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα οικιακής κομποστοποίησης και

Δ) στην προμήθεια 10 ανοικτών σκαφών αποκομιδής πράσινων απορριμμάτων (skipcontainers) χωρητικότητας 7 κυβ.μέτρων, οι οποίες θα τοποθετηθούν σε επιλεγμένα σημεία της πόλης για την συγκέντρωση των πράσινων αποβλήτων με ασφαλή τρόπο.

Με το Υπόεργο 3 Ο Δήμος Γλυφάδας θα προβεί στην Προμήθεια μηχανημάτων για τη δημιουργία νέου ρεύματος συλλογής των Βιοαποβλήτων, το οποίο θα πραγματοποιηθεί με τμηματικό διαγωνισμό και αφορά: Α) στην προμήθεια απορριμματοφόρου οχήματος τύπου πρέσας, το οποίο θα συλλέγει τα βιοαπόβλητα από τους Κάδους Συλλογής Βιοαποβλήτων, Β) στην προμήθεια απορριμματοφόρου οχήματος με σύστημα φόρτωσης απορριμματοδεκτών τύπου αλυσίδας (Skip loader), το οποίο θα μεταφέρει τις ανοικτές σκάφες με τα πράσινα απορρίμματα και Γ) στην προμήθεια ελκόμενου κλαδοθρυμματιστή για τον τεμαχισμό των κλαδιών, των φύλλων των δέντρων καθώς και κάθε άλλης υπέργειας βιομάζας.

Με το Υποέργο 4 ο Δήμος Γλυφάδας θα προβεί σε Δράσεις δημοσιότητας με στόχο την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των πολιτών. Ενώ τέλος αντικείμενο του Υποέργου 5 είναι η παροχή των απαραίτητων τεχνικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πράξης από εξειδικευμένο σύμβουλο σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων, προκειμένου να οργανώσει και να διαχειριστεί την πράξη κατάλληλα, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί.²²⁹

4.5.1 Διαδικασίες υλοποίησης Υποέργων

Το κάθε υποέργο του Δήμος Γλυφάδας θα περιλαμβάνει παραδοτέα τα οποία θα υποβάλλονται στο τέλος του χρόνου υλοποίησης του υποέργου και θα αφορούν στην ολοκλήρωση των απαιτούμενων ενεργειών όπως είναι οι Προπαρασκευαστικές ενέργειες ωρίμανσης των δράσεων διαχείρισης αποβλήτων με Μελέτες ωρίμανσης και Τεύχη δημοπράτησης, η Προμήθεια εξοπλισμού για τη δημιουργία νέου ρεύματος συλλογής των Βιοαποβλήτων και των Οργανικών στο Δήμο, η Προμήθεια μηχανημάτων για τη δημιουργία νέου ρεύματος συλλογής των Βιοαποβλήτων και των Οργανικών στο Δήμο, καθώς και Δράσεις δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων στο Δήμο Γλυφάδας. Στο τελευταίο περιλαμβάνεται ο Σχεδιασμός και παραγωγή έντυπων ενημερωτικών φυλλαδίων (5.000 τεμάχια), ο Σχεδιασμός και παραγωγή αφισών (800 τεμάχια), η Διοργάνωση ημερίδας δημοσιότητας και ο Σχεδιασμός και παραγωγή αναλυτικών Οδηγών Κομποστοποίησης (500 τεμάχια). Η παροχή Υπηρεσίας Συμβούλου Τεχνικής Υποστήριξης θεωρείται απαραίτητη για την ολοκλήρωση των υποέργων καθώς περιλαμβάνει την παροχή των απαραίτητων τεχνικών και υποστηρικτικών κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πράξης από εξειδικευμένο σύμβουλο σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων, προκειμένου να οργανώσει και να διαχειριστεί την πράξη κατάλληλα, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί. Επίσης απαιτείται η τεχνική συνδρομή της αρμόδιας Υπηρεσίας του Δήμου Γλυφάδας στην τήρηση των εντύπων των διαγωνιστικών διαδικασιών για τις προμήθειες που έχουν ενταχθεί στο πλαίσιο της Πράξης (π.χ. τεύχη δημοπράτησης, έντυπα διαγωνιστικής διαδικασίας,

---

²²⁹ Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΕΠ ΤΟΥ ΕΤΠΑ ΚΑΙ ΤΑ, ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ", ΕΣΠΑ 2014-2020, ΘΕΜΑ: Ένταξη της Πράξης «Δράσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων στο Δήμο Γλυφάδας» με Κωδικό ΟΠΣ 5001853 στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020», Α.Π.: Οικ. 9159, 11-08-2017, σσ.1-2 ΑΔΑ: ΨΨΒΓ465ΧΙ8-8Χ5

έντυπα παρακολούθησης εκτέλεσης της προμήθειας κ.λπ.). Ενώ επιπρόσθετα χρειάζεται και η υποβολή αναφορών στην Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του ΥΜΕΠΕΡΑΑ σε εφαρμογή του επικαιροποιημένου Εγχειρίδιο Διαδικασιών διαχειριστικής ικανότητας του Δήμου για το ΕΣΠΑ 2014-2020 και των Συστήματος Διαχείρισης της των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων με συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων για την παρακολούθηση των Δεικτών Εκροών και των Δεικτών Αποτελέσματος όπως αυτά αναφέρονται στο εγκεκριμένο Τεχνικό Δελτίο Πράξης και συγκέντρωση στοιχείων και προδιαγραφών βάσει ευρωπαϊκών προτύπων για τα εδαφοβελτιωτικά. Η ημερομηνία λήξης της Πράξης ορίζεται η 16/10/2018 και η ημερομηνία ολοκλήρωσης των υποέργων προπαρασκευαστικών ενεργειών ορίζεται η 29/11/2018, ενώ η ημερομηνία ανάληψης της πρώτης νομικής δέσμευσης του κύριου υποέργου ορίζεται η 16/04/2018. Τέλος σημαντικό στοιχείο αποτελεί το ύψος της δημόσιας δαπάνης που ανέρχεται στο ποσό των 691.627,20 €. ²³⁰

4.6 Σύναψη Συμβάσεων για τη Διαχείριση Αποβλήτων

4.6.1 Απόβλητα Συσκευασιών (μπλε κάδοι)

Η συλλογή και αποκομιδή αποβλήτων συσκευασιών του Δήμου Γλυφάδας πραγματοποιείται σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (Ε.Ε.Α.Α. Α.Ε.). Ο Δήμος Γλυφάδας έχει συνάψει σύμβαση με το εν λόγω ΣΕΔ κα με όρους συνεργασίας όπου το Σύστημα αναλαμβάνει την επένδυση και τις δαπάνες λειτουργίας των έργων και ο δήμος τη συλλογή των υλικών ανακύκλησης, οι δαπάνες επένδυσης που περιλαμβάνουν το σύνολο των αποθηκευτικών μέσων (κυρίως τσάντες και κάδοι), των οχημάτων συλλογής, των κτιριακών και ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων των απαιτούμενων Κ.Δ.Α.Υ., χρηματοδοτούνται από το Σύστημα. Ο Δήμος Γλυφάδας έχει την υποχρέωση της παροχής χρήσης γης, δηλαδή του κατάλληλου βιομηχανικού γηπέδου και της δημιουργίας πρόσβασης σε αυτό. Ακόμη ο δήμος οφείλει να συνεργαστεί για την έκδοση των προβλεπόμενων περιβαλλοντικών και άλλων νομικών αδειών, τον οποίων το κόστος αναλαμβάνει το Σύστημα ενώ όλες οι δαπάνες λειτουργίας των έργων καλύπτονται από το Σύστημα. Ο Δήμος Γλυφάδας εκτελεί τη συλλογή των υλικών ανακύκλησης με τους δικούς τους εργαζόμενους βάσει συμφωνημένου σχεδιασμού καλύπτοντας επίσης το κόστος καυσίμων, λιπαντικών και λοιπών αναλωσίμων της συλλογής, καθώς και το κόστος αποκομιδής και τελικής διάθεσης του υπολείμματος του Κ.Δ.Α.Υ. Τα οχήματα συλλογής και οι κάδοι έχουν χορηγηθεί από

---

²³⁰ Ο.π. σσ.3-5

την Ε.Ε.Α.Α και στον μπλε κάδο μπαίνουν όλες οι συσκευασίες από Αλουμίνιο, Λευκοσίδηρο, Πλαστικό, Γυαλί, Χαρτί και Χαρτοκιβώτια. Όσον αφορά στην εμπλοκή της ΕΕΑΑ, στη διαδικασία της ανακύκλωσης αυτή περιλαμβάνει 4 στάδια: 1) διαλογή στην πηγή, 2) αποκομιδή, 3) διαλογή στο Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (Κ.Δ.Α.Υ. Κορωπίου) και 4) συμπίεση-δεματοποίηση.²³¹

4.6.2 Απόβλητα Λιπαντικών Ελαίων (Α.Λ.Ε.) και Ελαστικά Οχημάτων

Εντός των ορίων του Δήμου Γλυφάδας, προκειμένου να γίνει η συλλογή των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων, δραστηριοποιείται το ΣΕΔ Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων (ΕΝ.ΔΙ.Α.Λ.Ε. Α.Ε.). Το ΣΕΔ ΕΝΔΙΑΛΕ οργανώνει τη συλλογή και την εναλλακτική διαχείριση των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων από τα σημεία παραγωγής τους. Σημείο Παραγωγής Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων (Α.Λ.Ε.) θεωρείται κάθε επιχείρηση που παράγει από τη δραστηριότητά της χρησιμοποιημένα λιπαντικά όπως για παράδειγμα: Συνεργεία, Πρατήρια, Οργανισμοί Λιμένων, Βιομηχανίες - Βιοτεχνίες, Δήμοι και Δημόσιοι Οργανισμοί. Η εταιρεία CYTOP ΑΕ ΕΛΤΕΠΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ έχει αναλάβει τη συλλογή, μεταφορά και διάθεση των καταλοίπων πλοίων από τις μαρίνες του Δήμου Γλυφάδας.²³² Επιπλέον η οργάνωση, η συλλογή και η εναλλακτική διαχείριση των μεταχειρισμένων ελαστικών, από τα συνεργεία και τα σημεία συλλογής εντός των ορίων του Δήμου Γλυφάδας, πραγματοποιείται από το ΣΕΔ ECOELASTIKA .

4.6.3 Συσσωρευτές Οχημάτων και Οχήματα στο Τέλος του Κύκλου Ζωής (ΟΤΚΖ)

Η εναλλακτική διαχείριση των χρησιμοποιημένων συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας μολύβδου - οξέως και νικελίου – καδμίου πραγματοποιείται από το ΣΣΕΔ ΣΥΔΕΣΥΣ, το οποίο είναι το Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης, μέσω της εταιρείας «ΣΥΔΕΣΥΣ Α.Ε» .Το ΣΥ.ΔΕ.ΣΥΣ ΑΕ, είναι εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα η οποία στοχεύει στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των εισφορών που διαθέτουν οι υπόχρεοι εισαγωγής ή και κατασκευής συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας, προκειμένου να επιτευχθούν οι εθνικοί στόχοι της

²³¹ Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ), Συνεργασία με ΟΤΑ, διαθέσιμο στο <http://www.herrco.gr/dimoi/>

²³² Ειδικός Διαβαθμιακός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σελ.36-37, διαθέσιμο στο <http://www.edсна.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

ανακύκλωσης, όπως αυτοί καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή και Ελληνική Νομοθεσία. Το ΣΣΕΔ ΣΥΔΕΣΥΣ είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση των συσσωρευτών εντός των ορίων του Δήμου Γλυφάδας ενώ έχουν ήδη τοποθετηθεί ειδικοί στεγανοί κάδοι σε σχετικούς επαγγελματικούς φορείς, που διαχειρίζονται συσσωρευτές και η εταιρεία ειδοποιείται από το Δήμο κατά περίπτωση για το άμεσο άδειασμα τους.²³³

Ο Δήμος Γλυφάδας για τα οχήματα τα οποία βρίσκονται στο Τέλος του Κύκλου Ζωής τους έχει συνάψει σύμβαση με την εταιρεία «ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΒΔΑΡΑΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε.» η οποία είναι υπεύθυνη για τη συλλογή τους. Για το 2015, σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στοιχεία, περισυλλέχθηκαν εντός των ορίων του Δήμου 182 εγκαταλειμμένα οχήματα από τους δρόμους της πόλης, τα οποία είχαν ήδη σημειωθεί πως είναι εγκαταλειμμένα. Ενώ με την υπ' αριθμ. 43424/ 9-11-2017 νέα Σύμβαση που υπεγράφη μεταξύ της εταιρείας και του Δήμου Γλυφάδας, η εταιρεία αναλαμβάνει την υποχρέωση απομάκρυνσης εγκαταλελειμμένων οχημάτων επιβατικών και φορτηγών, στο χρονικό διάστημα του ενός έτους²³⁴

4.6.4 Scrap Μετάλλων

Ο Δήμος Γλυφάδας συλλέγει με τα απορριμματοφόρα του, ανά τακτά διαστήματα, τα άχρηστα μεταλλικά αντικείμενα (scrap), τα οποία στη συνέχεια ξεχωρίζονται, για την ασφάλεια του μηχανολογικού εξοπλισμού και αποθηκεύονται προσωρινά στο χώρο μεταφόρτωσης του Δήμου. Ο Δήμος έχει συνάψει Σύμβαση με την εταιρεία «SOLUTION SCRAP MON/ΠΗ ΕΠΕ» η οποία είναι υπόχρεη για την ανά περιόδους συλλογή του (scrap), ενδεικτικά, κατά το διάστημα από 16 /4 /2013 μέχρι 18/6/2013 φορτώθηκαν 65.481 κιλά scrap από την ανάδοχο εταιρεία.²³⁵

4.6.5 Φορητές Μπαταρίες

Σε δημοτικά κτίρια καθώς και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις εντός των ορίων του Δήμου Γλυφάδας, έχουν τοποθετηθεί από την εταιρεία ΑΦΗΣ Α.Ε. (Ανακύκλωση Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών) 332 ειδικοί κάδοι συλλογής ηλεκτρικών στηλών. Η εταιρεία ειδοποιείται για την αποκομιδή τους μόλις οι

---

²³³ Ο.π., σσ. 36-37

²³⁴ Ο.π., σ.37

²³⁵ Ο.π., σσ.37-38

κάδοι πληρωθούν. Σύμφωνα με την εταιρεία, το 2014 από τα όρια του Δήμου συλλέχθηκαν 8.100 kg φορητών ηλεκτρικών στηλών και συγκεκριμένα 370.000 τεμάχια. Ο Δήμος Γλυφάδας καταλαμβάνει την 4η θέση πανελλαδικά μετά από τους Δήμους Αθήνας, Αμαρουσίου, και Καλλιθέας.²³⁶

4.6.6 Δημοτική υπηρεσία διαχείρισης απορριμμάτων – εξοπλισμός

Η Διεύθυνση Καθαριότητας και Περιβάλλοντος του Δήμου Γλυφάδας απαρτίζεται από τα τμήματα Καθαριότητας, Κίνησης και Συντήρησης Μηχανολογικού Εξοπλισμού, Αποθηκών και Περιβάλλοντος. Η συγκεκριμένη Διεύθυνση είναι αρμόδια για την αποκομιδή και μεταφορά των απορριμμάτων καθώς και τη χωριστή αποκομιδή και μεταφορά των υλικών ανακύκλωσης. Επίσης είναι υπεύθυνη για την εξασφάλιση της καθαριότητας των κοινοχρήστων χώρων, την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση και ανάπτυξη του πρασίνου, τη συντήρηση των οχημάτων του Δήμου καθώς και την πρόληψη και αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και καταστροφών από φυσικά φαινόμενα είναι.²³⁷

4.6.7 Προβλήματα –Ανάγκες- Δυνατότητες του Δήμου Γλυφάδας

Ο Δήμος Γλυφάδας προωθεί το ζήτημα της ανακύκλωσης θεωρώντας ότι αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για το περιβάλλον και έχοντας ως υποχρέωση κάθε πολιτισμένης κοινωνίας που συμβάλει έμπρακτα στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, εντοπίζεται η ανάγκη για την καλλιέργεια μιας κουλτούρας που προάγει την ανακύκλωση στους πολίτες και όλους τους φορείς και τις επιχειρήσεις, αναγνωρίζοντας ότι η ανακύκλωση πρέπει να μπει στην καθημερινότητα μας και να γίνει τρόπος ζωής. Τα οφέλη της ανακύκλωσης είναι πολύ περισσότερα από τα προφανή, που είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η αναβάθμιση ποιότητας ζωής μας. Όμως υπάρχουν μια σειρά προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν από το Δήμο προκειμένου να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού διαχείρισης Α.Σ.Α. Σημαντική είναι η υστέρηση στην εφαρμογή προγραμμάτων «διαλογής στην πηγή» για τη συλλογή απορριμμάτων, η χαμηλή συμμετοχή των δημοτών στην ανακύκλωση καθώς και η έλλειψη οργανωμένης ενημέρωσης. Ο Δήμος καλείται να λύσει ζητήματα όσον αφορά τη χωροθέτηση των κάδων αλλά και το μεγάλο ποσοστό προσμίξεων στους μπλε κάδους ενώ γίνεται διάθεση σε ΧΥΤΑ του μεγαλύτερου ποσοστού

---

²³⁶ Ο.π., σ.35

²³⁷ Ο.π., σ.38

των παραγόμενων αποβλήτων. Υπάρχει δυσκολία στην αποκομιδή και διαχείριση συγκεκριμένων ρευμάτων αποβλήτων (π.χ. ογκώδη απόβλητα) και ανάγκη εύρεσης τόσο οικονομικής όσο και οικολογικής λύσης για τα κλαδέματα. Προκειμένου να γίνει η απαραίτητη παρακολούθηση και καταγραφή των λειτουργιών στην καθαριότητα απαιτείται οργάνωση ενώ σημαντική είναι και η έλλειψη στοκ στους κάδους. Ο Δήμος Γλυφάδας καλείται να αντιμετωπίσει μια σειρά περιορισμών όπως η έλλειψη προσωπικού, η δυσκολία στην εμπορία/διάθεση των προς ανακύκλωση υλικών και η έλλειψη ευαισθητοποίησης του κοινού για συνεργασία σε προγράμματα διαχείρισης αποβλήτων.

Από την άλλη σημαντικότερες και πιο ρεαλιστικές δυνατότητες και ευκαιρίες για το Δήμο Γλυφάδας θεωρούνται η βελτιστοποίηση της ανακύκλωσης υλικών, μέσω πυκνότερου δικτύου μπλε κάδων, η ανάπτυξη περισσότερων ρευμάτων (σε κεντρικά σημεία ή πόρτα-πόρτα με χρήση κάδων ή σακούλας), η δημιουργία «πράσινων σημείων» χωριστής συλλογής αποβλήτων υλικών προς ανακύκλωση και η κομποστοποίηση των βιοαποβλήτων, που θα έχουν ως αποτέλεσμα την άμεση εκτροπή σημαντικών ποσοτήτων από τη διάθεση σε ΧΥΤΑ. Η ύπαρξη ΣΜΑ καθώς και η προώθηση πρακτικών ανακύκλωσης και κομποστοποίησης μέσα από την εφαρμογή ολοκληρωμένου τοπικού σχεδίου διαχείρισης απορριμμάτων με έμφαση στη διαλογή στην πηγή και στην κομποστοποίηση θα συντελέσει σημαντικά στη σωστή διαχείριση των Α.Σ.Α. Επιπρόσθετα η προώθηση δημιουργίας «Πράσινων Σημείων», η εθελοντική δράση- λειτουργία ομάδας περιβάλλοντος, η συνεργασία με όμορους ΟΤΑ, η διαχείριση στα όρια του Δήμου των πράσινων αποβλήτων με τεμαχισμό ή/και κομποστοποίηση, η ενίσχυση ευαισθητοποίησης του κοινού για τη συμμετοχή του στα προγράμματα διαχείρισης αποβλήτων με εκστρατείες ενημέρωσης, η εκμετάλλευση χρηματοδοτικών ευκαιριών μέσα από Ευρωπαϊκά προγράμματα, η βελτιστοποίηση λειτουργίας της υπηρεσίας καθαριότητας και της διαχείρισης πράσινων αποβλήτων με τεμαχισμό ή/και κομποστοποίηση και τέλος μια οργανωμένη και ικανή διοίκηση μπορούν να δώσουν μια νέα δυναμική στο Δήμο καλύπτοντας τις ανάγκες και προωθώντας ένα νέο μοντέλο ολοκληρωμένου σχεδιασμού διαχείρισης Α.Σ.Α.²³⁸

4.7 [2018] Έτος Ανακύκλωσης για το Δήμο Γλυφάδας

Ο Δήμος Γλυφάδας πρόκειται να προβεί σε Ψήφισμα σχετικά με την κήρυξη του 2018 ως Έτος Ανακύκλωσης για το Δήμο Γλυφάδας, καθώς τέθηκαν ζητήματα ενίσχυσης ανακύκλωσης στις

---

²³⁸ Ο.π., σσ.53-54

συσκευασίες και εφαρμογής του Ν.4496/2017²³⁹ περί υποχρεωτικής ανακύκλωσης συσκευασιών σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος και χωρών συνάθροισης κοινού. Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 9, του αναφερόμενου Νόμου «Οι ΟΤΑ Α΄ βαθμού λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την ομαλή και αποδοτική λειτουργία της εναλλακτικής διαχείρισης. Τα μέτρα αυτά αναφέρονται κυρίως στην εφαρμογή συστημάτων επιστροφής και συλλογής των αποβλήτων συσκευασιών με υποχρεωτική τη συμμετοχή του καταναλωτή ή του τελικού χρήστη. Προβλέπεται η επιβολή προστίμου από είκοσι (20) έως πεντακόσια (500) ευρώ, ανάλογα με τη βαρύτητα και τη συχνότητα της παράβασης, σε βάρος του καταναλωτή ή του τελικού χρήστη που δεν συμμορφώνεται με τα μέτρα αυτά.»

Ο Δήμος, λαμβάνοντας υπόψη ότι, κατά το έτος 2017 απερρίφθησαν στον ΧΥΤΑ της Φυλής 50.000 τόνοι οικιακών απορριμμάτων, θέτει ως στόχο για το έτος 2018, τη μείωση κατά 15% των οικιακών απορριμμάτων που καταλήγουν στον ΧΥΤΑ Φυλής. Επίσης θα προγραμματιστούν από το Δήμο Γλυφάδας και συγκεκριμένα από τη Διεύθυνση Καθαριότητας, Κίνησης και Ανακύκλωσης και από εξειδικευμένους επιστήμονες από τους συνεργαζόμενους φορείς, ανοικτά σεμινάρια σε σχολεία και πολίτες ώστε να γίνουν κατανοητά τα πολλαπλά οφέλη από την ανακύκλωση. Επιπρόσθετα στην προσπάθεια του Δήμου να προστατεύσει το περιβάλλον, να αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής των πολιτών, να εξοικονομήσει πρώτες ύλες και ενέργεια και να μειώσει τον όγκο των απορριμμάτων που καταλήγουν στους Χ.Υ.Τ.Α, κατά τη διάρκεια του έτους 2018 θα αναπτύξει μια σειρά από δράσεις και προγράμματα Ανακύκλωσης, Χωριστής συλλογής υλικών συσκευασίας, Κομποστοποίησης, Διαλογής στη πηγή (πράσινο) και Διαχείρισης Αποβλήτων & Απορριμμάτων. Η ολοκληρωμένη αυτή στρατηγική που έχει σχεδιαστεί και υλοποιείται, θα έχει ακόμα μεγαλύτερη προβολή και καλύτερα αποτελέσματα εφόσον συνοδευτεί με την κήρυξη του 2018 ως Έτους Ανακύκλωσης για το Δήμο. Ο Δήμος στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας θα προχωρήσει στο διαχωρισμό των απορριμμάτων με 12 νέα ρεύματα ανακύκλωσης:

1. Ανακύκλωση κηπευτικών υπολειμμάτων (κλαδιά) με διαχωρισμό στη πηγή της αποκομιδής όπως επίσης και εναλλακτική διαχείριση φυτικών υπολειμμάτων με στόχο την παράγωγη εδαφοβελτιωτικού

---

²³⁹ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.4496/2017 (ΦΕΚ 170/Α/2017), «Τροποποίηση του ν. 2939/2001 για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, προσαρμογή στην Οδηγία 2015/720/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης και άλλες διατάξεις»

2. Ανακύκλωση οικοδομικών υπολειμμάτων και αποβλήτων εκσκαφών
3. Διαχωρισμός των μετάλλων στη πηγή
4. Ανακύκλωση Οργανικών απορριμμάτων (κομποστοποίηση)
5. Ανακύκλωση οικιακών Τηγανελαίων
6. Ανακύκλωση αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού και φωτιστικών ειδών
7. Ανακύκλωση ρούχων και υποδημάτων
8. Ανακύκλωση μπαταριών (οχημάτων και φορητών)
9. Ανακύκλωση χαρτιού σε σχολεία, δημόσιες υπηρεσίες και επιχειρήσεις με 100 νέους κίτρινους κάδους συλλογής
10. Ανακύκλωση ελαστικών οχημάτων
11. Ανακύκλωση αποβλήτων του νεκροταφείου
12. Ανακύκλωση λιπαντικών οχημάτων

Επίσης ο Δήμος Γλυφάδας θα προχωρήσει στην δημιουργία 8 πράσινων σημείων (γωνιές ανακύκλωσης) όπου οι πολίτες θα μπορούν να εναποθέτουν χωριστά συλλέγοντα υλικά ανακύκλωσης και αστικά απόβλητα στα 14 ρεύματα ανακύκλωσης του Δήμου - όπως επίσης και στην δημιουργία Κέντρου Ανακύκλωσης και Εκπαίδευσης Διαλογής στην Πηγή όπου θα πραγματοποιούνται δράσεις εκπαίδευσης σε μαθητές και πολίτες για τη Διαλογή στην Πηγή και την ανακύκλωση στην πράξη. Έως το τέλος Μαρτίου του 2018 ο Δήμος Γλυφάδας προχωράει στην ενίσχυση του ρεύματος ανακύκλωσης γυαλιού με 30 νέους μπλε Κώδωνες (σήμερα υπάρχουν 55) και στην ενίσχυση του ρεύματος ανακύκλωσης συσκευασιών με: 100 νέους μπλε κάδους (σήμερα έχουμε 1.200), 200 επιδαπέδια μπλε μεταλλικά καδάκια ανακύκλωσης στους δρόμους και τα πάρκα της Γλυφάδας, 100 νέους μπλε κάδους ανακύκλωσης συσκευασιών, εσωτερικού χώρου, για δημόσιες υπηρεσίες και σχολεία και Δωρεάν διανομή στους πολίτες ειδικών ανταποδοτικών σακουλών ανακύκλωσης. Όλα τα παραπάνω αποτελούν στοιχεία τα οποία πρόκειται να εφαρμοστούν σύμφωνα με την απόφαση ένταξης του Δήμου στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα «ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ» 2014 – 2020.²⁴⁰

---

²⁴⁰ Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΕΠ ΤΟΥ ΕΤΠΑ ΚΑΙ ΤΑ, ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ", ΕΣΠΑ 2014-2020, ΘΕΜΑ: Ένταξη της Πράξης «Δράσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων στο Δήμο Γλυφάδας» με Κωδικό ΟΠΣ 5001853 στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020», Α.Π.: Οικ. 9159, 11-08-2017, σσ.1-5 ΑΔΑ: ΨΨΒΓ465ΧΙ8-8Χ5

4.8 Προτάσεις πρόληψης – επαναχρησιμοποίησης – ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης και Συμμετοχής του Κοινού

Σύμφωνα με τας στοιχεία που παρέχονται από τον Ε.Δ.Σ.Ν.Α, και αναφέρονται στο ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) του ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, το κόστος των προτεινόμενων δράσεων πρόληψης και ενημέρωσης του κοινού, μετά το έτος 2017 και έπειτα, κυμαίνεται στο ποσό των 45.000€ ανά έτος μέχρι το 2020. Ο Δήμος Γλυφάδας πρόκειται να αναπτύξει δράσεις δημοσιότητας με στόχο την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των πολιτών βάσει του Ευρωπαϊκού προγράμματος στο οποίο έχει ενταχθεί και σύμφωνα με το Υποέργο 4 όπως αναλύθηκε πιο πάνω. Μία από τις δράσεις είναι η ενημέρωση για τη μείωση της χρήσης συσκευασιών με διανομή φυλλαδίων, η οποία μπορεί να πραγματοποιείται κάθε τρίμηνο, στις λαϊκές αγορές και μέσω αποστολής πόρτα-πόρτα ή μέσω λογαριασμών ΕΥΔΑΠ. Ο Δήμος πρόκειται να προβεί στη δημιουργία ειδικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων τα οποία θα πραγματοποιούνται στα Σχολεία τρεις φορές ανά σχολικό έτος, με τη συνεργασία των απαραίτητων τεχνικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών, κατά τη διάρκεια υλοποίησης της δράσης ,από εξειδικευμένο σύμβουλο σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων. Ο Δήμος θα προχωρήσει στη δημιουργία πράσινων σημείων για Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού τα οποία θα μπορούσαν να επαναχρησιμοποιηθούν ή και να επιδιορθωθούν. Μία ακόμη δράση προωθεί την εφαρμογή, κάθε δίμηνο, σεμιναρίων σε σχολεία και στο πνευματικό κέντρο «Μελίνα Μερκούρη» για τη δημιουργία χειροποίητων κατασκευών από «άχρηστα» υλικά. Ενώ επίσης σημαντική θεωρείται η ενημέρωση των παιδιών μέσω προγραμμάτων ανά τρίμηνο δίνοντας χρήσιμες συμβουλές από ειδικούς εξειδικευμένους συνεργάτες αναφορικά με το αντικείμενο για τη σημασία και την αξία της πρόληψης. Ο Δήμος μπορεί επιπρόσθετα να προβεί στην ενημέρωση του κοινού για την πρόληψη, μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του και μέσω της αποστολής ηλεκτρονικών μηνυμάτων προς τους πολίτες. Κατά περίπτωση μπορούν να γίνουν καταχωρήσεις με άρθρα, δημοσιεύσεις και ανακοινώσεις, μέσω των τοπικών ΜΜΕ, ενημερώνοντας το κοινό για ζητήματα πρόληψης και επαναχρησιμοποίησης των ΑΣΑ.²⁴¹

---

²⁴¹ Ειδικός Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σελ.64, διαθέσιμο στο <http://www.edсна.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας οδηγηθήκαμε σε κάποια πολύ βασικά συμπεράσματα που αφορούν όχι μόνο τη διαχείριση των απορριμμάτων σε ευρωπαϊκό αλλά και σε εθνικό επίπεδο αλλά και την εφαρμογή τους σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα τα απόβλητα δεν είναι δυνατό να εξαφανισθούν, αλλά μπορούν να μετατρέπονται μέσω φυσικών ή τεχνικών μεθόδων, σε κάποια άλλη στερεά, αέρια ή υγρή τελική μορφή, η οποία θα πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να μην προκαλείται ρύπανση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Η αρχή της πρόληψης για την μείωση της παραγωγής των αποβλήτων, υποδεικνύεται ως η ιδανικότερη λύση και αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο της βιώσιμης διαχείρισης των αστικών στερεών αποβλήτων. Η ευθύνη του παραγωγού και του ρυπαίνοντα στο κόστος της διαχείρισης των αποβλήτων αποτελεί πρωταρχική σημασία ώστε να επιδιώκεται η πρόληψη και να μειώνεται το περιβαλλοντικό κόστος.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στη θέσπιση μέτρων και οδηγιών και ήδη από το 1975 προβλέπονταν στον κοινοτικό προϋπολογισμό κονδύλια για την προστασία του περιβάλλοντος. Η Ε.Ε. έθεσε τους βασικούς άξονες για την πολιτική μιας βιώσιμης ανάπτυξης μέσω Προγραμμάτων Δράσης για το Περιβάλλον που ξεκίνησε από το 1973 και συνεχίζεται έως σήμερα. Οι αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης έχουν αποτυπωθεί σε όλα τα επίσημα κείμενα της ΕΕ.

Σε διεθνές επίπεδο, σταθμός για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής και της κοινωνικής διάστασης στη διαδικασία της οικονομικής μεγέθυνσης, υπήρξε η «Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη» το 1992, στην οποία επιτεύχθηκαν πολυμερείς συμφωνίες, διατυπώθηκαν οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ παράλληλα καταρτίστηκε ένα στρατηγικό σχέδιο για την πραγμάτωση των αρχών αυτών και για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών θεμάτων, ο Οδηγός 21 (Agenda 21).

Η βιώσιμη ανάπτυξη, αντιμετωπίζεται τόσο σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο όσο και σε εθνικό μέσω μιας «ολιστικής πολιτικής». Η Ελλάδα εναρμονίστηκε με τις κοινοτικές αποφάσεις σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος με την εφαρμογή όμως των εκάστοτε κανονισμών και οδηγιών να γίνεται με μεγάλη καθυστέρηση, πολλές φορές γίνεται σπασμωδικά και απρόθυμα ή καμιά φορά γίνεται μέσω των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Οι μεγάλες κοινωνικό-οικονομικές

αλλαγές των τελευταίων ετών έχουν ήδη επιπτώσεις στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε πολλές περιοχές. Η εθνική πολιτική για τα απόβλητα αποτελεί μέρος της πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας, με την οποία διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, η υγεία και η ευημερία των πολιτών καθώς επίσης και η ορθολογικότερη διαχείριση των αποβλήτων. Η εθνική πολιτική θα πρέπει να εναρμονίζεται σε συνδυασμό με τις οδηγίες του Περιφερειακού Κέντρου Δραστηριοτήτων για τη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή (SCP/RAC), το οποίο εργάζεται στην κατεύθυνση αλλαγή στάσης στις επιχειρήσεις και βιομηχανίες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Μεσογείου, από μια αντιδραστική προς μια προληπτική προσέγγιση στην περιβαλλοντική διαχείριση των χημικών ουσιών και των επικίνδυνων αποβλήτων με συγκεκριμένους στόχους και δράσεις που αναλύθηκαν εκτενώς στην εργασία αυτή.

Αν και στη χώρα μας έχει καταρτιστεί το θεσμικό και νομικό πλαίσιο διαχείρισης των αστικών στερεών αποβλήτων, το οποίο στην πλειοψηφία του αποτελεί εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου, υπάρχει δυσλειτουργική σχέση ανάμεσα στην κεντρική διοίκηση και την τοπική αυτοδιοίκηση, ο ρόλος της τελευταίας στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής είναι κομβικός. Ο ρόλος των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης των αστικών στερεών αποβλήτων, αφενός διότι βάσει της νομοθεσίας αποτελούν τους αρμόδιους φορείς διαχείρισης και αφετέρου διότι αποτελούν βασικούς δικαιούχους του ΕΣΠΑ, το οποίο παρέχει χρηματοδότηση για την υλοποίηση επενδύσεων στον τομέα της διαχείρισης των αστικών στερεών αποβλήτων. Οι ΟΤΑ καλούνται να αντιμετωπίσουν τη διαχείριση των απορριμμάτων, να αναπτύξουν ολοκληρωμένα συστήματα και τεχνικές και να ευαισθητοποιήσουν τους δημότες προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν τα απορρίμματα που θα πρέπει να οδηγηθούν για τελική διάθεση. Το σύνθημα είναι όμως, το πρόβλημα της διαχείρισης των απορριμμάτων να γίνεται με αναζήτηση συμβατικών λύσεων και αποσπασματικών ενεργειών οι οποίες δεν δίνουν μια ολοκληρωμένη λύση, με αποτέλεσμα τη διαίωνιση των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων.

Οι αρχές της βιωσιμότητας σε τοπικό επίπεδο δεν πρέπει να γίνεται με αποσπασματικές κινήσεις, με χρηματοδοτούμενα προγράμματα από την Ε.Ε. σε συγκεκριμένους Δήμους χωρίς παράλληλα να υφίσταται κάποιου είδους συνεργασία μεταξύ όμορων Δήμων. Δεν υπάρχει βέλτιστη μέθοδος επεξεργασίας για το σύνολο των αστικών στερεών αποβλήτων. Κάθε μέθοδος, παρουσιάζει

πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, τα οποία απαιτείται όχι μόνο να λαμβάνονται υπόψη από τους φορείς διαχείρισης, αλλά επιπλέον η κάθε επιλογή να αποδεικνύεται μέσω ειδικών μελετών. Απαιτείται συνεργασία μεταξύ τοπικών, ιδιωτικών και δημόσιων φορέων καθώς και ενημέρωση του κοινού προκειμένου να υπάρχει μια ολιστική προσέγγιση και αντιμετώπιση στη προστασία του περιβάλλοντος μέσω της βέλτιστης μεθόδου διαχείρισης των απορριμμάτων. Πρωταρχικός στόχος είναι η αύξηση του βαθμού ανακύκλωσης των υλικών, μέσω της επέκτασης της διαλογής στην πηγή, με στόχο τη μετάβαση σε μια κοινωνία ανακύκλωσης. Η εκπόνηση και εφαρμογή τοπικών σχεδίων αποκεντρωμένης διαχείρισης από όλους τους Δήμους, κρίνεται αρκετά σημαντική για την εξάλειψη της ανεξέλεγκτης διάθεσης αστικών αποβλήτων για τη γρήγορη αποκατάσταση των κυριότερων ρυπασμένων χώρων διάθεσης αποβλήτων. Όμως για τη σύσταση τέτοιων σχεδίων απαραίτητη προϋπόθεση για την αντικειμενική εφαρμογή τους αποτελεί η συμμετοχή του κοινού. Η συμμετοχή του κοινού πρέπει πρωτίστως να είναι αποτέλεσμα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησής του. Για το σκοπό αυτό είναι επιτακτική ανάγκη ο σχεδιασμός και η υλοποίηση σχετικών δράσεων και προγραμμάτων, με έμφαση στις μικρές ηλικίες, κάτι το οποίο μέσα από την έρευνα δεν προκύπτει και πρέπει να ενισχυθεί.

Στην παρούσα εργασία αναλύθηκε η περίπτωση του Δήμου Γλυφάδας, κατεγράφησαν πολλά από τα προβλήματα που αφορούν την παρούσα κατάσταση στη διαχείριση των απορριμμάτων. Τις τελευταίες δεκαετίες τα νότια προάστια της Αττικής έχουν γίνει πόλος έλξης για δεκάδες χιλιάδες νέους κατοίκους και επισκέπτες, αλλά και για χιλιάδες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Όλα αυτά τα χρόνια, η διαχείριση του συνεχώς αυξανόμενου όγκου απορριμμάτων ήταν αναποτελεσματική και δημιουργούσε ένα πρόβλημα που αντιμετωπιζόταν με πρόχειρες και σπασμωδικές κινήσεις. Παράλληλα υπήρχε απουσία πολιτικών πρόληψης, μείωσης των απορριμμάτων, διαλογής στην πηγή, ανακύκλωσης και κομποστοποίησης. Επιπλέον όποιες ενέργειες γίνονταν από την πλευρά του Δήμου, όσον αφορά την αντιμετώπιση προβλημάτων σχετικά με τα απορρίμματα, δεν λάμβαναν την αναγνώριση και τη βοήθεια από τους πολίτες λόγω ελλιπούς ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης. Ο Δήμος Γλυφάδας έχει προβεί σε προμήθειες υπόγειων κάδων, μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων καθώς και μηχανημάτων έργου με ίδια κεφάλαια, χωρίς όμως να καλύπτονται επαρκώς οι ανάγκες του καθώς αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους Δήμους της Αττικής, ενώ έχει να αντιμετωπίσει προβλήματα που έχουν σχέση με τις υποδομές, την έλλειψη

προσωπικού καθώς και την έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού με άλλους φορείς, ιδιωτικούς και δημόσιους.

Θεωρείται σημαντικό οι ενέργειες που γίνονται μέσω του εναλλακτικού σχεδίου δράσης, σε μακροπρόθεσμο αλλά και βραχυπρόθεσμο επίπεδο, τόσο με την ένταξη του Δήμου σε ευρωπαϊκά προγράμματα όσο και με την ανάληψη πρωτοβουλιών από μέρους του όπως η προώθηση του έτους 2018 ως Έτους Ανακύκλωσης για το Δήμο Γλυφάδας, με σκοπό την ευαισθητοποίηση του κοινού στα ζητήματα υλοποίησης προγραμμάτων για τη διαχείριση των ΑΣΑ. Οι δράσεις και τα προγράμματα Ανακύκλωσης, Χωριστής συλλογής υλικών συσκευασίας, Κομποστοποίησης, Διαλογής στη πηγή (πράσινο) και Διαχείρισης Αποβλήτων & Απορριμμάτων, αποσκοπούν να εξοικονομήσουν πρώτες ύλες και ενέργεια και να μειώσουν τον όγκο των απορριμμάτων που καταλήγουν στους Χ.Υ.Τ.Α. Πρόκειται επίσης να ξεκινήσει μια μεγάλη προσπάθεια με, διαχωρισμό των απορριμμάτων με 12 νέα ρεύματα ανακύκλωσης, τη δημιουργία 8 πράσινων σημείων, 14 ρευμάτων ανακύκλωσης - όπως επίσης και τη δημιουργία Κέντρου Ανακύκλωσης και Εκπαίδευσης Διαλογής στην Πηγή όπου θα πραγματοποιούνται δράσεις εκπαίδευσης σε μαθητές και πολίτες για τη Διαλογή στην Πηγή και την ανακύκλωση στην πράξη. Ο Δήμος προχωράει, κατ' εφαρμογή του Ν. 4496/2017, στην υποχρεωτική ανακύκλωση συσκευασιών σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος και χωρών συνάθροισης κοινού. Επίσης θα προγραμματιστούν από το Δήμο Γλυφάδας και συγκεκριμένα από τη Διεύθυνση Καθαριότητας, Κίνησης και Ανακύκλωσης και εξειδικευμένους επιστήμονες από τους συνεργαζόμενους φορείς, ανοικτά σεμινάρια σε σχολεία και πολίτες ώστε να γίνουν κατανοητά τα πολλαπλά οφέλη από την ανακύκλωση. Η διαδικασία της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης χρειάζεται να είναι συνεχής ώστε καλλιεργηθεί μια κουλτούρα που προάγει την ανακύκλωση στους πολίτες και όλους τους φορείς και τις επιχειρήσεις, αναγνωρίζοντας ότι η ανακύκλωση πρέπει να μπει στην καθημερινότητα των πολιτών και να γίνει τρόπος ζωής. Τα οφέλη της ανακύκλωσης είναι πολύ περισσότερα από τα προφανή και η πολιτική του Δήμου Γλυφάδας αποσκοπεί όχι μόνο στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά και στην προστασία και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Έτος	Ποσότητες (t)				
	Σύμμεικτα δήμου	Υπόλειμμα ΚΛΑΥ	Σύνολο εισερχομένων σε ΟΕΔΑ Φυλής	Υλικά Ανακύκλησης μπλε κάδου	Σύνολο (ταφή + ανακύκλιση)
2010			46.976		
2011	46.803	2.460	49.263	4.025	53.288
2012	51.273	2.572	53.845	3.450	57.294
2013	46.258	2.684	48.942	1.685	50.626
Μ.Ο.	48.111	2.572	49.757	3.053	53.736

Πίνακας 1: Ποσοτικά Στοιχεία Παραγωγής Αποβλήτων Δήμου Γλυφάδας.²⁴²

²⁴² Ειδικός Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, σελ.28-29, διαθέσιμο στο <http://www.edsna.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

περιοχή	έτος	σύμμεικτα	ΚΔΑΥ			Σύνολο Α.Σ.Α.	ποσοστό ανακύκλωσης
			Μεικτά	υπόλειμμα	καθαρά υλικά ανακύκλωσης		
Δήμος	2012	51.273	5.634	2.572	3.062	56.907	5,38%
Γλυφάδας	2013	46.258	4.368	2.684	1.685	50.626	3,33%
Περιφέρεια Αττικής	2012	1.733.740	175.442	73.618	101.824	1.909.181	5,33%
	2013	1.667.820	122.123	74.836	47.287	1.789.943	2,64%

Πίνακας 2: Αποτελέσματα ανακύκλωσης συσκευασιών Δήμου Γλυφάδας (2012-2013).²⁴³

²⁴³ Ο.π.,σ.30

ΠΗΓΕΣ

BIBΛΙΑ - ΑΡΘΡΑ

Abaza,H.,“Guidelines for Greening the Solid Waste Sector in the MENA Region” GIZ, Solid Waste Exchange of Information and Expertise Net-work in Mashreq and Maghreb Countries (SWEEP-Net), Available at: www.giz.de/www.sweep-net.org, 2014.

JustScience, Science Articles, INTRODUCTION TO THE 3 R’S, by justscience, 26 Jun, 2017, διαθέσιμο στο <http://www.justscience.in/articles/introduction-to-the-3-rs/2017/06/26>

Le Blanc D., “Towards Integration at Last? The Sustainable Development Goals as a Network of Targets”. *Sust. Dev.*, 23, ,2015.

Lodge J., *The EUROPEAN COMMUNITY and the CHALLENGE of the FUTURE*, σελ.179, διαθέσιμο στο <http://www.lse.ac.uk/researchAndexpertise/Experts/K.featherstone%40lse.ac.uk>

Mitchell, C. A., Carew, A. L. and Clift, R., “*The Role of the Professional Engineer and Scientist in Sustainable Development*”, in *Sustainable Development in Practice: Case Studies for Engineers and Scientists* (eds A. Azapagic, S. Perdan and R. Clift), John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, UK,2005.

Shinn M.,“Waste”, in Scheuer S. (ed.) *EU Environmental Policy Handbook – A Critical Analysis of EU Environmental Legislation: Making it accessible to environmentalists and decision makers*, Brussels: EEB (European Environmental Bureau),2005.

VOICES OF YOUTH, Reduce, reuse, Recycle, Posted 2 years ago, Lightwell, Facilitator, Researcher and Poet. Law Student at the University of South Africa, διαθέσιμο στο <http://www.voicesofyouth.org/en/posts/reduce--reuse--recycle>

WCED, “Our common future. World Commission on Environment and Development”, Oxford University Press, Oxford,1987.

Αθανάσιος Βαλαβανίδης, Θωμαΐς Βλαχογιάννη, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Χημείας, Αστικά Στερεά Απόβλητα και Ρύπανση του Περιβάλλοντος: Τάσεις στη Διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων στις Ευρωπαϊκές Χώρες και στην Ελλάδα, Περιβαλλοντικές

έρευνες και εκθέσεις για την κατάσταση των Ελληνικών πηγών γλυκού νερού, Περίληψη, 20/03/2015, διαθέσιμο στο <http://www.chem.uoa.gr/?p=6310>

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, *Σχεδιασμός έργων υποδομής και προστασία περιβάλλοντος*, τόμος Β, Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων- Ειδικά έργα-Ασφάλεια, Πάτρα,2000.

Καρβούνης, Σ. & Γεωργακέλλος, Δ., *Διαχείριση του Περιβάλλοντος, Επιχειρήσεις & Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Σταμούλης Αθ., Αθήνα, 2003.

Καρδέλης, Ι., *Περιβάλλον και Βιομηχανική Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Σταμούλης Αθ.,Αθήνα,2005.

Μούσης, Ν., *Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτική*, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα,2001.

Οικονόμου, Θ., *Δυναμικά Συστήματα Διοίκησης - Διαχείριση στερεών αποβλήτων - Μια πειραματική προσέγγιση της διαχείρισης στερεών αποβλήτων στην Ελλάδα*, Αντ.Ν.Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, 1997.

Παναγιωτακόπουλος Δ., *Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων*, εκδόσεις ΖΥΓΟΣ, Θεσσαλονίκη,2002.

Παναγόπουλος Θ., *Δίκαιο Περιβάλλοντος, Οι διαστάσεις της προστασίας του περιβάλλοντος στην κοινοτική έννομη τάξη*, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα, 2001.

Ραυτόπουλος, Ε., *Το ΝΕΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ, ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα,2015.

Σκορδίλης, Αδ., *Η Εναλλακτική Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων*, Η κοινωνία της ανακύκλωσης – Παρόν και προοπτικές στην Ελλάδα, ΤΕΕ, 25 Ιουνίου 2008, Αθήνα,2008.

Τερζής, Ε., *Οδηγός για το περιβάλλον-Διαχείριση Απορριμμάτων*, Αθήνα, WWF Ελλάς,2009.

ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΟΗΕ

About MY World, The United Nations wants to know what matters most to you, διαθέσιμο στο <http://vote.myworld2015.org/>, και <https://myworld2030.org/>

UNEP/MAP Coordinating Unit for the Mediterranean Action Plan Secretariat to the Barcelona Convention and its Protocols, Who we are, THE MEDITERRANEAN ACTION PLAN, διαθέσιμο στο <http://web.unep.org/unesmap/>

UNEP/MAP Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO Sustainable consumption and production tools, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/what-we-do/sustainable-consumption-and-production/sustainable-consumption-and-production-tools>

UNEP/MAP Regional Activity Centre for Sustainable Consumption and Production (SCP/RAC), WHAT WE DO, Sustainable consumption and production, διαθέσιμο στο <http://www.cprac.org/en/projects/sustainable-consumption-and-production>

UNEP/WWF/IUCNNF, «*World Conservation Strategy*», International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, Gland, 1980, διαθέσιμο στο www.iucn.org

United Nations Conference on Sustainable Development, The Future We Want - Outcome document, General Assembly, 11.11.2012, A/RES/66/288, διαθέσιμο στο <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20/futurewewant>

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME, Millennium Development Goals, διαθέσιμο στο https://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview/mdg_goals.html

United Nations Environment Programme Division of Technology, Industry, and Economics Sustainable Consumption & Production Branch, Understanding Resource Efficient and Cleaner Production, διαθέσιμο στο <http://www.unep.tie.org/scp/cp/understanding/>

United Nations Framework Convention on Climate Change, 1992, διαθέσιμο στο http://unfccc.int/key_documents/the_convention/items/2853.php

United Nations Institute for Training and Research (UNITAR), Introduction to Sustainable Consumption and Production in Asia, διαθέσιμο στο <http://www.unitar.org/sites/default/files/uploads/course-announcements/egp-scp-july2015.html>

United Nations Sustainable development knowledge platform, Agenda 21 UNCED, 1992, United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 AGENDA 21, διαθέσιμο στο <https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21>

United Nations, United Nations Conference on Sustainable Development Outcome Document: the Future We Want, A/CONF.216/L.1: New York, 2012, διαθέσιμο στο <http://hellenicplatform.org/h-atzenta/>, <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>, http://ec.europa.eu/environment/sustainable-development/SDGs/index_en.htm

United Nations. “Report of the Open Working Group of the General Assembly on Sustainable Development Goals”, A/68/970: New York. 2014

UNRIC Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΧΟΙ, 17 ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΣ ΜΑΣ, διαθέσιμο στο https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=36&Itemid=71

UNRIC Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, Δημιουργούμε ασφαλείς, προσαρμοστικές βιώσιμες πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς, χωρίς αποκλεισμούς, 11 ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, διαθέσιμο στο https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27349:sdg-11&catid=36:sgds-2016&Itemid=72

UNRIC Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, Διασφαλίζουμε τη βιώσιμη κατανάλωση και μεθόδους παραγωγής, 12 ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ, διαθέσιμο στο https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27350:sdg-12&catid=36:sgds-2016&Itemid=72

UNRIC Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, Ιούνιος 1992, *Ο Γενικός Γραμματέας Μπούτρος Μπούτρος-Γκάλι παρουσιάζει την «Ατζέντα Για Την Ειρήνη» σχετικά με την προληπτική διπλωματία, τη δημιουργία, τη διατήρηση και την οικοδόμηση της ειρήνης.* https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26794, UN Conference on Environment and Development (1992), διαθέσιμο στο <http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

European Commission, Environment, Green and Sustainable Public Procurement, Green Public Procurement, Sustainable Public Procurement, Last updated: 08/06/2016, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/environment/gpp/versus_en.htm

European Commission, Environment, Waste, Policy and Strategy, Review of the Thematic Strategy on the prevention and recycling of waste, Last updated: 08/06/2016, διαθέσιμο στο <http://ec.europa.eu/environment/waste/strategy.htm>

European Environment Agency, Celebrating Europe and its Environment, 1970s, First UN Environment Action Programme (1973-76), διαθέσιμο στο <https://www.eea.europa.eu/environmental-time-line/1970s>

ICT train, The ICT train project is funded by the European Commission, History of the Environmental EU Legislation, BSP 2007/142-722, “Business Support Programme for Bulgaria, Romania, Croatia and Turkey” History of the Environmental EU Legislation EU Environmental Legislation 2.VII.2008 Warsaw, Poland, διαθέσιμο στο <http://www.hiz.hr/ictrain/en/trainings/01/01.html>

Press release MEMO 03-154, Kyoto protocol, What is the Kyoto Protocol, Βρυξέλλες, 23 July 2003, διαθέσιμο στο [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-03-154_en.htm?locale=en](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-03-154_en.htm?locale=en)

Press release MEMO 05-496, Ερωτήσεις και απαντήσεις σχετικά με τη «θεματική στρατηγική για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και για την ανακύκλωσή τους», Βρυξέλλες, 21-12-2005, διαθέσιμο στο europa.eu/rapid/press-release MEMO-05-496_el.pdf

Official Journal of the European Communities No C 138/5, TOWARDS SUSTAINABILITY, A European Community programme of policy and action in relation to the environment and sustainable development, 17/05/1993

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Περιβάλλον, βασικά στοιχεία, Πράσινη οικονομία, Βιώσιμη Παραγωγή και Κατανάλωση, Τελευταία ενημέρωση: 14/10/2015, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/sustainable-development/index_el.htm

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Νομική Ανακοίνωση, Βιώσιμη Παραγωγή και Κατανάλωση, 14/10/2015, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/sustainable-development/index_el.htm

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Πιο έξυπνα και πιο καθαρά, Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή*, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ISBN 978-92-79-15737-0, doi:10.2779/25922 Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2010, διαθέσιμο στο ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/brochure_scp/kg006508EL_2.pdf

Κατάλογος Πράσινων Βίβλων στον δικτυακό τόπο EUR-Lex.http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/green_paper.html?locale=el, διαθέσιμο στο http://eur-ex.europa.eu/search.html?lang=en&SUBDOM_INIT=ALL_ALL&DTS_DOM=ALL&CASE_LAW_SUMMARY=false&type=advanced&DTS_SUBDOM=ALL_ALL&qid=1488204560202&typeOfActStatus=OTHER&FM_CODED=PAPER_GREEN&locale=el

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal was adopted on 22 March 1989 and entered into force on the ninetieth day after the date of deposit of the twentieth instrument of ratification, acceptance, formal confirmation, approval or accession by a country to the Convention, 5 May 1992, διαθέσιμο στο <http://www.basel.int/TheConvention/Overview/History/Documents/tabid/3407/Default.aspx#>

KYOTO PROTOCOL TO THE UNITED NATIONS FRAMEWORK CONVENTION ON CLIMATE CHANGE, 1998, διαθέσιμο στο http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php

PARIS AGREEMENT, UNITED NATIONS 2015, United Nations Climate Change, The Paris Agreement, Paris Agreement: essential elements, διαθέσιμο στο http://unfccc.int/paris_agreement/items/9485.php

The Convention for the Protection of the Mediterranean Sea Against Pollution (Barcelona Convention), In 1995, the Contracting Parties adopted substantive Amendments to the Barcelona Convention of 1976, renamed Convention for the Protection of the Marine Environment and the Coastal Region of the Mediterranean, and which entered into force in 2004, διαθέσιμο στο <http://web.unep.org/unepmap/who-we-are/legal-framework>

Προσφυγή της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ενόπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της Δημοκρατίας της Αυστρίας, που ασκήθηκε στις 26 Απριλίου 2002 (Υπόθεση C-155/02), διαθέσιμος στο <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=9ea7d2dc30db5de98fb6878a43c1a490d2654268f189.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuKch50?text=&docid=53546&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=24333>

NOMΟΘΕΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

[585/77/EOK](#): Απόφαση του Συμβουλίου της 25ης Ιουλίου 1977 *περί συνάψεως συμβάσεως για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση, καθώς και του πρωτοκόλλου σχετικού με την πρόληψη της ρυπάνσεως της Μεσογείου Θαλάσσης από τις βυθίσσεις αποβλήτων που πραγματοποιούν τα πλοία και τα αεροσκάφη*, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 240 της 19.9.1977, σ. 1., διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:31977D0585>

[2000/532/EK](#): Απόφαση της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 2000, για αντικατάσταση της απόφασης 94/3/EK για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχείο α) της οδηγίας 75/442/EOK του Συμβουλίου και της απόφασης 94/904/EK του Συμβουλίου για την κατάρτιση καταλόγου επικίνδυνων αποβλήτων κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παράγραφος 4 της οδηγίας 91/689/EOK του Συμβουλίου για τα επικίνδυνα απόβλητα [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2000) 1147], Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 226 της 06/09/2000 σ. 03 – 24, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32000D0532>

[1600/2002/EK](#) Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2002, για τη θέσπιση του Έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 242 της 10/09/2002, σ.01–15, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32002D1600>

[2003/33/EK](#): Απόφαση του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2002, για τον καθορισμό κριτηρίων και διαδικασιών αποδοχής των αποβλήτων στους χώρους υγειονομικής ταφής σύμφωνα με το άρθρο 16 και το παράρτημα II της Οδηγίας 1999/31/EK, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 011 της 16/01/2003 σ.27–49, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32003D0033>

[2004/575/EK](#): Απόφαση του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου της σύμβασης της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης από τη ρύπανση, το οποίο αφορά τη συνεργασία για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία και, σε κρίσιμες καταστάσεις, για την καταπολέμηση της ρύπανσης στη Μεσόγειο Θάλασσα, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 261 της 06/08/2004 σ. 40–40, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32004D0575>

[1386/2013/EE](#) Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 2013 σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020 «*Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας*», Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 354/171 της 28.12.2013, σ.01-15, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32013D1386>

[2014/955/EE](#): Απόφαση της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2014 , για την τροποποίηση της Απόφασης 2000/532/EK όσον αφορά τον κατάλογο των αποβλήτων σύμφωνα με την Οδηγία 2008/98/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 370/44, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:32014D0955>

Οδηγία [67/548/EOK](#) του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1967 περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν στην ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικινδύνων ουσιών, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 196 της 16/08/1967 σ.01-98, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31967L0548>

Οδηγία [75/439/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 16ης Ιουνίου 1975 περί διαθέσεως των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 194 της 25/07/1975, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31975L0439>

Οδηγία [75/442 ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 15^{ης} Ιουλίου 1975 «Περί των Στερεών Αποβλήτων», Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L194 της 25/07/1975, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31975L0442>

Οδηγία [89/369/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την πρόληψη της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τις νέες εγκαταστάσεις καύσης αστικών απορριμμάτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 163 της 14/06/1989, σ.32–36, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:31989L0369>

Οδηγία [89/429/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 σχετικά με τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τις νέες εγκαταστάσεις καύσης αστικών απορριμμάτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 203 της 15/07/1989, σ. 50–54 διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31989L0429>

Οδηγία [91/156/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1991 για την τροποποίηση της Οδηγίας 75/442/ΕΟΚ περί των στερεών αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 078 της 26/03/1991 σ.32-37 διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0156:EL:HTML>

Οδηγία [91/689/ΕΟΚ](#) του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 για τα επικίνδυνα απόβλητα, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ L 377 της 31/12/1991, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31991L0689>

Οδηγία [94/62/ΕΚ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1994 για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 365 της 31/12/1994, σ.10–23, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31994L0062>

Οδηγία [1999/31/EK](#) του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 1999 περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 182 της 16/07/1999 σ. 01-19, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31999L0031>

Οδηγία [2000/53/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2000, για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους - Δηλώσεις της Επιτροπής, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 269 της 21/10/2000, σ. 34–43, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0053>

Οδηγία [2000/76/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 4ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την αποτέφρωση των αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, ΕΕ L 332 της 28.12.2000, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A128072>

Οδηγία [2002/95/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. L 037 της 13/02/2003, σ. 19 – 23, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:32002L0095>

Οδηγία [2006/12/εκ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2006 περί των στερεών αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 114/9 της 5/04/2006, διαθέσιμο στο http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0012#ntr4-L_2006114EL.01000901-E0004

Οδηγία [2008/98/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 312/3, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0098>

Κανονισμός (ΕΚ) [αριθ. 1013/2006](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων, Επίσημη Εφημερίδα, αριθμ. L 190/1, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1013>

[COM \(2005\)666](#), Ανακοίνωση της Επιτροπής της 21.12.2005, προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή και την επιτροπή των Περιφερειών με θέμα Ένα βήμα μπροστά για την αειφόρο χρήση των πόρων - Θεματική Στρατηγική για την πρόληψη της δημιουργίας και την ανακύκλωση των αποβλήτων {SEC(2005) 1681} {SEC(2005) 1682}, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52005DC0666>

[COM/2008/0397](#), Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών όσον αφορά το σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική {SEC(2008) 2110} {SEC(2008) 2111}, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52008DC0397>

[COM\(2010\) 2020](#), Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 3.3.2010 με θέμα ΕΥΡΩΠΗ 2020 Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:52010DC2020>

[COM \(2011\)164](#), ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ, Το Ενωσιακό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης, (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ), Βρυξέλλες, 5.4.2011, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/200322>

[COM\(2012\) 710](#), Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 6.6.2013 με θέμα Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020: “Ενημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας, Επίσημη Εφημερίδα, αριθ. C 161/77, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52013AE0296>

[COM/2017/2025](#), ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Προβληματισμοί και σενάρια για την ΕΕ των 27 έως το 2025, Βρυξέλλες, 1.3.2017, διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52017DC2025>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.Δ.703/1970 (ΦΕΚ Α'19) «Περί τροποποιήσεως διατάξεων αφορωσών εις τα έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.1650/86 (ΦΕΚ 160/Α/16-10-86) «Για την προστασία του περιβάλλοντος»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.25/1975 (ΦΕΚ 74/Α - 1975) «Περί υπολογισμού και τρόπου εισπράξεως δημοτικών και κοινοτικών τελών καθαριότητας και φωτισμού και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.429/1976 (ΦΕΚ 235 Α'), με το οποίο «ρυθμίζονταν οι όροι επιβολής του τέλους καθαριότητας και φωτισμού στις εποχιακά λειτουργούσες επιχειρήσεις»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.1080/20-22.10.80 (ΦΕΚ-246 Α') «καθορίστηκε ο υπολογισμός των δημοτικών τελών καθαριότητας»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.1650/86 (ΦΕΚ 160/Α/16-10-86) «Για την προστασία του περιβάλλοντος» άρθρο 12, διαθέσιμο στο www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/160-86.1111230803158.pdf

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.2939/2001 (ΦΕΚ179Α/2001) «Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και άλλες διατάξεις»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.3164/2003 (ΦΕΚ 176/Α'/02-07-2003) περί «Μητρώα Μελετητών, ανάθεση και εκπόνηση μελετών και παροχή συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.3536/2007 (ΦΕΚ 42Α' 23.02.2007) «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.4042/2012 (ΦΕΚ24/Α/13-2-2012), «Ποινική προστασία του περιβάλλοντος - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ - Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος,

Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» άρθρα 22 και 35, διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-periballon/apobleta/n-4042-2012.html>

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν. 4277/14 (ΦΕΚ 156/A/01-08-2014) «*Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας- Αττικής και άλλες διατάξεις*»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.4447/2016 - ΦΕΚ 241/A/23-12-2016 «*για τον χωρικό σχεδιασμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη*»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Ν.4496/2017 (ΦΕΚ 170/A/2017), «*Τροποποίηση του ν. 2939/2001 για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, προσαρμογή στην Οδηγία 2015/720/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης και άλλες διατάξεις*»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ.99/2008 (ΦΕΚ 154 Α'31-07-2008), «*Συγκρότηση, διάρθρωση και λειτουργία του "Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων" (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.) και Κανονισμός Οικονομικής Διαχείρισης και Προμηθειών του Οργανισμού.*»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ. 109/2004 (ΦΕΚ 75Α/5.3.04) «*Μέτρα και οι όροι για την εναλλακτική διαχείριση των μεταχειρισμένων ελαστικών των οχημάτων*», διαθέσιμο στο http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?item_id=3734&cat_id=2824

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ. 115 (ΦΕΚ 80Α/5.3.04) «*μέτρα για τις ηλεκτρικές συσκευές και τους συσσωρευτές*»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ. 116/2004 (ΦΕΚ 81Α/5.3.04) «*Μέτρα, όροι και πρόγραμμα για την εναλλακτική διαχείριση των οχημάτων στο τέλος του κύκλου ζωής τους, των χρησιμοποιημένων ανταλλακτικών τους και των απενεργοποιημένων καταλυτικών μετατροπέων*», διαθέσιμο στο http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?cat_id=926&item_id=3733

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Π.Δ.117(ΦΕΚ 82Α/5.3.04) «*Μέτρα, όροι και πρόγραμμα για την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις των Οδηγιών 2002/95 "σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού"*»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Π.Δ. ΑΡΙΘΜ. 4 (ΦΕΚ 9/τ.Α'/2014) «*Σύσταση Γενικής Γραμματείας Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων.*»

ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ: Αριθ. Ε1β/301/64 «Περί συλλογής, αποκομιδής και διαθέσεως απορριμάτων» (ΦΕΚ 63/Β/14-2-64) διαθέσιμο στο www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/b63_64.1141291758263.pdf

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 49541/1424/86 (ΦΕΚ 444/Β) «Περί στερεών αποβλήτων, σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 75/442/ΕΚ του Συμβουλίου της 15 ης Ιουλίου 1975»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 49541/1424/86 (ΦΕΚ 444/Β) «Περί στερεών αποβλήτων, σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 75/442/ΕΚ του Συμβουλίου της 15 ης Ιουλίου 1975», άρθρα 2, 6, 9, 10 και 11 διαθέσιμο στο http://www.elinyae.gr/el/item_details.jsp?item_id=3763&cat_id=926

ΚΥΑ 114218/97 (ΦΕΚ 1016/Β/97) «Κατάρτιση πλαισίου προδιαγραφών και γενικών προγραμμάτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 37591/2031/2003 (ΦΕΚ 1419 Β'/1.10.2003) «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση ιατρικών αποβλήτων από υγειονομικές μονάδες», διαθέσιμο στο www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/b1419_2003.1122369962187.pdf

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 50910/2727/2003 ΦΕΚ 1909/Β/22-12-2003 «Μέτρα και Όροι για τη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων. Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης», διαθέσιμο στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-periballon/apobleta/kya-50910-2727-2003.html>

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ΚΥΑ 13588/725 (ΦΕΚ 383/τ. Β' /2006), «Μέτρα όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ «για τα επικίνδυνα απόβλητα» του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991. Αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 19396/1546/1997 κοινή υπουργική απόφαση «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων» (Β'604).

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 8668/2007 (ΦΕΚ 287/Β) εγκρίνεται ο «Εθνικός Σχεδιασμός διαχείρισης επικινδύνων αποβλήτων»

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ Οικ.1461632012 (ΦΕΚ 1537 Β'8.05.2012) Μέτρα και όροι για τη διαχείριση αποβλήτων υγειονομικών μονάδων», διαθέσιμο στο http://www.elinyae.gr/el/category_details.jsp?cat_id=2864

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥΑ 9268/469 (ΦΕΚ 286/Β'/2.03.07) Τροποποίηση των ποσοτικών στόχων για την ανάκτηση και ανακύκλωση των αποβλήτων των συσκευασιών σύμφωνα με το άρθρο 10 (παρ. Α1, τελευταίο εδάφιο) του ν. 2939/2001 (Α' 179), καθώς και άλλων διατάξεων του νόμου αυτού, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2004/12/ΕΚ «για την τροποποίηση της οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας», του Συμβουλίου της 11ης Φεβρουαρίου 2004.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ΚΥ.Α. 54461/1779/Ε.103/2013, (ΦΕΚ 2500/Β/4.10.2013) «Αντικατάσταση του παραρτήματος Ι του άρθρου 4 της υπ' αριθμ. 9268/469/2007 κοινής υπουργικής

απόφασης (286/B), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2013/2/ΕΕ «για την τροποποίηση του παραρτήματος I της οδηγίας 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 7ης Φεβρουαρίου 2013»

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

Rethink Reduse Reuse Recycle, Τι είναι το RRR Οι αρχές της Μείωσης (Reduce), Επαναχρησιμοποίησης (Reuse) και Ανακύκλωσης (Recycle) γνωστές και ως «RRR», διαθέσιμο στο <http://rethink.com.cy/el/rrr/ti-einai-to-rrr>

Ειδικός Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής, Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων αττικής, ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΑΣΑ) ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, Σύνταξη ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ, Οκτώβριος 2015, διαθέσιμο στο <http://www.edсна.gr/index.php/topika-sxedia/energeies-dimon>

Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ), Νομικό Πλαίσιο, διαθέσιμο στο <http://www.herrco.gr/dimoi/>

Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΕΕΔΣΑ), Νομοθετικό Πλαίσιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στην Ελλάδα, Ιστορικό, διαθέσιμο στο <http://www.eedsa.gr/Contents.aspx?CatId=8>

Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης, Ε.Ο.ΑΝ, Εθνικό Μητρώο Παραγωγών (Ε.Μ.ΠΑ.), διαθέσιμο στο <https://www.eoan.gr/el/content/17/mitroo>

Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης, Ε.Ο.ΑΝ, Ο Οργανισμός, διαθέσιμο στο <https://www.eoan.gr/el/content/1/o-organismos>

Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης, Ε.Ο.ΑΝ, Οδηγός Πράσινων Σημείων, Έκδοση 1/2015, διαθέσιμο στο https://www.eoan.gr/el/content/394/odigos-prasinon-simeion_-ekdosi-1-2015

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΕΠ ΤΟΥ ΕΤΠΑ ΚΑΙ ΤΑ, ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΑΕΙΦΟΡΟΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ", ΕΣΠΑ 2014-2020, ΘΕΜΑ: Ένταξη της Πράξης «Δράσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων στο Δήμο Γλυφάδας» με Κωδικό ΟΠΣ 5001853 στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020», Α.Π.: Οικ. 9159, 11-08-2017, ΑΔΑ: ΨΨΒΓ465ΧΙ8-8Χ5

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, ΕΣΠΑ 2014-2020, διαθέσιμο στο <http://www.ymeperaa.gr/>

Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Το δίκτυο NATURA 2000 και προστατευόμενες περιοχές, Δημοσίευση: 2015-08-16, Τελευταία αναθεώρηση 2015-11-04, Χάρτης Όρια περιοχών NATURA 2000, διαθέσιμο στο http://geodata.gov.gr/dataset/to-diktuo-natura-2000-kai-prostateuomenes-periokhes/resource/4208b80f-1085-4ffa-91ce-8adea844439c?inner_span=True

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), Rethink Reduse Reuse Recycle, ΙΟΥΝΙΟΣ 2015, pdf, σ.5-6, 11-12, 37, διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/minenv/?p=6644>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Κ.Α.Ε.ΔΙ.Σ.Π., ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ, Έκδοση 1/2015, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=bxsDZxq9wPk%3D&tabid=898>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Περιβάλλον, Διαχείριση Αποβλήτων, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=238>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Περιβάλλον, Διαχείριση Αποβλήτων, Αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=238>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=938&language=el-GR>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ, Περιφερειακές Συνεργασίες, Μεσόγειος,

Σύμβαση της Βαρκελώνης & Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP / MAP), διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=550>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Δ/ΝΣΗ ΠΕΡΙΒ/ΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧ. ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, Απόφαση Αρ. Πρ.: οικ.33312/4110, Αθήνα, 03 - 07 - 2012, ΑΔΑ: Β41Β0-Η3Ω, ΘΕΜΑ: Ειδικό Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων (ΕΣΔΕΑΥΜ), διαθέσιμο στο www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/33312-12.1506586569144.pdf